Perestroyka'da yeni gelişmeler

Litvanya'da çok partili seçim yapıldı. Seçimlerde çoğunluğu Halk Cephesi ve onun desteklediği adaylar kazandı. Yüksek Sovyet, 27 Şubat 1990 günü yaptığı toplantıda başkanlık sistemine geçme kararını onayladı. (Sayfa 14-15)

SİYASİ HABER VE YORUM GAZETESİ 30 3-17 Mart 1990 2500 LİRA

adımlar

DEMOKRATİKLEŞMENİN ÖNÜNDEKİ BARAJ 141, 142, 163

Katılımcı demokrasi ve sivil toplum, hükümetin adım atmasını veya muhalefet partilerinden her hangi birinin seçimleri kazanmasını beklemekle gerçekleşmez. Onu kazanmak, bugünden atılacak adımlarla inşa etmeye başlamaktan geçiyor.

141, 142, 163 sorunu çözümüne yığınsal katılım

Sorunun çözümünün gecikmesi, demokratikleşmenin önünün açılmasını, halkın çeşitli kesimlerinin kendi demokratik talepleri için seslerini yükseltmesini geciktiriyor. (Sayfa 4-5-6)

Bu çelişki çözülmeli

Prof. Sadun Aren, Av. Halit Çelenk, Aziz Nesin, Prof. Bahri Savcı, Prof. Çetin Özek'in "141, 142, 163'ün parlamentoda gündeme alınması" için açtıkları imza kampanyası sürüyor. (Sayfa 4)

Nikaragua'da FSLN seçimi kaybetti mi?

Nikaragua seçimlerinin sonucunda kazanan demokrasi oldu. Bundan sonra demokrasinin devam etmesi her türlü dış müdahalenin olmamasına bağlı (Sayfa 17)

1980-1990 Kadın Hareketi

Bir 8 Mart'ı kutlarken 10 yılda kadın hareketi nereden nereye geldi. Gülnur Savran (Sayfa 19)

Adalet Bakanı İstanbul Barosuna niçin taktı?

ADALET BAKANI BU KADAR DEMOKRASİYE TAHAMMÜL EDEMEDİ

Turgut Kazan Adalet Bakanına "hodri meydan" dedi.

Adalet Bakanı, adaletin kefili olduğunu söylüyor.

Adımlar (İstanbul) Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu** İstanbul barosu Başkan ve Yönetim kurulu'nun "görevlerine son verilip, yerlerine yenilerinin seçilmesini" istiyor.

İstanbul Barosu bu tutumu "hukuk dışı bir uygulama" olarak niteledi. 21.2.1990 günü İstanbul Barosu Başkanı **Turgut Kazan** yaptığı basın toplantısında **"12 eylül askeri yönetiminin bile yapmaya cesaret edemediği bir yol denenmektedir"** dedi.

Adalet Bakanı'nın İstanbul Barosunu görevden almaya neden olay; 141-142 den ceza alan TİP üyesi **Av. Alp Selek**'in barodan kaydının silinmesi kararının "tersine" işlem yapılarak silme kararının kaldırılması gösteriliyor. Gerçekte bunun bir etken olmadığını ayrıntılarıyla açıklayan **Turgut Kazan** "İstanbul Barosu, hukuk devletini kurup, korumayı görev sayan bir kuruluştur. Bizim bu duyarlılığımızı herkes biliyor. Ve asıl bu durum, görevden alma talebinin derinliklerindeki (görünmeyen) nedenini teşkil ediyor" dedi.

Turgut Kazan görevden alma nedeninin "sözde hukuksal görüş ayrılığından kaynaklanmış gibi görünüyor, asıl nedenin ise, İstanbul Barosunun demokrasi, insan hakları konusunda aktif tutum almasıdır" dedi. Ve bunları şöyle özetledi.

-Bakanlık cezaevleri konusunda gerilimi yükseltici ve tahrik edici açıklamalar yapıyor. Biz Bakanlığın iddialarının tam aksini tesbit ediyoruz.

-Yargı güvencesi ve yargı bağımsızlığı konusunda çok ayrı düşünceler taşıyoruz. Bakan kendisini yargı bağımsızlığının teminatı sayıyor. Biz yargı bağımsızlığı ve yargı güvencesi konusundaki durumu tesbit ediyoruz. Teşhir ediyoruz. Yargıdaki tıkanıklığın mafyaya yaradığını söylüyoruz.

-19.1.1990 günü kendisine bir rapor veriyoruz. 2461 sayılı yasa için tasarı teklifi sunuyoruz. Yargı bağımsızlığı konusunda, bu basit adımlar atılmazsa, bir kampanya başlatacağımızı söylüyoruz.

-Hakkında yıkım kararı bulunan kaçak yapıları kiralayıp adliyeyi kanunsuzluğa bulaştırmanın karşısına çıkıyoruz.

-Ve nihayet, 22.1.1990 günü Bakan Sungurlu'ya bir mektup vererek, Nusret Demiral'ı hukuk devleti için bir tehlike saydığımızı dile getiriyoruz. M.Aksoy cinayetinin asla böyle bir savcıya bırakılmayacağını belirtip öncelik ve ivedilikle görevden alınmasını istiyoruz.

Kısacası Hukuk devletini savunmaya çalışıyoruz. Ve mevcut yönetimi hukuka saygı duymaya çağırıyoruz.❑

GENEL AF ZORUNLU AMA YETERLİ DEĞİLDİR

Adımlar (İstanbul) - Genel bir af çıkartılması ve toplumun kanayan bu yarasının kapatılması konusunda mutabakata doğru gidiliyor.

Parlamento'daki partiler, soruna değişik düzeylerde yaklaşmalarına karşın genel bir af çıkartılmasının gerekli olduğunu açıklıyorlar.

TBKP bu konuda yayınladığı basın açıklamasında , "genel af zorunlu, ancak yeterli değildir" diyor. Bu konuda özetle şöyle deniliyor:

Demokrasiye ve insan haklarına saygıyı egemen kılabilmek için 12 Eylül zihniyetinden ve tahribatından kurtulmak gereklidir.

Bunun dışında 12 Eylül hukukunun tüm sonuçlarının ve halen süren hukuk dışı uygulamaların ortadan kaldırılması gerekir. Genel af zorunlu bir başlangıçtır, bir an önce gerçekleştirilmelidir.

Genel af zorunlu bir başlangıç olmalıdır. Afla özgürlüklerine kavuşacak olan, ülkelerine serbestçe geri dönebilecek olan ve daha önceden ceza sürelerini doldurarak serbest kalmış olan 12 Eylül "suçlularının" karşısında devletin bir sorumluluğu daha var: Siyasi suçların aklanması. Af suçluyu bağışlamadır. Suçsuz olanlar için asıl önemli olan suçsuzluklarının kabülüdür.

Genel af zorunludur ve bir başlangıç olmalıdır. 12 Eylül mahkemelerinde pervasızca verilen idam cezalarının keyfiliği tek tek açığa çıkmaktadır. İnfaz bekleyen idam cezalarının tümünün genel afla durdurulmasından öte, düzeltilemez bir ceza olan idam cezası artık kaldırılmalıdır.

Hukuk dışılığın kurbanları ve tüm insanlarımız yine aynı sorunları yaşama tehlikesinden kurtulmalıdırlar. Başta Anayasa olmak üzere tüm yasalar çağdaş bir anlayışla yenilenmelidir. 141, 142 ve 163. maddeler kaldırılmaladır.

Genel af zorunlu bir başlangıç olmalıdır. Nusret Demiral gibi hukuk dışı ve keyfi uygulamalar heveslisi kişiler görevden uzaklaştırılmalıdır. Ona, yarın belki de bir başkasına cesaret veren, verecek olan haksız uygulamalar karşısındaki kayıtsızlık son bulmalıdır. Bunun için 12 Eylül ve günümüzdeki tüm hukuk dışı uygulamaların sorumlularından, işkencecilerden hesap sorulmalıdır.

Genel af bir an önce çıkartılmalıdır ve bu, 12 Eylül öncesine dönülüyor korkutması yaparak, 12 Eylül günlerindeki gibi davranarak 12 Eylül'e dönmek hevesi gösteren gerici odakların direnişlerini kırmanın başlangıcı olmalıdır. ❑

HAYATI KARŞILAYAN KARİKATÜRLER

❑ Tufan Şişli- Mehmet Ot

Sümeyra Çakır toprağa verildiği
gün çok üzgündü
İki gün sonra onu da kaybettik.
Şimdi Zincirlikuyu mezarlığında
yanyana yatıyorlar.
Seni unutmayacağım kardeşim.

Ahmet Ot

Karikatürist ve yazar arkadaşımız Mehmet Ot'a 10 Şubat günü yitirdik. TBKP üyesi olan arkadaşımızın toplumsal ilişkiler sarmalında, birey olabilmenin güzel bir örneğini ardında bırakarak gitti. 10 yıl emek verdiği mesleğinde yüzbinlere koşmanın araçlarını yarattığı sırada, 27 yaşında durdu yüreği.

Gırgır, Fırt dergilerinde çalışan arkadaşımız pek çok ürünü henüz yayınlama fırsatını bulamadı. Yazdığı yazıların hepsi, bir polis baskını nedeniyle yandı.

"Keçi gibi inatçı" denirdi onun için, fiziksel özürünün kendisini dört duvar içine hapsetmesine, toplumun özürlülere bakışı açısına boyun eğmedi. Sağlam insanların kaldıramayacağı yükleri omuzladı. Yaşama sevinciyle bilincini birbirine katık edip, engellere akılcı yanıtlar aradı. Yerel yönetimlere insan topluluklarının nasıl katılacağına veya halkın yerel yönetimleri nasıl denetleyebileceğine ilişkin çalışmalar yapar ve ulaşabildiği tüm kişilerle derinlemesine tartışmak isterdi. Belki en önemli özelliği tüm düşünme ve tartışma sürecinde yazma sorumluluğunu taşımasıydı. ❑

Ahmet Ot'un bir Karikatürü

Duyuru

Adımların yeni telefonu :
516 97 65 - Fax: 516 11 79

Pendik belediyesi tiyatro şenliği sürüyor

İstanbul'da Pendik belediyesi'nin 23 Şubat 1990 günü başlattığı "Bahara Merhaba Tiyatro Şenliği" sürüyor. Amatör Tiyatro Çalışmalarının yer verildiği Şenlik, Pendik Halkevi Tiyatrosu'nun Kahvede Şenlik Var oyunuyla başladı. İstanbul üniversitesi'ne bağlı fakültelerin tiyatro topluluklarının yanı sıra emek oyuncuları, Basamak oyuncuları, genç oyuncular, Sarıyer Halk Eğitim Merkezi gibi tiyatro topluluklarının da yer aldığı Şenlik, 11 Mart 1990 günü **Amatör Tiyatro Çevresi** konulu panelle son bulacak❑

Gençlik nasıl bir Türkiye istiyor?

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, gençliğin Türkiye'nin geleceğine ilişkin görüşlerini olgunlaştırmaları amacıyla **"Kültürel ve Toplumsal Nasıl bir Türkiye'de Yaşamak İstersiniz?"** konulu bir yarışma açtı. 18-24 yaş arasındaki gençlerin, 5 daktilo sayfasını geçmeyecek yazılarını en geç 15 Nisan'a kadar *PK 330 Sirkeci-İstanbul* adresine göndermeleri isteniyor

Yarışmanın jürisi, **Prof Dr. Jale Baysal, Prof Dr. Türkan Saylan, Prof. Dr. Aysel Çelikel, Doç. Dr. Zehra İpşiroğlu**'ndan oluşuyor. ❑

Kutlu-Sargın 29. duruşmaya çıkarken

HERHANGİ BİR SUÇTAN DEĞİL, KOMÜNİST KİŞİLİKTEN DOLAYI YARGILANIYORUZ

İç Politika Servisi TBKP Genel Başkanı **Nihat Sargın**, Genel Sekreter **Haydar Kutlu** 9. Mart ta 29. duruşmaya çıkıyorlar. Hukuksal bir dava olma niteliğini çoktan kaybeden bu olayın sonuçlanması hiç bir gerekçe yaratılarak artık ertelenemez.

Ankara DGM'nin hangi gerekçelerle tutukluluğun devamında ısrar ettiği sorusuna artık "keyfilik" ten başka söyenecek söz bulunamıyor. Hukuk adamlarının ortak görüşü, "Demiral ve Çoşkun hiç bir davaya bakamaz". Tam bir keyfilikle, intikamcı anlayışla davranıyorlar. Haydar Kutlu'nun eşi **Çiçek Yağcı**'yı tutuklamalarının başka bir anlamı yok.

Şubat ayında olan şu üç olay, Kutlu-Sargın'ın derhal serbest bırakılmasını gerektiriyor.

Birincisi, 10 Şubat günü TBKP'nin değişik düzeydeki yöneticilerin düzenledikleri toplantı, İstanbul siyasi polisince basıldı. 105 TBKP'li gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar partinin değişik düzeylerdeki yöneticileriydi ve bunu siyasi şubede açıkladılar. İçlerinde MK üyeleri olan bir kısmı emniyet sorguları yapıldıktan sonra dava açılmadan serbest bırakıldılar. Geri kalanlar çıkartıldıkları İst. DGM'ce toplantı, gösteri yürüyüşleri yasasına muhalefetten tutuksuz yargılanacaklar.

İkinci olay. Yurt dışından dönen TBKP MK üyeleri **Mehmet Bozışık, Ahmet Kardam, Erdal Talu, Şeref Yıldız**, parti yöneticisi olduklarını emniyet ve savcılık ifadelerinde ısrarla belirttiler. Ankara DGM'de başlayan dava İstanbula nakledildi. 20 Şubat günü yapılan duruşmada bu davadan tümü serbest bırakıldı. (A. Kardam başka bir ceza nedeniyle serbest bırakılmadı. Kutlu- Sargın'la aynı suçlamalardan yagılan, **Talu, Yıldız, Kardam ve Bozışık** üstelik Ankara DGM'nin hazırladığı iddianame üstünden serbest bırakıldılar.

20 Şubat günkü duruşmada söz alan Erdal Talu şunları söyledi.

"Bizler suç oluşturan herhangi bir eylemimizden değil, komünist kişiliğimizden dolayı burada yargılanıyoruz... Artık ya demokrasi ya demogoji sorusuna yanıt verilmesinin zamanı gelmiştir. Ülkemizde düşünce suçundan hapis yatan kalmamalıdır" dedi.

Üçüncü olay. TBKP yöneticilerinde **Umur Coşkun'un** Ankara DGM'nin istemi üstüne İstanbul'da gözaltına alındı. Ankara'ya götürüldü. Bir süre tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakıldı.

Bütün yöneticileri serbest olan partinin Başkanı ve Sekreterinin tutuklu kalmasının hiç bir dilde açıklaması yok.

TBKP kurulduktan sonra fiilen çalışmalara katılamayan Başkan ve sekreteri hangi suçtan yargılandıkları ve tutuklu tutuklarını tüm dünya anlayamıyor. Mandela'nın özgürlüğüne kavuştuğu, ırkçılığın, geriliğin kalelerinin yıkıldığı günümüzde, Türkiye'de otokratik, baskıcı diktatörlük hevesliler değil, demokrasi, özgürlük ve çağdaş Türkiye'den yana olanlar kazanacaktır.

30. duruşma olmasın.❑

Ankara Merkez Kapalı Cezaevinin kapıları ardına kadar açılmalı.

Avrupa insan hakları komisyonu'na ikinci bireysel başvuru

KUTLU SARGIN'IN TUTUKLULUĞU İŞKENCEYE DÖNÜŞTÜ

Adımlar (İstanbul) Kutlu ve Sargın'ın avukatlarından G. DİNÇ ve E. SANSAL, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na müvekkilerinin tutukluluk süresinin sözleşmede belirlenen "makul süre"yi aştığı gerekçesi ile ikinci bir bireysel başvuru yaptılar. 7. Şubat'ta Sargın ve Kutlu'nun ilk başvurusu ile ilgili tanıkların dinlediği duruşmaya katıldılar.

Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na yaptıkları bireysel başvurunun incelenmesine Strasbourg'da devam edildi.

Soruşturmanın derinleştirilmesi amacıyla Strasborg'da yapılan 5. duruşmada, Sargın ve Kutlu'nun avukatları Güney DİNÇ ve Erşan SANŞAL'ın tanık gösterdikleri üç Avrupa Parlementosu üyesinin bilgilerine başvuruldu. Duruşmada dinlenen Avrupa Parlementosu üyeleri J.P. BONDE (Danimarka) ve L. CASTELINO (İtalya), 16. Kasım. 1987'de Sargın ve Kutlu ile birlikte aynı uçakla Ankara'ya gelmişler, her iki genel sekreterin gözaltına alınışlarını yakından izlemişler ve başta DGM savcısı Nusret DEMİRAL olmak üzere çeşitli yetkililer önünde Sargın ve Kutlu'nun serbest bırakılmaları konusunda girişimlerde bulunmuşlardı. Dinlenen üçüncü tanık, 1987 seçimlerini izlemek üzere Ankara'da bulunan Avrupa Parlementosu üyesi ve Avrupa Topluluğu ile Türkiye'nin ilişkilerini gözden geçirmeye gelen Karma Komisyon Başkanı Beyer DE RYKE oldu. Basına ve izleyicilere kapalı olarak yürütülen duruşmalara, Sargın ve Kutlu'nun avukatları DİNÇ ve SANŞAL ile Türk Hükümetini temsilen Dr. Deniz AKÇAY katıldılar.

Hakları Komisyonu'nun Genel Sekreteri KİNGER'e verdikleri dilekçelerinde, 27 aydan beri tutuklu bulunan genel sekreterlerin özgürlüklerinden yoksun bırakılmasının. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesinin 3. bendine aykırı bulunduğunu ileri sürdüler. DİNÇ ve SANŞAL'ın bireysel başvuru dilekçelerinde özetle şu görüşlere yer verildi.

"A.İ.H.E. 'nın 5. maddesinin 3. bendinde yargılanan sanıkların tutukluluk durumlarının "makul süre"yi aşamıyacağı belirtilmektedir. Gerek ulusal yasaya, gerekse uluslararası ölçütlere göre makul sürenin sınırları kesin zaman dilimleriyle belirtilmemiş olup, olayların özelliklerine bağlanmıştır. A.İ.H.K'nun benzer davalar nedeniyle verdiği önceki kararlarında makul süre, her olayın kendi koşullarına göre belirlenmektedir. Sargın ve Kutlu'nun yargılandıkları davada siyasal kimliklerini ortaya koyan açık ifadeleri, kendiliklerinden yurda dönmeleri nedeniyle kaçma olasılıkları bulunmadığını ortaya koymuş olmaları, serbest bırakılmalarının kanıtları etkilemeyeceği gerekçeleriyle, tutukluluklarr makul süreyi fazlasıyla aşmıştır.

Ankara DGM'nin tutukluluğu sürdüren ara kararları "dosya mündereçatı, suçun niteliği, delil durumu, tutuklama tarihi" ... vb. gibi önemsiz ve inandırıcılığı olmayan gerekçelere dayandırılmaktadır.

DİNÇ ve SANŞAL, Ankara DGM'ye 6366 sayılı yasaya göre yaptıkları tahliye taleplerinin Mahkemece kabul edilmemesi üzerine. İnsan Hakları Komisyonu'na başvurmak zorunda kaldıklarını söylediler. bilindiği gibi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 6366 sayılı yasa ile 1954 yılında onaylanmış ve iç hukukumuza katılmıştı.

Konuyla ilgili bir açıklama yapan Güney DİNÇ, Sargın ve Kutlu adına A.İ.H.K'na verdikleri ilk başvuruda, gözaltı süresinin kısaltılmasını, yargıç kararı olmadan kimsenin özgürlüğünden yoksun bırakılmamasını, avukatın gözaltındaki sanıkla her koşulda serbestçe konuşabilmesini amaçladıklarını söylemiş, ikinci kez yapılan bireysel başvuruda ise, uzayıp giden davaların, tutuklu sanıklar için bir işkenceye dönüştüğünü bildirerek "makul süre" sınırını aşan tutukluluğun İnsan Haklarına aykırılığının saptanarak, Sargın ve Kutlu adına, Türkiye hukukundaki bu olumsuz gidişin önlenmesi için çaba gösterecelerini bildirmiştir. ❑

141-142 ve 163 maddelerin kaldırılması tartışılırken

DEMOKRASİ İÇİN HEP BİRLİKTE

İç Politika Servisi Şubat ayı gece baskınları, terör, toplu gözaltılarıyla geçti. Sanki bir yerlerden birileri düğmeye bastılar ve bir anda Türkiye'nin havasını değiştirmeye çalıştılar.

Muammer Aksoy'un öldürülmesi, sağa, sola atılan bombalara, M. İlhan Erdost'un gece yarısı evinden alınıp götürülmesi, yasalda komünist parti kurulmasının sorunlarını tartışmak için bir araya gelen 105 TBKP yöneticisinin gözaltına alınması. Bunlar bir rastlantı mı? Yoksa, bir çok çevrenin belirttiği gibi "demokratikleşmenin önüne geçmeye çalışan gizli odakların" son çırpınışları mı? Şubat ayının bu olayları, toplumda korku psikolojisini hakim kılmak isteyen, demokratikleşme ve Türkiye'nin yenilenmesi eğilimi karşısında paniğe kapılanlardan mı kaynaklanıyor? Cumhurbaşkanı M. Aksoy'un öldürülüşünü "provokasyon" olarak niteledi. Ama bunun kimin ne için yaptığını açıklamadı, ancak kafasında bu sorunun bir yanıtı olduğuda bir gerçek.

Bu olaylar karşısında toplumun tüm kesimleri tepki gösterdi. Sendikalar, diğer örgütler, basın ve aydınlar olayları demokrasi açısından bir tehlike olarak gördüler ve tutum aldılar. Tarihte ilk kez Marksistlerle İslamcı kesimden temsilciler ortak bir basın toplantısı düzenleyerek terör karşısında demokrasi için bir araya geldiler.

Demokrasi bilinci ve demokratikleşmenin gelişmesi açısından sevindirici olan bir başka yan ise; 105 TBKP'linin gözaltına alınması karşısında kamuoyunun tutumu oldu. Basın çeşitli görüşlerden politikacılar, aydınlar, sendikacılar, hala bu tür baskıların gündemde olmasını büyük bir duyarlıkla protesto ettiler, dayanışmalarını ifade ettiler. Çok sayıda aydının düzenlediği basın toplantısında, Aziz Nesin, demokratik kamuoyunun soruna yaklaşım tarzının sözcüsüydü.

Aziz Nesin, 105 TBKP'linin gözaltına alınmasını niçin protesto ettiğini şöyle dile getiriyordu: "Ben TBKP'li değilim. Bu partinin varolması bir insanlık sorunu olduğu için burada bulunuyorum". Kendisi gibi düşünmeyeninde haklarını ve özgürlüğünü savunmak, çoğulcu, katılımcı demokrasinin oluşması ve gelişmesi için bir güvencedir. Böylesi bir politik kültürün gelişmesi, demokrasi düşmanı ve "çatışmacı" anlayışların boy vermesinin önüne geçecektir.

Demokrasi için hep birlikte

Şubat ayının olayları için kamuoyunun olumlu tepkisinin ifadesi basının demokrasiye sahip çıkan tutumunda görüldü. SHP, DYP, SP yetkilileri gelişmeleri demokrasi açısından tehlikeli taşıyan olaylar olarak değerlendirdiler. Teröre karşı çıkan TBKP'lilerin gözaltına alınmasına karşı da tutum aldılar. Böylece yıllardır terörler komünistleri aynı kefeye koyan propagandaların iflası da sergilendi.

TBKP'lilerin gözaltına alınmasını protesto eden aydınlar, 105'e bir basın bildirisi yayımladılar. Yapılan basın toplantısına sendikaların, meslek odalarının temsilcilerinin yanısıra SHP yetkilileri de katıldı. Ortak basın bildirisinin bitiminde şöyle deniliyordu. "1990'ın ilk aylarında yoğunlaşan baskıcı, antidemokratik gelişmeleri protesto ederken, çıkan demokratikleşmeden yana olan tüm güçleri duyarlı davranmaya, demokrasi için mücadele etmeye çağırıyoruz".

TBKP merkez yönetimi ve istanbul il ilçe yöneticileri, yaptıkları basın toplantısında, sorunun TBKP'nin sorunu olacak değil demokrasi sorunu olarak görülmesi gerektiğini vurguluyorlardı. Türkiye tam bir çelişkiler ülkesi. Bir yanda 105 TBKP yöneticisini gözaltına alınıyor. Öte yandan Beykoz'lu TBKP'liler illegal çalışmaya son verdiklerini açıklayarak kamuoyunun önüne çıkıyorlar. Aradan bir iki gün geçiyor. Çerkezköy'lü TBKP'liler son baskıları protesto eden bir basın toplantısı düzenledikleri için gözaltına alınıyordu.

Artık, toplum vicdanında yasallaşmış olan komünistleri gözaltına almanın çağ dışı olduğu her fırsatta açıklanıyor. Ama İstanbul DGM 8 Aralıkta illegaliteye son verdiğini açıklayan TBKP yöneticileri için hazırladığı iddianamede, "Bir sınıfın başka sınıf üstünde egemenlik kurmak ve toplumun temel nizamını, düzenini ortadan kaldırmak... Proleterya diktatörlüğü kurmak..." Ve devam ediyor: "Komünist dikta ülkelerinde görüldüğü gibi, çok partililiği ortadan kaldırmak... vs, vs." Kim bunları savunuyor, nasıl savunuyor iddianameyi hazırlayan savcı, ya bu dünyada yaşamıyor yada açıp 141-142'yi tüm maddeleri iddianemse diye alt alta yazıyor. Tabii ki, bu yalnız TBKP lilerin olayında ortaya çıkmış değil. Aydınlar, sendikalar, meslek kuruluşları, basın tek tek her kişi böylesine suçlamalarla her an karşı karşıya kalabilir. Karşı çıkışın ve olayı protesto edişin temelinde de bu yatıyordu.❑

Akbulut," 141, 142 ve 163'ü siyasi partiler ve kamuoyu tartışsın "

TARTIŞMALAR SÜRERKEN BU MADDELER İŞLEYECEK Mİ?

İç Politika Servisi - Adalet Bakanlığı Türk Ceza Kanunun 141,142 ve 163. maddelerle ilgili çalışmalarını tamamladı. Bundan sonra çalışmaları Bakanlar Kurulu yürütecek. Yıldırım Akbulut yaptığı açıklamada hazırlanan taslağın siyasi partiler ve kamuoyunun tartışmasına sunulacağını açıkladı

Parlamentodaki siyasal partilerin bu konu üstüne çalışmaları yoğunlaşmaya başladı. ANAP grubu 2 Şubat günü toplanarak değerlendirme yapacak. SHP daha önce üç maddenin kaldırılması yönünde yasa teklifi vermişti. Ancak 163'ün kaldırılması konusunda kaygıların olduğu ifade ediliyor.

Adalet Bakanlığı'nın hazırladığı yasa teklifi, kamuoyuna daha açıklanmadı. Sızan haberlere göre, yasa taslağında maddelerin kaldırılmasının yer almadığı, "şiddet" unsuru getirildiği ve maddelerin yumuşatıldığı kaydedildi. SHP gurubu toplantısında konuşan Erdal İnönü "Türkiye'de düşünce suçu diye bir suçun kalmaması gerektiğini belirtti. Söz konusu olan maddelerin ilk akla geldiğini açıklayan İnönü, şöyle devam etti. " Laiklik, demokrasi içinde korunacaktır. Halkın desteğiyle korunacaktır. İşte bunu sağlamak önemli bir görevdir." derken vurguyu 163 üstünde yoğunlaştırıyordu.

Bu maddeler, siyasal partiler, kamuoyunca nasıl tartışılacak? Emniyet müdürleri, savcılara birer genelge gönderilerek, 141, 142 ve 163. maddelerin işletilmemesi istenmeden, tartışma özgürlüğü sağlanabilir mi? Bu maddelerin kaldırılması veya değiştirilmesi konusunda ulusal bir mutabakat sağlanmış durumda. Ama öte yandan hala bu maddelerden insanlar gözaltına alınıyor ve hala tutuklu bulunuyor. Tartışma özgürlüğünün sağlanabilmesi için, en başta bu maddelerden hüküm giymiş veya tutuklu bulunanlar bu tartışma sürecine nasıl katılacaklar? Bunları çözmeden sorunun doğrudan taraflı veya mağdurlarını bu sürece aktif katmadan, tartışma ne kadar özgür ve demokratik olabilir. ❑

141-142 ve 163 konusunda aydınların istemi

BU ÇELİŞKİYE BİR AN ÖNCE SON VERMEK

İç politika servisi- Bir yandan 141-142 ve 163. maddelerin kaldırılması tartışmaları sürüyor. Öte yandan bu maddelerden gözaltıları sürüyor. Prof. Sadun Aren, Aziz Nesin, Prof. Bahri Savcı, Av. Halit Çelenk, Prof. Çetin Özek ortak imzasıyla, Başbakanlığa verilmek üzere bir imza kampanyası açıldı. İmza metninde Adalet Bakanlığı'nın çalışmalarının derhal TBMM gündemine getirilip tartışılması ve sonuçlandırılması isteniyor. İmzaya açılan metin şöyle:

Bir yandan Mecliste temsil edilen bütün partilerin yöneticileri, devletin en üst kademesindekiler, düşünce, örgütlenme ve vicdan özgürlüğünü engelleyen ceza yasasının 141.-142. ve 163. maddelerinin kaldırılması doğrultusunda görüş açıklarken, öte yandan bu maddeler yüzünden gözaltına alınmalar, tutuklanmalar sürüyor.

Bu çelişkiye bir an önce bir son vermek için bitmiş olduğu anlaşılan Adalet Bakanlığı çalışmalarının derhal Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine getirilip tartışılmasını, görüşülüp sonuçlandırılmasını istiyoruz.❑

Hükümet unutmazsa eğer...

141, 142 ve 163 TBMM'YE YAKLAŞTI

"Sadece bir değişiklikle yetinilmesi halinde, 141-142. maddelerden haklarında soruşturma ya da dava açılmış, hüküm giymiş, yüz bini aşkın kişi ve binlerce politik tutuklu ve hükümlü hakkındaki soruşturmalar, davalar ve hüküm infazları sürebilecek, yargıda yeni bir kargaşa yaşanacak, yeni toplumsal yaralar açılacak ve sorunlar yaratılacaktır..."

İç Politika Servisi- Gazete haberleri, Adalet Bakanlığı'nın 141-142 ve 163. maddelerle ilgili yasa çalışmalarının tamamlandığını ve hazırlanan tasarının Bakanlar Kurulu'na sunulduğunu bildiriyor. Çalışmaların bundan sonraki bölümü artık Bakanlar Kurulu tarafından tamamlanacak. Bu arada edinilen bilgilere göre, hazırlanan tasarı siyasi partilerin ve kamuoyunun tartışmasına da sunulacak.

Verilen haberlere göre, Adalet Bakanlığı'nın Bakanlar Kurulu'na sunduğu tasarıda, 141-142 ve 163. maddelerin tümüyle kaldırılması yer almıyor. Sorunun bam teli de burada. Tasarının bu maddelere **"şiddet"** unsuru getirdiği ve ceza yaptırımlarını yumuşatmayı amaçladığı belirtiliyor. Anlaşılıyor ki, Adalet Bakanlığı, kamuoyunda yürüttüğünü öne sürdüğü tartışmalardan tek boyutlu bir yarar ummuş. Söz konusu maddelerin tümüyle kaldırılmasını öneren yaklaşımlar, Bakanlığın çalışmaları üzerinde pek etkili olamamış.

Oysa, İstanbul'da 94 TBKP'linin ve yazar **Muzaffer İlhan Erdost**'un keyfi biçimde gözaltına alınması üzerine bir basın toplantısı yapan bir grup aydın, 141 ve 142'nin neden kaldırılması gerektiğini açıklıyorlardı.

Aziz Nesin, Çağatay Anadol, Yücel Gürsel, Necati Altunkaynak tarafından sunulan 125 imzalı açıklamada şunlar dile getiriliyordu:

"Ceza Kanunu'nun düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü kısıtlayan 141 ve142. maddelerinin kaldırılması doğrultusundaki görüşler, etkili mevkilerde bulunanlarca defalarca dile getirildiği halde bu konuda somut bir girişim hâlâ ortaya çıkmış değil ve emniyet müdürlükleri, DGM savcılıkları toplumsal vicdan tarafından çoktan kaldırılmış olan bu maddelere dayanarak insanları kitlesel olarak gözaltına alıyor."

Herhalde tasarı Adalet Bakanlığı'nın önerdiği biçimde kesinleştiğinde, 141-142 yine her mahkemede, ülkenin çeşitli bölgelerinde farklı farklı uygulanacak ve tek bir yorumda birleşmek mümkün olmayacak. "Şiddet" unsurunun siyasal bir eylem içindeki varlığı her defasında başka bir yorum gerektirecek.

Öte yandan, böyle bir değişiklikle yetinilmesi durumunda, bugüne kadar açılmış soruşturmaların ve davaların ya da kesinleşmiş hükümlerin sonuçları tam bir çözümsüzlükle karşılaşacak, yeni siyasal ve toplumsal yaralar açılacaktır. Herkese göre değişen yorumlarla uygulanacak olan söz konusu maddelerin yeni biçimleri, siyasal yaşamda düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü yine yasa koyucu ile uygulayıcının keyfiyetine terketmiş olacaktır. Böyle bir değişiklikle, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü kesinlikle güvence altına alınmış olmayacaktır.

"141-142 ve 163 meşruyetini yitirmiştir"

Bu arada Adalet Bakanlığı'nın tasarının hazırlanması sürecinde kamuoyunun ve hukukçuların görüşlerini bildirmeleri çağrısına karşılık veren **Nihat Sargın** ve **Haydar Kutlu**'nun avukatları da yazılı görüşlerini açıkladılar. Sargın ve Kutlu'nun avukatları, "Ülkemizde de, insanlığın ortak mirası ve temel bir hak olan 'düşüncelerini özgürce açıklama ve düşünceler etrafında örgütlenme' hakkının üzerindeki yasak ve baskının tümüyle kaldırılmasının koşullarının doğduğunu" savunuyorlar.

Adalet Bakanlığı'na iletilen yazılı görüşlerinde daha sonra şunlar belirtiliyor:

"Kaldırılması istenen TCK. 141. 142, 163. maddeleri, toplum vicdanı ile çatışır hale gelmiş, inandırıcılığını, otoritesini ve **meşruyetini** tümüyle yitirmiştir.

Bu maddeler, bir suçun oluşması için önkoşul olan **kanunilik** ilkesinden tümüyle yoksundur. Bu nedenle de **keyfiliğe**, siyasal iktidara bağımlılığa olanak veren, kurulu düzene alternatif bir model ve siyasal düzen önerilmesini dahi engelleyen, temel hukuk kurallarına açıkça aykırı hükümlerdir. Bu hükümlerin onaylıp düzeltilmesi, **"cebir-zor"** unsurunun ilave edilerek değiştirilmesi, sorunları çözemeyecek, yeni sorunlar ve tartışmalar yaratacaktır.

Sadece böyle bir değişiklikle yetinilmesi halinde, 141-142. maddelerinden haklarında soruşturma ya da dava açılmış, hüküm giymiş, yüz bini aşkın kişi ve binlerce politik tutuklu ve hükümlü hakkındaki soruşturmalar, davalar ve hüküm infazları sürebilecek, yargıda yeni bir kargaşa yaşanacak, yeni toplumsal yaralar açılacak ve sorunlar yaratılacaktır.

Bu maddelerin **"zor"** öğesi ilave edilerek korunması halinde, yine siyasi iktidarın ve yargının keyfi yorum ve değerlendirmeleri siyasal ortama göre sürülebilecek, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü tam olarak "güvence" altına alınmış olmayacaktır. Bunun için kaldırılmaları zorunlu bulunmaktadır."

Sargın ve Kutlu'nun avukatları Adalet Bakanlığı'na ilettikleri yazılı görüşlerinde daha sonra söz konusu maddelerin kaldırılması durumunda bir boşluk doğup doğmayacağını da şöyle tartışıyorlar:

"İddiaların aksine, 141, 142, 163 maddelerin kaldırılması ile hukukumuzda bir **"boşluk"**da doğmayacaktır. Aksine TCK'nın 125, 133, 140, 146, 149, 158, 168, 169, 171, 172 benzeri maddelerin, kaldırılacak olan 141-142 maddeleri yerine değişik yorumlarla kullanılabilmesi kaygısını da taşımaktayız.

Bu nedenle de, 141, 142, 163. maddelerin kaldırılmasından sonra, başta 1982 Anayasası olmak üzere, tüm yasalarımızdaki antidemokratik hükümlerin kaldırılmasının, hukukumuzun, çağdaş demokratik, temel hukuk kurallarına, temel insan haklarına göre, yeniden inşasının gerekli ve zorunlu olduğuna inanıyoruz.

TCK'nın 141-142. maddeleri, demokratik, ekonomik, hukuksal, siyasal, bilimsel, sanatsal ve kültürel gelişmemizin önündeki en büyük engellerden biridir. Özellikle politik kriz dönemlerinde bu maddeler, yargı mekanizmasının değil, politik karar mekanizmasının aracı olarak işlev görmektedir. Örneğin DİSK, Barış Derneği ve TÖB-DER gibi sendikal ve demokratik kuruluşlar ile TİP, TSİP, TİKP gibi yasal siyasal partiler hakkında 1980 öncesi bu hükümlerin uygulanması düşünülmezken, 1980 sonrasında 141-142. maddeler en insafsız biçimde uygulama alanına konulabilmiştir."

141-142 ve 163. maddeler öyle görünüyor ki, yakında TBMM kapısından içeri girebilir. Siyasal ortam yapay biçimde terörize edilmediği takdirde, bu pekâlâ mümkün. Yoksa yakın bir gelecekte ülkenin bir seçim ortamına girmesi ya da şimdikinden başka türlü koşulların egemenliği durumunda 141-142 ve 163 hükümetin gündeminden de çıkabilir. SHP, DYP muhalefetinin söz konusu maddelerle ilgili etkin bir çaba içinde olmadıkları da düşünülürse, hükümet zaten oldukça yatkın olduğu bir eğilime girebilir ve şimdiki gündemini unutabilir...❑

BOZIŞIK MANDELA'YI KUTLADI

Dünyanın en yaşlı politik tutuklusu unvanı ile de tanınmış olan TBKP MK üyesi **Mehmet Bozışık**, N. Mandela'nın serbest bırakılmasını kutlayan bir telgraf gönderdi.

Uzun yıllar hapiste yatmış ve hapisten yeni çıkmış bir komünist olarak özgürlüğe kavuşmanızı candan kutluyor. Tüm dünyada esen özgürlük rüzgarları Kara Afrika'yı da sarmaya başladı. G.Afrikada'daki beyaz ırkçı azınlık rejimi özgürleşmenin güçlü esintilerine dayanamıyor.

Türkiye'de demokrasi ve özgürlük mücadelesi veren komünistler, hala baskı altında tutuluyorlar. TBKP'nin Başkanı ve Genel Sekreteri N. Sargın ve H. Kutlu iki yılı aşkın süredir haksız yere hapis yatıyorlar. Son olarak TBKP PB üyesi Umur Coşkun tutuklandı, 94 TBKP yöneticisi gözaltına alındı.

İnanıyorum ki, nelson Mandela'nın adıyla simgeleşen özgürlük mücadelesi ülkemizde de başarıya ulaşacaktır. Bundan sonraki yaşamınızda ve mücadelenizde başarılar diliyorum. ❑

141-142-163 sorununun çözümüne

DEMOKRASİ GÜÇLERİNİN YIĞINSAL KATILIMINI SAĞLAMALIYIZ

❑ Zühtü Dicleli

Ceza yasasının 141,142 ve 163. maddelerinde yapılacak değişiklerle ilgili tasarı Adalet Bakanlığından hükümete intikal ettiği günlerde, 141 ve 142. maddeler öne sürülerek İstanbul'da olağan bir toplantı yapan 100'ü aşkın TBKP üye ve yöneticisi gözaltına alınıyor. Ankara'da, daha önce İstanbul DGM'de serbest bırakılan TBKP yöneticileri tekrar tekrar gözaltına alınıp sorgulanıyordu. Gene aynı maddelere dayanılarak dergiler toplanıyor, yazarlar hakkında soruşturmalar açılıyordu.

Görülüyor ki, hükümet bütün açıklamalarının tersine 141-142-163 sorununu kısa sürede ve ciddi biçimde çözmeden yana değildir ve sorunun çözümüne karşı direnen etkili güçler vardır. Ama gene İstanbul'daki gözaltı olayı sırasında görüldüğü gibi, parlamento içinde ve dışında çok geniş güçler sözkonusu maddelerin kaldırılması için aktif tutum almaya hazırdır.

Sorunun çözümünün geçikmesi, demokratikleşmenin önünün açılmasını, halkın çeşitli kesimlerinin kendi demokratik talepleri için seslerini yükseltmesini geçiktiriyor. Somut tarihsel gelişim içinde, bugün, 141-142-163, bütün demokratik hak ve özgürlüklerin gerçekleşmesinin önündeki bir baraj niteliğini kazanmıştır. Bu baraj aşıldığında kaçınılmazlıkla öteki özgürlüklerin gerçekleşmesi gündeme gelecektir.

Komünist Parti yasağının geride kaldığı bir Türkiye'de grev ve toplantı yasaklarının, anadilde konuşma yasağının, derneklerle ilgili kısıtlamaların, üniversitedeki disiplin yasaklarının vb. yürürlükte kalmasını kolay kolay kim savunabilir? Hükümet bunun çok iyi bilincinde olduğu için, işi uzatmaya çalışıyor. Birkaç haftada parlamentoya getirilip çözülebilecek bir sorun aylardır sürüncemede bırakılıyor. Hükümet partisi, konu parlamentoya gelince de, "muhalef partileri mutabakata yanaşmıyor" bahanesiyle çözümü ertelemeye çalışabilir. Çünkü ANAP yönetimi, soruna demokratikleşme açısından değil, azınlık hükümetini 1992'ye kadar ayakta tutma ve bunun için muhalefeti açmaza sokma amacıyla yaklaşıyor.

Komünist parti yasağının geride kaldığı bir Türkiye'de grev ve toplantı yasaklarının, anadilde konuşma yasağının, derneklerle ilgili kısıtlamaların, üniversitedeki disiplin yasaklarının vs. yürürlükte kalmasını kolay kolay kim savunabilir?

Sorunun hükümeti de aşan yanları var. 141-142-163. maddelerin geleceğinde, geleneksel devlet anlayışının geleceği de belirlenecek. Bu maddelerde, devleti bireye ve topluma karşı koruma, bunun için gerektiğinde şiddete başvurma anlayışı ideolojik-politik olarak temellendirilmiştir. Bu maddeler kalktığında, bugün ekonomik ve toplumsal gelişmenin önündeki en büyük engel olan yasakçı, müdahaleci, hegemonyacı devlet anlayışı ve pratiği, demokratikleşme ve çağdaşlaşma hareketleri ve sivil toplum oluşumları karşısında kendir' niç bir şekilde savunamıyacak, yeni demokratik bireyin ve toplumun hizmetindeki bir devlet anlayış ve pratiği karşısında tutunamıyacaktır.

Son aylarda kimi resmi makamların, yetkilerini aşmayı bile göze alarak TBKP'ye yüklenmesinin ardında belli konumların ve çıkarların çağdaşlaşmaya karşı direnme çabası yatıyor. TBKP'nin, Emniyet'in "terör örgütleri" listesine alınmasıyla, Ankara DGM Savcılığının belgelerinde "yasadışı, gizli örgüt" diye tanımlanamasıyla, gözaltına almalarla "polisiye bir olay" gibi gösterilmesiyle, 141-142'nin varlığının sürmesi gerektiği kanıtlanmak isteniyor.

TBKP'nin yasallaşması sorunu, özel olarak 141-142-163'ün kalkmasının, genel olarak gerçekten çoğulcu bir demokrasiye geçilmesinin "tipik olayı" haline gelmiştir. Bu önemli sorunlar, somut tarihsel gelişme içinde bugün bu olayda çisimleşmiştir. O nedenle özel olarak TBKP'ye yüklenilmektedir. Gerçek hedef çoğulcu demokrasidir, yasaksız, şiddetsiz bir politik yaşamdır.

Fakat artık bunlar geri tepiyor, arzulananın tam tersi sonuçlar yaratıyor. demokrasi güçlerini yıldırmak isteyenler, onların daha aktifleşmesiyle karşılaşıyor. TBKP'lilerin gözaltına alınması, geniş protesto doğuruyor. 141-142-163 sorununun ivediklikle çözülmesi istemi daha geniş güçlerce savunuluyor. Devletin içinde de, antidemokratik, keyfi uygulamaları onaylamayan, toplumsal bilinçteki yeni gelişmeleri dikkate almaya çalışan bir eğilim varlığını hissettiriyor. En önemlisi, gündemde olanın yalnızca komünistlerin, marksistlerin yada genel olarak düşüncenin özgürlüğü sorunu olmadığı, bir bütün olarak çağdaş, çoğulcu bir rejime geçiş sorunu olduğu şimdi çok daha iyi görülüyor. Bu durumda 141-142-163 sorununun bütün demokrasi güçlerince elbirliğiyle çözülmesi artık olabilirlik alanına giriyor.

Burada, 163. madde konusundaki farklı tutumlara değinmek gerekiyor. dinsel örgüt ve akımların son yıllarda toplumdaki ve devlet içindeki konum ve etkilerini artırmış olmasına işaret edilerek, birçok demokratik çevrede 163. maddenin kaldırılmasına karşı çıkılıyor. Sarayburnu'nda bira içen yurttaşın "çember sakallı"larca parmaklarının kesildiği bir ülkede, bu, haklı bir endişenin ifadesidir. Laikliğin korunması, geliştirilmesi ve çağdaşlaştırılması Türkiye'nin önemli bir sorunudur. Yalnız burada önemli bir yaklaşım değişikliği gereklidir. Laikliği kim ve nasıl koruyacak? Laikliğin korunmasını, şimdiye kadar olduğu gibi devletten mi bekliyeceğiz ve bunu yasaklara dayanarakmı yapacağız? Bir başka soru: İslam'a kendini yenileme, çağa ayak uydurma, laikliği benimseme şansı tanımayacak mıyız? Onu hep ilerlemenin karşıtı, bir engel olarak mı göreceğiz, onunla diyalog içine girmeye cesaret edemiyecek miyiz?

Bütün demokratik kazanımlar gibi, laiklik de, demokrasi güçlerinin, halkın, yurttaşların bilinçli ve örgütlü çabalarıyya korunabilir ve geliştirilebilir. demokratik kazanımlar ancak özgürlük ortamında korunabilir. Devletin ve geleneksel kemalist anlayışın laikliği koruyamıyacağının en açık kanıtı 12 Eylül dönemi değil mi? Bize, laiklik için, 163. madde gibi yasaklar değil, laikliği yeniden tanımlayan, dindar yurttaşlarla ve din çevreleriyle yapıcı bir diyalog geliştiren geniş, demokratik bir laiklik hareketi lazım. Din çevreleri ne kadar özgürleşir, politikleşirse, o kadar dünyevileşecek ve gerçekçileşecek, laiklikle bağdaşma zorunluğunu görecektir. "İçki içenin pramağının kesilmesini" vazeden kafa, açık bir tartışmada, kamuoyu önünde, kendini nasıl savunabilir? Ve böyle bir tartışmada İslam adına o kafayı mahkum eden sayısız yurttaş çıkmayacak mıdır? Halkın çağdaşlaşmak istemediğini kimse öne süremez, o nedenle, halkın kendi dinini de çağdaşlaştırabileceğini, bunun unsurlarını ortaya çıkarabileceğine inanmak, buna yardımcı olmak gerekiyor. Bunlar yapılırsa 141-142 kadar 163'ün kaldırılması için mücadele de aynı amaca, demokratikleşmeye hizmet edecektir.

141-142-163'ün parlamentoya gelmesiyle, marksistlerin yasal bir parti kurma çalışmalarına başlamaları üstlerine düşeceğe benziyor. bunu iyi değerlendirmeliyiz. Parti kurma hazırlıkları ne kadar geniş çevreyi kapsayıcı ve ülke çapında tek tek bireylerin ve mevcut örgütlerin tabanının katılımına açık gelişirse, 141-142-163'ün kalkmasına direnenler o kadar yalıtılanacaktır. marksistler, bu süreçte, ülkeyi ve devleti modernleştirme, demokratikleştirme, halkı politikayı aktif katma yönünde ne kadar somut ve gerçekçi politikalar üretirlerse, "devletin çatısını korumak için özgürlükleri sınırlamak" gerekçesi o kadar işlevsiz kalacaktır. Ve bu süreç, ne kadar kendini marksist olarak tanımlamayan yenilenme ve değişim yanlısı başka güçlerle, örneğin çevre koruması, yeşil, feminist çevrelerle Kürk demokratlarıyla ve yenilikçi sosyal demokratlarla, diyalog ve karşılıklı etkileşim içinde gelişirse, geleneksel devletçi, hegemonyacı anlayış ve pratiğin geriletilmesine o kadar katkıda bulunacaktır.

Politika sahnesine çıkacak yeni bir hareket, somut başarılara dayanarak bu sahneye çıkmalıdır. Şimdi geniş, yasal partinin oluşum sürecini, somut bir politik başarı ile zenginleştirme olanağı vardır. Yasal parti, 141-142-163'ün kaldırılmasında komünizm yasağının aşılmasında belirleyici bir rol oynamış güçlerin birlikte oluşturduğu bir parti olarak, bu mücadelenin içinden gelerek politik sahneye çıkabilir. Bu hem olanaklıdır, hem de zorunludur.

Yasal partiden yana bütün marksistler, şimdi zaman yitirmeden ülke çapında 141-142-163'ün kaldırılması için geniş, demokratik bir kampanyanın örgütlenmesi için harekete geçmelidir. Böyle bir kampaya çok çeşitli biçimlerde geliştirilebilir, sayısız çeşitlilik gösteren biçim ve platformlar ortaya çıkarabilir ve birçok yerde DYP,SHP,RP ve SP yandaşlarıyla birlikte yada paralel yürütülebilir. Bunun için büyük merkezi koordinasyonlara de gerek yoktur Hedef bellidir; 141-142-163'ün kaldırılması için yığınsal katılımla parlamentoyu etkilemek; katılacaklar bellidir, çoğulcu bir demokrasi isteyen herkes

Bu maddelerde, devleti bireye ve topluma karşı koruma, bunun için gerektiğinde şiddete başvurma anlayışı ideolojik-politik olarak temellendirilmiştir.

Parlamentonun yaz tatiline girmeden bu sorunu çözmesini sağlamak stratejik hedef olarak saptanmalıdır. Eğer bu başarılabilirse, hem biz marksistler olarak ülkemizin demokratikleşmesine önemli bir katkı yapmış olacağız ve halkımız bizi bu somut başarıyla tanıyacak, hem yasal parti ülkenin dört bir yanında somut başarıyla tanıyacak, mücadele içinde ortaya çıkan yığınsal bir tabana oturacak, hem de şimdi 141-142'nin varlığı nedeniyle politik haklarını yitirmiş binlerce kadro yasal partide politika yapma olanağına kavuşacaktır. Ayrıca böylesi bir yığınsal kampanya, hem TBKP'nin ve öteki örgütsel yapıların kendi iç sorunlarının, hem de yasal geniş partinin bileşeni olmaya aday güçler arasındaki sorunların aşılmasını da kolaylaştıracaktır.

Başarı uzanılıp alınabilecek kadar yakınlaşmış bulunuyor. elbirliğiyle uzanırsak, birbirimize güç verirsek koparıp alacağız. ❑

Diyarbakır Belediye Başkanı Turgut Atalay

"NE PERSONEL MAAŞI NE MİKROPLU SUYA KLOR"

Düşününüz ki, bir belediye personelinin maaşını bile ödeyemiyorsa, suyu klorlamak için klor da alamayacaktır. Mikroplu suyu o semt sakinlerine içirmek ve kullandırmak durumunda kalacaktır. bu bir insanlık suçudur. Hükümetin bu anlamda doğru olanı yapmasını diliyor ve temenni ediyorum. Ancak Anavatan iktidarının bu doğruyu yapma konusunda kabiliyetli olduğunu hiç zannetmiyorum.

Diyarbakır belediye başkanı Fuat Atalay

❑ Mevlüt İlgin- Metin Danış

- Demokratik katılımcı, şeffaf belediyecilik istemi seçim öncesi vaatlerinizdi. Bu konuda araştırmalar yaptırdığınızı açıkladınız. Uygulamada ne tür engellerle karşılaşıyorsunuz?

Atalay: Bizim seçim propagandasında söylediğimiz gibi, belediyecilik anlayışımız, gerçek ve demokratik belediyecilik anlayışıdır. Demokratik belediyeciliğin bir ayağı katılımcılıksa, diğer ayağı şeffaflıktır.

Göreve geldiğimiz dokuz aylık süre zarfında bunun örneklerini vermişizdir? Örneğin demokratik meslek kuruluşlarının temsilcileriyle toplantılarımız olmuştur. İmar düzenlemeleri konusunda TMMOB ile toplantılar yaptık. Esnaf birlikleri, bakkallar, fırıncılar, seyyar satıcılara yönelik yaptığımız denetimlerde derneklerin temsilcileri de yanımızda oldu.

Çağdaş olmak tabi hepimizin isteği, görevi hatta hedefi. Ancak maddi olanakların ve kadromuzun kısıtlı oluşu hizmet verilmesini engelliyor.

-Çağdaş katılımcı belediyecilik için, demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işlemesi gerekli. Yerel yönetimler bunun isterken, iktidarın tutumunu açıklayabilir misiniz?

Atalay: Aslında çok ciddi zorluklarla karşılaştığımızı söyleyemem. Biz kendi faaliyetlerimizi yaparken, örneğin belediye meclisi üyeleriyle muhtarlar, semt sakinleri ile toplantılar yapıyoruz, bunları yaparken bir engelle karşılaşmadık. Ama tabi ki arzum, Türkiye'deki demokrasinin eksiklerinin giderilmesidir.

-ANAP iktidarının kendilerine karşı muhalif olan belediyelere karşı tutumuna rağmen yayınladığınız programın ne kadarını uygulayabildiniz. 1990 yılı tasarılarınız nelerdir.

Atalay: Bu Türkiye'de birçok konuda olduğu gibi demokrasinin boyutu ile ilgili bir hadise gibi görünüyor. Çarpık anlayışlar ve uygulamalar var. Bir parti iktidarsa ve bir süre sonra yapılan yerel seçimlerde belediyeleri yitiriyorsa, devlet imkanlarından belediyeleri yararlandırmama veya az yararlandırma arzusu içinde oluyor. Biz bunu dokuz aylık uygulamada gördük gözledik. Yararlandırmaması bir yana yasalarla çerçevesi çizilmiş gönderilmesi gereken devlet paylarıyla ilgili olarak dahi çok güçlükler ortaya çıkmıştır.

Örneğin bizden önceki yönetim tarafından çoğu da ekonomik olmadan yapılmış borçlardan dolayı İller Bankası'ndan gönderilen paylarda büyük kesintiler söz konusu oldu. Nüfusu itibariyle Diyarbakır gibi bir belediyeye ayda bir milyar civarında para gelmesi gerekirken, örnek olsun diye söylüyorum, Nisan ayında 138 Milyon, bir başka ayda 131 milyon, bir diğer ayda 172 milyon lira gelmiştir. Ayrıca zaten hiçbir belediye İller Bankası'ndan her ay ne kadar gelmesi gerektiğini bilmemektedir. O yüzden belediyeler bankası olan İller Bankası'nın yönetsel yapısıyla ilgili hususların da gözden geçirilmesi ve bankanın yeniden yapılanması gerektiğine inanmaktayım. Evet genel kurul toplantılarına 3/1 oranına göre sırasıyla bazen mahalle muhtarları, bazen özel idarelerden temsilciler çağrılmakta ve istenmekte ise de benim kanaatime göre İller Bankası yönetimini belediyeler birliğinin belirlemesi lazım. Şunu belirtmek istiyorum, bugün Türkiyede bu anlamda bir birlik yoktur. Türkiye'de Türk Belediyecilik Derneği vardı, yapılanma itibariyle son derece kısır bir kuruluştur. Türkiye'de bütün belediyelerin iştirakiyle bir belediyeler birliğinin kurulması gerekir. Benim kanaatime göre İller Bankası genel müdürü ve yöneticilerini bu beldiyeler birliğinin ataması gerekir. Ancak böyle bir yapıda İller Bankası hükümet bir başka partiden de olsa onun etkisinden, onu, insiyatifinden uzak kalıp görev yapabilir, çalışabilir. Hükümetin kendi partisinden olmayan belediyelere karşı olan olumsuz tutumu sadece belediye yöneticilerin değil, o beldede yaşamak durumunda olan halkı, insanları ve en çok çocukları etkilemektedir.

Düşününüz ki, bir belediye personelinin maaşını bile ödeyemiyorsa, suyu klorlamak için klor da olamayacaktır. Mikroplu suyu o semt sakinlerine içirmek ve kullandırmak durumunda kalacaktır. Bu bir insanlık suçudur. Bir belediye personel ücretlerini ödeyemediği ve klor alamadığı zaman (ki klor sadece bir örnek) o beldede hastalıklar ortaya çıkacaktır. Bu hastalıkların çoğu bulaşıcı ve salgın hastalıklardır, yani pislikten ve temiz olmayan ortamdan kaynaklanan. Bu hastalıkları önlemek için daha pahalı tedbirler almak zorunda kalacaksınız. Hastaneler kurmak ve sağlık personeline para ödemek zorunda kalacaksınız. Hükümetin bu anlamda doğru olanı yapmasını diliyor ve temenni ediyorum. Ancak Anavatan iktidarının bu doğruyu yapma konusunda kabiliyetli olduğunu hiç zannetmiyorum. Bu açıdan Türkiye' de en kısa zamanda bir sosyal demokrat iktidarın gerekli olduğunu söylemek istiyorum.

-Sayın Atalay göreve geldiğiniz zaman kürt mülteci sorunu ile karşılaştınız? Diyarbakır belediyesi olarak kürt mültecilere ne hizmetler götürdünüz? Ne yapmayı düşünüyorsunuz? Sizce bu sorun nasıl çözülür?

Atalay: Bilindiği üzere bundan yaklaşık bir birbuçuk yıl önce Irak'tan kimyasal bombaların kullanıldığı iddiasiyle kendi yaşadıkları toprakları terketmek zorunda kalan, esas itibariyle Irak uyruklu, ancak soydaşlarımız olan kürt peşmergelerden yaklaşık on üç bini Diyarbakır'daki geçici kalma merkezinde barındırılmaktadırlar. Gerek S.H.P olarak, gerekse benim göreve geldiğim günden bugüne yeterli olmasa bile sıcak ilgi, sıcak bakış ve ilgi içerisinde olmanın gayretindeyiz. Örneğin bizim onlara hizmetlerimiz prensipte belediye ye bağlı bir mahalle olmadığı halde yerleştikleri mahallede sık sık kanalizasyon tıkanıklığı olmaktadır. (Çünkü yaklaşık 1200 insanın barınması için yapıldığı halde 13.000 insan barınmaktadır. Kaldı ki bunun yarattığı fiziki zorlamalar söz konusudur, herşeyde olduğu gibi kanalda da öyle). Bunun dışında yaz aylarında yolların toz olması bakımından sulanması, temizliğinin yapılması, çöplerin alınması ve peşmergelerin şehir merkezine belediye otobüslerince bedava taşınması gerçekleştirilmektedir. Özellikle ramazan aylarında mahallelerden buz toplama sorunları için, kardeşim Diyarbakır milletvekili sayın Fuat Atalay'la birlikte Antep'ten bir buz üretme makinası getirtip kampa montajını yaptırdık. Bilindiği üzere de peşmergelerin yasal statüleri netleşmemiştir. Yani bunlar tam olarak uluslararası statülerdeki gibi mülteci veya siyasi mülteci durumunda değildirler. T.C vatandaşı da değildirler.

Dolayısıyla bunların yarattığı birtakım sıkıntılar vardır. Örneğin biz bir kısır projeler geliştirmek istedik peşmergeler ile ilgili olarak; bir süt hayvancılığı bir halı tezgahı projesi. Ancak maalesef bunu yetkililere aktardığımızda, böyle şeylerin yapılacaksa valilik tarafından yapılmasının daha doğru olacağı, belediye olarak böyle birşeyi yapmamamız gerektiğini söylediler. Ama hayatın gerçekleri bazı şeyleri zorlamaktadır. Örneğin peşmergeler Diyarbakır'da seyyar satıcılık ve işportacılık mesleğine girdiler. Ayrıca peşmerge soydaşlarımızla ilgili konut projemiz vardı, şayet bir mali destek görürsek şehir merkezinde onlarında işgücü katkılarını da sağlayarak yapmayı düşündük ve bu konudaki projeyi içeren dosyayı da Bayan Mitterand'a sunduk, ne yazık ki şimdiye kadar yanıt alamadık.❑

TV'DE DİN DERSİ İÇİN GİRİŞİM

Diyanet İşleri Başkanlığı 'televizyonda din dersi' verilmesi amacıyla girişimlere başladı. Açıköğretim Fakültesi'nin TV yoluyla verdiği ders olanağından 'yararlanmayı' hedefleyen Diyanet İşleri, Anadolu Üniversitesi bünyesinde 'İlahiyat Bölümü' kurulması için bugünlerde YÖK'e resmen başvuru yapmaya hazırlanıyor. Kamuoyunda tepkilerin yoğunlaşması durumunda resmi başvurunun biraz geciktirilebileceği tahmin ediliyor. Bilindiği gibi Yüksek Öğretim Kurumu'nun (YÖK) yeni bir bölüm açılmasına karar vererek bu kararı MEB'na sunması gerekmektedir. Diyanet İşleri ile Anadolu Üniversitesi yetkilileri arasında prensipte anlaşıldığı ve TRT genel müdürü Erdem'in TV'de din dersi verilmesine engel çıkarmayacağı basına sızan haberler arasında... Sorunun ayyuka çıkmaması için yetkililerin sessizliği tercih ettiği gözleniyor. 80 sonrasında başlatılan 'dini eğitim seferberliği' yeni bir zafer kazanma yolunda.

Laik eğitimin zerresinin bile uygulanmadığı eğitim kurumlarımızda, açık anti-laik propagandaya karşı gelen Gedikpaşa İlkokulu öğrencisine tasdikname verecek kadar 'fikir yoksunu' idarecilere sesini çıkarmayan bakanlığın TV'de din dersi verilmesine nasıl tavır alacağını tahmin etmek güç olmasa gerek.

300 bine yaklaşan İmam Hatip öğrencisi yanında 9 İlahiyet Fakültesi ve 4 İlahiyet Meslek Yüksek Okulu bulunan ülkemizde, 280 Kuran kursunda okuyan 160 bine varan öğrenci mevcuttur. Bu sayılar Diyanet İşleri Başkanlığı'nın saptadığı personel gereksiniminin en az on katı üstündedir. Bu eğitim kurumlarının önemli bir bölümünde, tarikat eğitiminin verildiği artık sır değildir. ❑

Yeni çeltek ve Akhisar'ın düşündürdükleri

RADİKAL BİR DEMOKRATİZM TEMELİNDE TARTIŞMA VE ARAYIŞ

❑ Erdal Yalu

Geçtiğimiz günlerde Türkiye, Yeni Çeltek'te yaşanan trajedi ve tütün üreticilerinin kabaran öfkesi ile sarsıldı. kamuoyu Yeni Çeltek'te yaşanan trajedinin, kullanılan geri teknoloji, sürekli savsaklanan iş güvenliği ve "takdir-i ilahiye bırakılan insan yaşamı ile bir cinayet olduğu görüşünde birleşti. Polonyalı uzmanların, "biz bu ocaklara köpeklerimizi bile sokmayız" sözleri herhalde insani değerler konusunda asgari ölçüde nasiplenmiş herkesin yüreğini ezdi. kullanılan geri teknoloji nedeniyle üretilen kömürün maliyetinin dünya ortalamasının üstünde olduğu, ocakların verimli olmaktan çıktığı, bu nedenle iş güvenliğini sağlamaya yönelik yatırım yapılmadığı, öte yandan yüksek işsizlik nedeniyle ocakların da kapatılmadığı ve insanların bile bile ölüme gönderildiği gerçeği ortaya serildi.

Hükümet, cinayetin "sorumluları" işletme yöneticileri hakkında soruşturma açtırarak ve ölenlerin yakınlarına "kan bedeli" ödeyerek durumu yatıştırmaya çalıştı. Deniz Baykal, "ya gerekli önlemleri alın, ya da ocakları kapatın" diyerek insani değerlere ve kömür işçilerine "nasıl sahip çıktığını" gösterdi. Ama gazetelerde, ölümden dönen kömür işçileriyle yapılan röportajlarda "yine ocaklara inecek misiniz?" sorusuna verilen "işsizlikten kötüsü yok, inmeyip ne yapacağız" yanıtındaki çaresizlik, ocak kapatmanın hiç de insani bir çözüm olmadığını çok acı bir biçimde anlatıyordu. Nitekim olaydan 4-5 gün sonra kömür işçileri yine aynı ocaklara indiler.

21 yüzyıl dünyasının, ulusların karşılıklı çıkarlarını dikkate alan, adil yeni bir uluslararası ekonomik düzene sahip olması için kendi katkımızı yapabilmek gerekli.

...

Katılımcı demokrasi ve sivil toplum, hükümetin adım atmasını veya muhalefet partilerinden herhangi birinin seçimleri kazanmasını sağlamakla gerçekleşmez.

İş güvenliğini böylemi sağlamak gerekli?

Tütüncüler acı ve öfke ile sokağa indiler

Tütün üreticilerine verilen taban fiyatı ise yüzbinlerce üretici silesinin açlığa ve yok olmaya mahkum edilmesinden başka bir anlama gelmiyordu. Hükümet, tütün üreticilerinin önüne çıkma cesaretini bulamazken uluslararası tütün piyasasındaki fiyatlardan, Türk tütününe talebin sürekli azalmasından, Tekel'in elinde biriken ve ekonomik olarak hiçbir değeri olmayan stoklardan söz ederek, açıktan daha fazla para verilemeyeceğini ve hiçbir iktidarın tütünü daha fazla sübvanse edemeyeceğini ileri sürdü. Muhalefet, tütün üretiminin içinde bulunduğu durumla ilgili kimi gerçekleri kabul ederken sosyal devlet anlayışının gereği olarak üreticilere daha fazla destek verilmesini savundu. Emeğinin karşılığını almaktan çok uzak kalan tütün üreticileri ise acı ve öfke ile sokakları doldurdu.

Yaşadığımız bu olaylar, Türkiye'nin karşı karşıya olduğu sorunlara kolay çözümler bulmanın mümkün olmadığını gösteriyor. ANAP hükümetinin izlediği politikaların sonuçları, yüzde 15'lerde gezinen oy yüzdesiyle ve halkın önüne çıkamaz duruma gelişiyle açıkça ortada. Öte yandan uluslararası piyasa koşullarını ve ekonomik gerçekleri dikkate almadan, sadece muhalefet konumlarından tepki göstererek kendi iktidarında ekonomik sorunları tek başına çözeceğini iddia etmenin de inandırıcılığı yok.

Ekonomik ve toplumsal yaşamın yeniden yapılandırılması

Bu sorunlara çözüm bulabilmek için ekonomik ve sosyal gerçekleri, toplumdaki farklı çıkarları karşılıklı dikkate alan mutabatakler zorunludur. Türkiye'nin çağdaşlaşma ve modernleşme yolunda bir sıçrama yapabilmesi, onun uluslararası iş bölümünde nasıl bir yer tutacağı, ekonomik ve toplumsal yaşamın nasıl yeniden yapılandırılacağı da mutabakatların sağlanmasına bağlıdır. Aynı zamanda, kurulmakta olan 21. yüzyıl dünyasının, ulusların karşılıklı çıkarlarını dikkate alan, adil yeni bir uluslararası ekonomik düzene sahip olamsı için kendi katkımızı yapabilmek gerekir. Bu katkı, artık nesli tükenmekte olan yönetim biçimine sahip ülkelere ait tribünlerde oturup gelişmeleri dışardan seyrederek değil, bu sürece dünya ailesinin eşit haklı, çağdaş ve onurlu bir üyesi olarak aktif bir biçimde katılarak yapılabilir.

Böylesi mutabakatların gerçekleşmesi, tek bir partinin gücünü ve iktidarını çok aşıyor. Geleneksel devletin "otoritesine" dayanarak insanca yaşama talebini bastırmakla veya onun "babalığına" güvenerek daha cömert davranmasını beklemekle sorunların çözülemeyeceği görülüyor. Mutabakat ancak bütün tarafların kendi çıkarlarını savunmak amacıyla serbestçe örgütlendiği ve demokratik haklarını eksiksiz kullanabildiği bir özgürlük ortamında sağlanabilir. Toplumda varolan bütün sosyal ve politik güçlerin, toplumsal yaşamın ekonomik, sosyal, kültürel bütün alanlarında, kendi yarattıkları örgütlerle, çok çeşitli biçimlerde söz ve karar sahibi olabilmeleri gerekiyor. Ekonominin herhangi bir sektöründe veya toplumsal yaşamın herhangi bir alanında politika belirleme, karar alma ve yönetim sürecine o faaliyetin gerçekleşmesine katkıda bulunan bütün tarafların örgütlü katılımının sağlanması zorunludur. İster kömür veya tütün olsun, ister herhangi başka bir malın üretimi olsun, neyin üretileceği, nasıl üretileceği ve tüketileceği tek başına hükümetin, devletin veya onun tayin ettiği "yetkili" kişinin "işi" olduğu sürece emekçiler, açlık veya bile bile ölüme gitmek "seçenekleri" arasında sıkışmaktan kurtulamayacaktır.

Günümüzde ekonomik faaliyetin artan karşılıklı bağımlılığı, hızla değişen teknoloji ve giderek karmaşıklaşan yapısı nedeniyle ekonomik sorunlara alternatif çözümler bulabilmek kişilerin veya sadece partilerin yetenek ve becerierini de aşıyor. Bu çözümler ancak farklı çıkarlar temelinde çeşitli alternatiflerin öne sürüldüğü, özgürce tartışıldığı, toplumun yaratıcılığının ve dinamizminin harekete geçtiği koşullarda üretilebilir. Toplumsal çeşitliliğin ve zenginliğin, radikal bir demokratizm temelinde tartışma ve arayış sürecine yansıdığı koşullarda ekonomik ve toplumsa yaşamın nasıl yeniden yapılandırılacağına ilişkin mutabakatlara varmak mümkün olabilir. Kısa cası, karşı karşıya bulunduğumuz sorunların çözümü için gerekli koşulların yaratılması, katılımcı demokrasiyi ve sivil toplumu zorunlu olarak gündeme getiriyor.

Tehlike rejimdeki tıkanıklığın sürmesidir

Bugünkü ANAP iktidarının kendi iç dengeleri ve ayakta kalabilmek için izlediği zaman kazanma politikası yüzünden ülkenin demokratikleşmesi önündeki engelleri kaldıracak adımlar atmasını beklemek gerçekçi değildir. Bunun için gerekli ne politik sağduyu ve kararlılığa, ne de moral güç ve otoriteye sahiptir. Nitekim hükümetin ikircimli tutumu, devlet içinde yuvalanmış karanlık güçlere cesaret veriyor, güçlenen demokratikleşme ve değişim talebini önlemek amacıyla girişimlerini yoğunlaştırmalarına yol açıyor. Tehlike, bir sabah yeniden tank sesleriyle uyanmak değildir. bunun için ne iç, ne de dış koşullar elverişlidir. Tehlike, rejimdeki tıkanıklığın sürmesi, ülkemizin silkenerek ayağa kalkmasını sağlayacak dinamiklerin harekete geçmesinin engellenmesi ve bunların çürütülmesidir. Çağdaş dünya ve Türkiye arasındaki mesafenin giderek daha da açılmasıdır.

Gelişmelerin gündeme getirdiği özgürlük ve değişim ihtiyacı ile ülkenin bugünkü tablosu arasıdaki uçurum, toplumun bütün sağduyu, akıl, vicdan ve tahammül sınırlarını zorluyor. Bu durum, marksistler de içinde demokrasi güçlerinin sorumluluğunu artırıyor. Dünyamız insanlığın önüne yeni bir özgürlük ve aydınlanma çağına girilmesi yolunda sadece yeni olanaklar sunmakla kalmıyor. Aynı zamanda bunun gerçekleşmesi için ulusların, politik ve toplumsal güçlerin, bireyin aktif katkılarının önemini de artırıyor.

Despot devlet-sivil toplum

Katılımcı demorkasi ve sivil toplum, hükümetin adım atmasını veya muhalefet partilerinden herhangi birinin seçimleri kazanmasını bekleyerek gerçekleşmez. Onu kazanmak, bugünden atılacak adımlarla inşa etmeye başlamak gerekiyor. Bugünden sürünen demokrasinin, bu deli gömleğinin içinde hapsolmayı kabul etmeyerek toplumsal baskının her biçimi karşısında özgürleşmek, politik sürece müdahale etmek, ülkenin geleceğinde söz ve karar sahibi olma hakkımızı kullanmaya başlamak zorunludur. Toplumun vicdanında haklı ve meşru olmanın gücüne inanmak, bu güce dayanarak kararlı tutum almak büyük önem taşıyor. Demokrasi güçleri, ne yeniden canlandırılmaya çalışılan korku masallarıyla bugün varolan sınırlamalara boyun eğmeli, ne de kör bir öfke ve şiddetin özgürlük ve değişim talebinin üstünü örtmesine izin vermelidir.

Yeni Çeltek işçilerinin ve tütün üreticilerinin, hükümet tarafından ardında "terörist kışkırtması" olduğu iddia edilen haklı isyanlarının tozlu gazete arşivlerine gömülüp kalmaması, bu tür acıların ve umutsuzlukların bir daha yaşanmaması neye bağlı? Geleneksel politik yapıların çözüldüğü, "herşeyin en iyisini bilen" despot devletin gelişen sivil toplum karşısında hızla geriletildiği, toplumun kaderine çok çeşitli ve farklı çıkarların kollektif iradesinin hakim olduğu bir Türkiye yaratabilmemize... bugünün siyasi partilerinin ve demokrasi güçlerinin geleceğin Türkiyesinde nasıl bir rol oynayacakları da, böyle bir Türkiye'nin yaratılması için bugün ne yaptıklarına bağlı olacaktır. ❑

Hükümet, anayasayı ve uluslararası sözleşmeleri çiğnemekte ısrar ediyor

YENİ ÇALIŞAN KATEGORİSİ: Sözleşmeli personel

Yeni kararname ile birer yıllık sözleşmelerle hiç bir iş güvencesi olmadan işçi ve memur yerine sözleşmeli personel çalıştırılmaya devam edilecektir. Sözleşmelerin yenilenmesi tamamen idarenin takdirine bağlı olacaktır.

İşçi Sendika Servisi: 12 Eylül'ün ve Özal döneminin sendikasızlaştırma ve örgütsüzleştirme politikasının en önemli araçlarından olan **"sözleşmeli personele"** ilişkin yeni Kanun Hükmünde Kararname (KHK) yayımlandı. 399 sayılı yeni KHK Anayasa Mahkemesinin daha önce iptal ettiği 233 ve 308 sayılı KHK'lerin yerini dolduruyor. Ancak yeni KHK ile Anayasa mahkemesinin iptal gerekçeleri gözönüne alınmaksızın yeni bir çalışan kategorisi yaygınlaştırılıyor ve kurumlaştırılıyor. Yeni KHK'dan sonra artık ülkemizde üç tür çalışandan söz etmek mümkün: 1475 sayılı yasaya tabi işçiler, 657 sayılı yasaya tabi memurlar ve 399 sayılı KHK ye bağlı sözleşmeli personel.

Sözleşmeli personel statüsünde çalışanlar ne iş yasasının ve sendikal yasaların getirdiği haklardan ne de kısmi memur güvencesiden yararlanabiliyorlar. Bu özel çalışan statüsü 12 Eylülden sonra yaygınlaştırıldı, Özal döneminde zirveye ulaştı. Özal döneminde sözleşmeli personel kurumlaştırılarak bu konuda 2 adet KHK çıkarıldı. SHP'nin ve Hava-İş Sendikasının başvuruları üzerine Anayasa mahkemesi bu kararnameleri iptal etti.

Bugün yaklaşık 200 bin çalışanı ilgilendiren ve gelecekte artması muhtemel sözleşmeli personel uygulaması konusunda Hükümet Anayasa Mahkemesi kararlarını ve ülkemizin imzaladığı uluslararası sözleşmeleri hiçe sayarak yeni bir hukuk skandalı yaratılmıştır.

Yeni kararname ile birer yıllık sözleşmelerle hiçbir iş güvencesi olmadan işçi ve memur yerine sözleşmeli personel çalıştırılmaya devam edilecektir. Sözleşmelerin yenilenmesi tamamen idarenin takdirine bağlı olacaktır. Sözleşmelilerin ücretleri idare tarafından tek yanlı bir tasarrufla belirlenecektir. Yeni kararname ile, SSK kapsamında olan sözleşmeliler Emekli sandığı kapsamına alınıyor. Böyecek SSK kapsamındaki sözleşmelilerin kıdem tazminatı hakları da yok ediliyor. Yeni kararname ile sözleşmeli personelin toplu iş sözleşmesi kapsamına alınamayacağı ve Toplu iş sözleşmelerinin hiçbir hükmünden yararlanamayacakları belirtiliyor. Yine sözleşmeli personelin sendikaya üye olması ve sendikal faaliyette bulunması yasaklanıyor. Ancak bu hükmün uygulanması geçici bir maddeyle KHK'nın kanunlaştığı tarihe bırakılıyor. Buradan çıkarılabilecek sonuç KHK kanunlaşana kadar sözleşmeli personelin sendika üyesi olabileceği yönündedir.

Yeni kararname ile oluşturulan "kendine özgü" çalışan tipi; kamuda çalışan ama kamu güvencesinden yoksun olan, işçinin ya da memurun yaptığı işi yapan ama bunların hiçbir hakkından yararlanamayan, kendi hakkında hiçbir belirleyiciliği olmayan, çalışanlarla ilgili bütün yasaların ve uluslararası sözleşmelerin dışında kalan "ne deve, ne kuş" bir çalışan tipidir.

ANAP KİT'leri özelleştirirken bunu daha da cazip hale getirmek için özel sektörü bazı "yüklerden" kurtarmak istemektedir. Özelleştirme ile sözleşmeli personel uygulaması içiçedir. Özelleştirilecek KİT'lerde ne sendikal haklara sahip işçiler ne de memur güvencesine sahip çalışanlar bırakmak istememektedir. Öte yandan ANAP hükümeti memurların sendikalaşmalarının gerçekleşebilir bir hedef olduğu koşullarda bu yeni çalışan kategorisiyle memur sedikalaşmasının önünü kesmek istiyor.

Hükümet sözleşmeli personel uygulamasıyla **İnsan Hakları Evrensel Bildirgesini, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesini** ve **98 sayılı ILO Sözleşmesini** çiğnemektedir. Anayasanın 90. maddesine göre usulüne göre onaylanmış ve yürürlüğe girmiş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmündedir bunlar aleyhinde Anayasaya aykırılık iddiasında bulunulamaz. Yani bu anlaşmalar Anayasa hükmü ayarındadır. Hal böyleyken ANAP hükümeti Anayasası, Anayasa Mahkemesini ve Uluslararası Sözleşmeleri hiçe saymakta bir sakınca görmüyor. ❑

Belediye işçilerinin 44 milyon alacağı ne zaman ödenecek

İŞÇİLER BEKLEMEDE

İşçi Sendika Servisi: Maaşlarını alamayan yaklaşık 21 bin belediye işçisi şubat ayında yurt çapında eylemler yaptılar. Belediyerden 41 milyar lira alacakları bulunan işçiler 4 ile 25 aydır maaş alamıyorlar, birikmiş ikramiyeleri ödenmiyor.

12 Şubat 1990 günü Belediye-İş Genel Başkanı **Fuat Alan** Ankara'da basın toplantısı düzenledi. Birikmiş işçi alacaklarının ödenmediği için bir dizi eyleme başlandığını açıkladı. **Alan,** "ANAP iktidarı, belediyelerin sahsında işçilere düşman politikalarını sergilemiş, işçi ücretlerine esas olan merkezi bütçeden, İller Bankası aracılığıyla belediyelere yapacağı yardımı tamamıyla kesmiştir" dedi sendika aidatlarının ödenmemesi sonucu belediyelerin aidat borçlarının 4 milyarı aştığını belirtti.

Belediye işçilerinin toplam alacakları şöyle:

Toplam Maaş alacağı : 19,5 milyar

Toplam İkramiye Alacağı: 20,5 Milyar

Sendikaya olan aidat borcu: 4 Milyar

Borçlu işveren ve toplam işçi sayısı, ortalama işçi alacakları ise;

Borçlu işveren : 106

Toplam işçi : 20.690

Ortalama işveren borcu: 381,5 milyon

Ortalama işçi alacağı: 1.954.770 lira

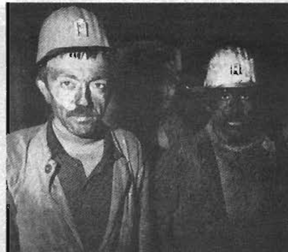
Belediye-İş sendikası yöneticileri Maliye ve Gümrük Bakanını, daha sonra SHP, DYP giderek sorunlarının çözümü için çalıştılar.

İşçiler beklemede. Görüşmelerle sorun çözülemezse bir dizi eylemle gündeme gelecek.

Kamu iş kollarındaki sınırlamalar, sendikaların elini kolunu bağlıyor, alacakların icra yoluylaalınmasına gidilmesi de sorunu çözmüyor. Belediyelerin demokratikleşmesi, gerekli. Kentsel yaşamın iyileştirilmesi ve kalıcı çözümler üretmenin tek yolu, bütçeden, yerel yönetim kararlarına kadar açıklığın sağlanmasından geçiyor. ❑

İŞÇİLER YÜRÜDÜ

Adımlar (Zonguldak)- Ahmet Öztürk

Zonguldak'ta Türkiye Taşkömürleri Kurumu'na bağlı Amasra üretim bölgesi'nde 5. Amasya'nın Merzifon ilçesindeki Yeniçeltek Linyit işletmesinde 69 işçinin ölümüyle sonuçlanan "grizu" patlamalarını maden işçileri ilk kez çeşitli eylemlerle protesto ederek, seslerini yükselttiler. Maden İşkolunda örgütlü 2 Sendika Genel Maden İşçileri Sendikası ve Türkiye Maden İşçileri Sendikası'nın ortaklaşa aldığı kararda eylemlerin "ocak başlarından başlanarak alanlara taşınacağı" belirtildi.

24 Şubat 1990 tarihindede "İnsana Saygı" mitinglerinden ilki Zonguldak'ta 20 bini aşkın işçinin katılımıyla görkemli bir şekilde gerçekleştirildi. Türk-İş'e bağlı 17 Sendika ve bağımsız Otomobil-İş ve Çelik-İş Sendikalarının da desteklediği mitinge çok sayıda SHP milletvekili ve RP ile SP yöneticileriyle üyeleri katıldı.

İstasyon meydanından saat 11'de başlayan yürüş 2 saatlik bir yürüyüş sonunda konuşmaların yapılacağı hükümet alanında sona erdi. Burada konuşan GMİS Genel Başkanı **Şemsi Denizer** "Bu şartlar devam ederse, İşçinin emeğinin hakkı verilmezse, ölümler devam ederse bilinmelidirki tüm ülkeyi başlarına geçiririz. Zonguldak'ı gözden çıkardık diyorlar. Zonguldak'ı kimse gözden çıkaramaz. Ama bilsinler ki biz onları çoktan gözden çıkardık" dedi. Denizer sözlerini Türkiye işçi sınıfı tüm kurallarıyla işleyen eksiksiz birdemokrasiyi kazanma savaşımı veriyor. bizim anladığımız demokrasi özgürlükçü ve katılımcı demokrasidir" diyerek sözlerini tamamladı. Daha sonra Türkiye Maden-İş Genel Başkanı **Hasan Hüseyin Demirel** ve Türk Harb-İş Genel Başkanı **Kenan Durukan** da bir konuşma yaptılar. **Kenan Durukan** alanda bulunan bir grup tarafından yükseltilen yoğun protestolar sonucu konuşmasını kısa kesmek zorunda kaldı.

Öte yandan Türk-İş yönetiminden hiç kimsenin mitinge katılmaması tepkiyle karşılandı. Türk-İş kongresinde yaşanılan kamplaşma tümüyle mitinge yansıdı. Kendilerini "Sol Kanat" diye niteleyen sendikalar alanda yerini alırken diğer sendikalar yönetici düzeyinde bile temsil edilmedi.

Miting öncesi Tüm sendika yöneticilerinin Zonguldak Caddelerin de birlikte mitinge çağrı bildirileri dağıtmaları Zonguldak halkınca sempati ve ilgiyle karşılandı. ❑

"KADER ÇİZGİSİ DEĞİŞİRKEN"

Gizli iktidar odağı ve onun toplumsal-politik destekçilerinin bir dizi girişim, çaba ve kampanya ile hazırladıklarını düşündükleri ideolojik-psikolojik temel üzerine geliştirmeye çalıştıkları "terör dalgası" daha ilk iki adımıyla birlikte, kamuoyunun geniş çevreleri ve halkın bilincine çarparak yıkılmıştır.

□ Sıtkı Coşkun

Yasal güvencesi olmayan özgürlük-faaliyet-karakol-hapishane-yasal güvencesi olmayan özgürlük... Bu fasit daire Türk ve Kürt komünistlerinin 141-142. maddelerle perçinlenen yetmiş yıllık "kader" çizgisi olageldi.

70 yıldır komünistler tüm yol ve olanakları değerlendirerek bu kısır döngüyü kırmanın mücadelesini verdiler. Dönem dönem fiili kazanımlar elde ettiler. Ama yeterli, kalıcı, yasalarla güvence altına alınan ve kökleşen sonuçlara ulaşamadılar. Ve "kader" devam etti.

Kutlu ve Sargın yoldaşların ülkeye dönüşü ile başlayan dönemde ise 141-142 ve 163'e karşı mücadelede daha ileri pozisyonlara doğru gelindi. Ancak Aralık başından beri içine girilen günler ve son 2-3 haftada ortaya çıkan olgular sonucu gelişmeler köklü bir değişikliğe doğru hızlandı.

Elverişli, olumlu yanları artan uluslararası ortamda, çelişkiler içinde ama komünistlerin, demokrasi güçlerinin kararlı tutumu temelinde gelişen bu süreç, demokratikleşmeye doğru derinleşerek, nitel bir dönemece doğru evriliyor.

Açık ki, bu gelişmeye karşı gizli iktidar odağı, karanlık güçler direnmeyi sürdürdüler ve sürdürecekler. Ve bu güçler, onların iç ve dış sosyal, siyasal dayanakları esas olarak ülkenin sivilleşmesine, sivilleşmenin halklarımızın ve tüm demokrasi güçlerinin mücadelesiyle demokratikleşmeye yükselmesine karşı koyuyorlar.

Ben bu noktanın üzerinde, tam da süreç ileriye doğru ivme kazanırken daha titiz durmak gerektiğini düşünüyorum. Buraya takılıp kalmak için değil; bu güçlerin direncini daha kolay etkisizleştirmede nelere dikkat vermemiz gerektiğini daha iyi kavramak amacıyla üzerinde durulması gereken yanlardan biri olduğunu düşündüğüm için.

Bu güçler açısından iç ve dış koşullar karanlık hesapları için, esas itibariyle, dünden çok daha az elverişlidir. Ama dayanabilecekleri, yararlanabilecekleri olanaklar vardır. Belli sonuçları elde etmek için sahnelenecek politik oyunların ihtiyacı olan ideolojik-politik ortamı toplumumuzda elde etmek için, iç ve dış politik gelişmelerden yararlanmada gözardı edilemeyecek çabaları vardır. Nitekim son bir yıl içindeki dış politik sorunlardan gizli iktidar odağı bu biçimde yararlanmaya çalıştı.

Tüm komşularımızla ilişkilerdeki sorunlarımız bu güçlerce tekrar 12 Eylülün ilk dönemlerinde olduğu gibi "düşmanlarla" çevrili Türkiye imajı doğrultusunda çarpıtılmaya, tahrik edilmeye çalışıldı. Bu açıdan Konvansiyonel İstikrar Görüşmeleri sonucu NATO üyelerinin çoğu ve Varşova Anlaşması Örgütü üyesi ülkeler karşılıklı silah indirimine giderken, Genel Kurmayın şimdi de esas tehlikenin Güney ve Doğu komşularımızdan geldiğini belirterek silahlanmanın sürdürüleceğini açıklaması, bunu destekleyecek biçimde Güney komşularımızla, özellikle Suriye ile, su sorununa bağlı olarak ilişkileri gerginleştirici unsurların zorlanması dikkat çekicidir. Azerbeycan olayları ise gizli iktidar odağınca daha kapsamlı olarak kullanılmaya çalışıldı. Sivil faşist güçler, MÇP devreye sokuldu. Kimi bakanları da işin içine çekmeyi başardı.

Bu filmi daha önce görmüştük

Azerbeycan olaylarından, son yıllarda ülkemizde de anti-sovyetizm temelleri zayıflayan anti-komünizmi, milliyetçiliği yeniden anti-sovyetizmle birleştirerek kışkırtmak için yararlandılar. Bunun oldukça ciddi boyutları da olduğunun altı çizilmelidir. Bu konuda Özal'ın ABD'deki demeçlerine ve Dışişleri'nin tutumlarına karşın, Doğu Beyazıt'da - Sovyet hududunda- 70 yıldır Türkiye'nin bu en güvenlikli ve dingin sınırında ve tüm ülkede girişilen milliyetçi gösteriler ve Sovyetler Birliği'ni Türkiye ile ilişkilerinin en iyi dönemlerinden birinde açıklama yapmaya zorlayan durum, sanırım bu konudaki kışkırtmanın düzeyini kavramamız için yeterlidir.

Dünya çapında ve başlıca bölgesel çatışma alanlarında barış, uzlaşma, ulusal mutabakat ve silahsızlanma süreçleri gelişir, sorunlar çözüm yoluna girerken; bizim soğuk savaşın kelaynak kuşları, Ortadoğu'da bölgesel sorunların çözüme doğru atılmış kimi adımlara karşın, henüz yarı çözümsüz, çatışmaya açık, bir miktar buzdolabına atılmış gibi görünen kaygan ortamı kendileri için elverişli görüyorlar. ABD'nin Avrupa'da silahsızlanmada Sovyetler Birliği önerileriyle uyumlu hızlı adımlara yanaşırken, Türkiye de içinde, kimi kanat ve Akdeniz ülkelerinde askeri varlığı ve üslerini olabildiği kadar alt düzeyde azaltarak, konumlarını koruma çabasını, kendileri için yeşil ışık olarak düşünüyorlar. ABD'nin henüz gündeminden çıkarmadığını düşündükleri Ortadoğu jandarmalığını hedefliyorlar. Ve pek tabii, böyle bir jandarmalığın gereği olarak içerde rejimi otoriter militarist, polis devleti olarak sıkılamayı, cıvataları sıkıştırmanın koşullarını yakalamayı "hesap ediyorlar". Ama bu onların hesabıdır. Bu hesap önce uluslararası koşullarla ve hali hazırda emperyalist çevrelerin bütünsel ve tekil unsurlarının hesaplarıyla büyük ölçüde çakışmıyor. İç sosyal ve siyasal güçler açısından 12 Eylül boyunca riskleri önemli ölçüde görülmüş durumdadır. Bu nedenle gizli iktidar odağı, onun her zamanki iç ve dış dayanaklarından beklediği desteği bulamıyor.

Öte yandan tam bu zaman diliminde Sovyetler Birliği"nde politik sistemin demokratikleşmesinde atılan köklü adım ve ırkçı Güney Afrika'da KP de içinde tüm yasaklı örgütlerin ve Mandela'nın serbest bırakılmasının uluslararası iklimde demokrasiden yana yarattığı yüksek basınç Türkiye'yi de kesin biçimde etki altına aldı. Ve herhalde bundan daha önemli olan şey; 12 Eylül tırpanına rağmen halklarımızın, işçi sınıfımızın, tüm demokrasi güçlerinin, toplumumuzun tüm aklı başında, sağduyulu çevrelerinin tutumu, bilinci ve direncinin bu hesaplara gelmeyecek kadar gelişmiş olduğunu saptamak için yeterli göstergelerin olduğudur.

Gzili iktidar odağı ve onun toplumsal-politik destekçilerinin bir dizi girişim, çaba ve kampanya ile hazırladıklarını düşündükleri ideolojik/psikolojik temel üzerine geliştirmeyi çalıştıkları "terör dalgası" daha ilk iki adımıyla birlikte, kamuoyunun geniş çevreleri ve halkın bilincine çarparak yıkılmıştır.

Şimdi herkes "biz oynatılmak istenen filmi daha önceden seyretmiştik" diyor. Korku ve yılgınlık yerine güçlü bir direniş potansiyeli yayılıyor. Muammer Aksoy'a yönelen saldırı sonrası ANAP'dan DYP'ye, SHP ve DSP'ye kadar parlamentodaki ve parlamento dışındaki tüm yasal partiler ortak tavır alabilmişler ve ortak teşhislerde birleşerek, ortak bir tutum arayışına girebilmişlerdir. dikkat çekici olan yan, M.Aksoy cinayetiyle birlikte dış olayların, dış politika sorunlarının, iç gerginlik yaratma ve şovenist kışkırtma için kullanılmasına karşı o güne kadar ikircimli kalan hükümetin, süratle ve net bir tavır almasıdır. Ülke çapında yürütülen ve kışkırtma toplantıları haline gelen anti-sovyetik, şovenist Azerbeycan mitingleri yasaklanmıştır. Bu da sivilleşmeden yana, en azından gizli iktidar odağının karanlık amaçlarını paylaşmayan burjuva politik güçlerin, çevrelerin, hükümet çoğunluğunun sorunun tehlikesini görmesinde ve gizli iktidar odağının yalıtılmasında önemli sonuç yaratmıştır.

Kıssadan hisse; aynı olay ve süreçlerden halklarımızın demokratik bilinci için yararlanmak, milleyetçiliğe, şovenizme, anti-komünizme, anti-sovyetizme karşı her olayda somut politikalarla müdahale hayati önemdedir.

Evet, oyun geri tepmiştir. Şimdi herşeye karşın toplumun, Türk ve Kürt halkının tüm sorumlu, sağduyulu kesimlerinde aklın sesi yükseliyor, güçlü bir direniş fiilen ve potansiyel olarak yayılıyor. Komünistlerin açık faaliyeti, yasal parti ve birlik için, halkın çıkarları için mücadelesi bu direnişin, potansiyelin içinde önemli dinamiklerden biri oluyor.

Çünkü, bu mücadele Sargın ve Kutlu yoldaşların işaret ettiği gibi, 141-142. maddelere, bu "soğuk savaş politikalarını koruyan" engellere karşıdır. Söz konusu maddelerin kalkışı, gizli iktidar odağını, insanlarımızı dünyada biten soğuk savaşın koşullarında yaşatma olanaklarından yoksun -en azından- zorda bırakacaktır. Bu nedenledir ki, gizli iktidar odağının uzantısı olan Demiral ödevini, soyut bir şeye karşı değil, yoldaşlarımızın dediği gibi, KP'nin "yasallık kazanmasını önlemeye çalışarak" yerine getirmek istiyor.

Gizli iktidar odağı, demokrasinin kazanıldığı noktada demokrasi güçlerinin soluksuz kalmasını ve böylece de, olası demokrasimizin olabildiğince zayıf, sınırlı ve sakat doğmasını istiyorlar. Bunun için her olanakta; kendileri zayıflar, geri çekilirken bile demokrasi güçlerine vurarak, saldırarak mücadele ediyorlar.

Birlik örgütlü faaliyet sonucu oluşacak

İşin diğer yanı; 141-142 ve 163'e karşı mücadelede, demokrasiyi kazanma sürecinde gidişatın olabileceğinden daha ağır ve sancılı gelişmesinde, doğmasına olanak verilmeyebilecek karşıt girişimlerde marksist sol ve parti olarak bizim bir dizi zayıflığımızın da gizli iktidar odağını cesaretlendirdiğidir. Önce TBKP olarak biz, aldığımız kararları zamanında, yeteri kadar hızla ve yeterli bütünsellikle uygulamada eksik kalmadık mı? Politikanın, siyasal ve sınıfsal hasımlarımıza karşı mücadelenin esas iş olduğunu, parti içi sorunların da, yasallığı kazanmanın, birliği gerçekleştirmek için, çalışmanın da bu alandaki ödevlerin türevi olduğunu, politik mücadelenin gereklerine tabi olduğunu biraz gözden kaçırmadık mı?

Partimiz de içinde, marksist sol olarak birlik çalışmalarını eski alışkanlıklarımızdan kurtularak, ideolojik-politik diyalog ve en önemlisi somut işbirliği olarak yürütmekte zayıf kalmadık mı?

Birlik görüşme ve tartışmalarındaki iyi, yumuşak üsluba rağmen politik rekabet -en azından şimdilik- diyalog ve işbirliği ilişkilerimize üstün olmaya devam etmiyor mu?

Halen birbirimizin bağımsız politik, örgütsel varlığını ve demokrasi düşmanlarına karşı eylemini, dostça ve destek manağıyla algılamak yerine bir birimize karşı algılamayı sürdürmüyor muyuz?

Bu sorunlara birlikte verebileceğimiz yanıtlar, saldırıları kolaylaştıran zayıflıklarımızı aşmayı olanaklı kılacaktır.

Merkez yönetimi ve çok sayıda yöneticimizin gözaltında olduğu 8 gün içinde TBKP üyeleri olarak gördük ki, diye düşünüyorum, sol içinde ve partimizde de iç tartışmaların en yoğun olduğu koşullarda, olası tehlikeyi tartışmaya mıt halıne getirmeden, dikkatin demokrasi düşmanlarından kaymasına izin vermemeyi başarmak zorunludur. Bizim gereğinde en ağır biçimde eleştirdiğimiz ve eleştirmeye devam edeceğimiz yoldaşlarımız; önemli, köklü eksiklikler bulduğumuz her kademede örgütler ve yönetim organlarımız; onlarca eksiğini saydığımız partimiz gericiliğin kurutulmak, paralize etmek, güçten düşürmek istediği, saldırılarında baş hedefi olduğu örgütlerden biridir.

Çünkü Türkiye'nin demokratik ve sosyalist yenilenmesi mücadelesinde partimiz ve işçi ve komünist hareketin halihazırdaki her örgütlü parçası -kimilerinin kullanmaktan çok hoşlandığı gibi "marjinal" olsa da- işçi sınıfımız ve halkımızın bugüne kadar yaratabildiği örgütsel, politik kapasite ve olanağın bir parçasıdır. Sınıfsal karşıtlarımız bunun için bizi zorla, yasakla, zayıf ve parçalı tutmaya çalışıyorlar. Dağıtmak istiyorlar. Ama bir en "marjinal" parçamızın bile ezilmesi, dağılmasına izin vermemeliyiz. Bununla birlikte elbetteki her marksist bireydeki potansiyel de aynı mücadelenin olanağıdır.

Yarının güçlü, birleşik, yasal, yığınsal komünist partisi yıllar boyu binlerce devrimcinin, komünistin kahırlı emeği ile oluşmuş örgütlerin sahip oldukları tüm olumlu değerleri ve politik örgütsel kapasitelerinin bir üst düzeyde füzyonu ile ve bağımsız tüm marksistlerin aynı biçimde kaynaşmasıyla oluşabilecektir. Ve birlik, örgütlü bir faaliyetin sonucu oluşacaktır.

Bu bağlamda, son günlerde "hiç bir sol yapıya bağlı" olmadığı ifade edilen kişilerce imzaya açılan bir metnin üzerinde şimdilik birkaç şey söylemenin gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu metin birleşik ama adı ve niteliği komünist olmayan "sosyalist" bir partinin oluşması için Türkiye marksist solunun hali-

hazır örgütlerini tutuculuk merkezleri olarak niteliyor ve özlenen "birlik" partisine ulaşmak için "geleneksel sol politik yapıların feshodilmesini" istiyor.

"Herhangi bir sol yapıya bağlı olmayan" arkadaşların "birlikçilik"leri, "yapıcılık"ları, yeni bir şeyi yapmak için önce yıkmayı öneren, yıkmayı başa alan yıkarak yapma mantığının, günümüz koşullarında hiçbir alanda geçerli olamayacak bir mantığın ifadesidir, cisimleşmesidir.

Gerçeğe soğukkanlı bakışın ve bu bakışla yeniyi ancak ve ancak yaşamın, varolanın içinden yaratıcı düşünce ve emekle çıkarmanın olanaklı olduğu günümüzde, tepkinin gözü ve aklı karartan yıkıcı öfkesinin arkadaşların bu mantığına temel olduğunu düşünüyorum. Akıl ve sağduyu çağında yalnızca tepki hiçbir yapıcı, birleştirici işin temeli olamaz.

Varolan örgütlü yapıları, tek başına hiçbir sosyalist bireyin sahip olmayacağı, ama onların örgüt oldukları için sahip oldukları olanakları, "geleneksel sol yapıları" feshederek yok ettikten sonra, ülkemizin bugün ihtiyaç duyduğu yığınsallıkta bir partiyi, yani çok daha büyük bir örgütsel politik kapasiteyi "sosyalist bireyleri" teker teker toplayarak kurma projesi ! Burada nokta koymak, önerinin içeriğinin çok ciddi olarak sorgulanması gerektiğini düşünmek için yeterlidir diyebilirim.

Pratik olarak önerim, en azından, son yıllarda "geleneksel sol politik yapılarla", herhangi bir örgüte bağlı olmayan marksistlerin, marksist aydınlarımızın değişik alanlarda, platform ve örgütlerde ortak çalışma ve birlikte bir partiyi oluşturabilmekle aldıkları yolu, varabildikleri mutabakat düzeyini dikkate alalım. Ve geldiğimiz yerden, kazandığımız zamandan geriye gitmeyelim, Sözü edilen unsurlar, sözü edilen konu için biraraya gelip, tartışarak yol almaya çalışıyorlar.

Düşünmek için bir öneri, bir dikkat noktası daha: Gözlerimizi "tutuculuk" merkezi, "geleneksel sol politik yapıların" yanısıra bu "tutuculuk" merkezlerini yok etmek için elinden geleni ardına koymayan ülkemizin egemen sınıflarının, gerçek tutuculuk merkezi gizli iktidar odağının eylemlerinin amacını ve mantığını birlikte çözümleyelim. Çünkü, onlar hem bağımsız sosyalist bireyleri, ilericileri, hem de örgütlü yapıları ve onlara bağlı bireyleri hedef alıyorlar. Hiç mi hiç ayırmıyorlar. Bunun üstüne düşünmemiz yararlı ve gerçek bir yapıcılık faaliyetine başlamak olmaz mı?

Son gelişmeler, TBKP'nin demokrasinin kazanılmasının ön koşulu olan 141-142 ve 163. maddelerin kaldırılması mücadelesinde, kendi somutunda izlediği yolun sonuç alma olanaklarının yükseldiğini kanıtladı. Partimizin kararlılık temelinde fiili durumlarla yol alma ve açık faaliyeti 141-142-163'ün kalkması ile yasal faaliyete yükseltme tutumu, sonuç alma kabiliyetini, en azından şu ana kadar gösterdi. Kulu ve Sargın yoldaşların dediği gibi, "Bu mücadelenin ilk etabının sonuna yaklaşıyoruz." ❑

Seçimler öncesinde Demokratik Almanya'da öne çıkan konu:

BİRLİK SÜRECİNDE KAZANIMLARI KORUMAK!

Bir yandan DAC'e tümüyle serbest pazar ekonomisinin uygulanması için çok yönlü baskı uygulanıyor, öte yandan serbest pazar ile tanışan halk bugünü ile dününü karşılaştırarak korkuya kapılıyor.

❑ **Ayşe Bilge Dicleli**

İri yapılı, uzun boylu Federal Almanya Başbakanı H.Kohl, Şubat ortalarında ince yapılı, kısa boylu demokratik Almanya Başbakanı H. Modrow'a Bonn'da , "18 Mart seçimlerinden önce D.Almanya'ya beş para yok" derken bir şeyi, ama önemli bir şeyi unutmuş gözüküyor: Dayatma politikalarının her zaman tepkiye, direnişe yol açağını. Büyüğün küçüğü, güçlünün zayıfı, paranın tüm değerleri ezip geçeceğine dayanan hesaplar, çoğunlukla hesapta olmayan gelişmelere yol açmamış mıdır?

F. Almanya sermaye çevrelerinin iki Almanya'nın birleşmesini Demokratik Alman Cumhuriyeti'ni (DAC) yutma olarak görmeleri ve buna yönelik adımlar, son dönemlerde D. Almanya'da tepkilere yol açıyor. Bu politikaya karşı ilk sert çıkış, daha Bonn'dan ayrılmadan Başbakan Modrow'dan geldi. Bir zamanlar Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin Dresden eyaleti 1. Sekreteri olan, yalnızca yenilenme politikasını savunmasıyla değil, aynı zamanda parti önde gelenlerine sağlanan tüm ayrıcalıkları reddederek sade bir yurttaş gibi yaşamasıyla da tanınan Modrow, basın toplantısında şunları söyledi: "Almanya'nın birliğinin yakınlaştığını anımsatmak durumundayım. Bu birliğe DAC halkı tarafından yalnızca reel sosyalizmin acı yenilgisinin değil, "biz halkız" övüncünün de katılacağı unutulmasın. Bu sözcüğün ve onun politik içeriğinin yitip gitmemesini yürekten umuyorum. DAC'nin geleceğin Almanya'sına, herşeye karşın onlarca yıl boyunca oluşan ve işçilerin, mühendislerin, köylülerin, zanaatkarların, hatta küçük memurların hiçbir şekilde utanmalarına gerek olmayan değerler, manevi ve kültürel değerler katacağı hiçbir zaman unutulmasın."

Modrow Bonn'a yalnız gitmemişti. 1989 Kasım Devrimi öncesi ve sırasında Batıda büyük tezahüratlarla karşılanan, televizyonlara çıkarılan muhalefet temsilcileri, bu kez hem 'Yuvarlak Masa'nın, hem de ülkedeki istikrarın korunabilmesi için katıldıkları Modrow hükümetinin üyeleri olarak Bonn'a gitmişlerdi. Kendilerine, neredeyse bir 'merhaba' bile denmemesi, şu yorumlara yol açtı: "Bonn, yalnızca Modrow hükümetini değil, 18 Mart seçimlerinden sonra oluşacak yeni hükümeti de tutsak etmeye hazırlanıyor."

18 Mart seçimleri yaklaşırken, FAC sermaye çevreleri değişik araçlar kullanıyor. Son dönemlerde yapılan her çıkış, karşı tarafta yeni direnme noktalarının oluşmasına yol açıyor. Örneğin seçimler öncesinde eski mülk sahipleri DAC'ne bir çıkarma yaptılar. "Mülklerimizi, topraklarımızı geri istiyoruz" yollu açıklamalar, DAC'de Kiracılar Girişimi gibi, değişik, yeni örgütlenmelere, oluşumlara ebelik ediyor. Birleşme sürecine FAC'ın damga vurmaya çalışması, kadınların öne atılmalarına yol açtı. Yeni kurulan Bağımsız Kadınlar Birliği DAC'deki erkek egemen toplumun yapısı ve değerleriyle kararlı mücadele edeceğini ilan ettiği kongresinde, özellikle şunları vurguladı: FAC'da 218 nolu yasa ile kadınların kürtaj hakkı tartışılıyor, bizde ise bu hak. FAC'de kadın emeği sömürülüyor, üretimden dışlanmaya çalışılıyor, bizde ise eşit işe eşit ücret uygulanmakta. Haklarımızı sonuna dek savunacağız."

Bir yandan DAC'de tümüyle serbest pazar ekonomisinin uygulanması için çok yönlü baskı uygulanıyor, öte yandan serbest pazar ile tanışan halk bugünü ile dününü karşılaştırarak korkuya kapılıyor. Gençlerin uyuşturuculara karşı korunması için, FAC hükümeti tarafından DAC hükümetine sorulmadan ilan edilen para birliği zorunluluğuna karşı tasarrufları korumak için, spekülasyonları önleyebilmek için vb. Batıya göçün çare olmadığı, örgütlenmek gerektiği artan ölçüde bilince çıkıyor.

Bu durum eski iktidar partisi olan Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin içinden çıkan iki partinin kongrelerine de tümüyle yansıdı.

DAC'nin Leipzig kentinde toplanan Sosyal Demokrat Parti'nin Kongresi, yalnızca Sosyalist Enternasyonal Başkanı Willy Brandt'ı onur başkanlığına seçmekle kalmadı. Partinin başkanlığına ve başbakan adaylığına getirilen **İbrahim Böhme**, kongre platformundan 18 Mart seçimlerinden sonra iktidara gelirse (ki SDP'ye büyük bir şans tanınıyor) bir takım önlemler alacağını açıkladı. Böhme'ye göre, para birliği 1 Temmuz 1990'da tamamlanmalıdır, ama kur bire bir eşitlenmelidir; 1955'de gerçekleştirilen toprak reformuna dokunulmamalıdır; FAC anayasasını benimsemek yerine, bütün Almanya için yeni bir anayasa yapılmalıdır DAC işletmelerinin rekabet gücünü artırmak için bir istikrar paktı imzalanmalıdır. Yine Böhme'ye göre, toplumsal barışma sürecine şimdiden girilmeli, dayanaksız insan avı son bulmalıdır. en önemlisi de, ülkedeki durum, 18 Mart seçimlerinden sonra da o denli kritik kalmaya devam edecektir ki, sağladı çoğunluk ne olursa olsun, hiçbir parti tek başına sorumluluk taşıyamaz.

Her yerde gündeme gelen derin, radikal dönüşümler sürecinde sol, sosyalist düşünce. Sol, sosyalist politika toplumlar için büyük önem taşır ve kanımca bunlar görece kısa bir zaman dilimi içinde bir rönesansdan geçecektir.

DAC'nin başkenti Berlin'de toplanan Demokratik Sosyalizm Partisi'nin kongresinde ise, Aralık ayında yapılan kongrede delegelerin çoğunluğu tarafından benimsenmediği için görüşülmeyen yeni parti programı onaylandı. Partinin adının arkasında takılı kalan ASBP tümüyle çıkarıldı. Seçim platformu onaylandı.

PDS'in kongresindeki en büyük sürpriz, kendisini halkın başbakanı olarak gören H.Modrow'un seçimlerde PDS'in başbakanlık adaylığını kabul ettiğini açıklaması oldu. Ezici çoğunluğu 20-30 yaşları arasında olan 530 delege Modrow'u ayakta alkışladılar ve Modrow'u partinin onur başkanlığına seçtiler.

PDS, SDP'den farklı olarak, muhalefete hazırlanıyor. Antifaşist, komünist, hümanist ve pasifist geleneklere sahip çıkan parti, merkez aygıtında yüzde 60, eyalet ve il parti aygıtlarında yüzde 75-90 kısmını ile tüm temel parti örgütlerinin dağıtılarak yeniden oluşturulması ile üye kartlarının yenilenmesi ile muhalefet görevine hazırlıklarını tamamlamış bulunuyor. Seçimlerde, yeni parlamentoda FAC'ın DAC'ni yutmasını önleyecek bir muhalefet gücü oluşturmayı önüne hedef olarak koyan partinin seçim propaganda sorumlusu Andre Brie partisinin geleceği konusunda şunları söylüyor: "Aslında sosyalizm olmayan reel sosyalizmin iflası, modern Batı toplumlarının çağımızdaki toplumsal değişiklikler gibi, toplumların bireyselleşmesi gibi, ekolojik kriz gibi, Kuzey-Güney çatışması ve bilimsel teknolojik devrimin sosyal ve teknik açıdan denetlenmesi gibi sorunlarına yanıt veremediği gerçeğinin üzerini örttü... Her yerde gündeme gelen derin, radikal dönüşümler sürecinde sol, sosyalist düşünce, sol, sosyalist politika toplumlar için büyük önem taşır ve kanımca bunlar görece kısa bir zaman dilimi içinde bir rönesanstan geçecektir..."

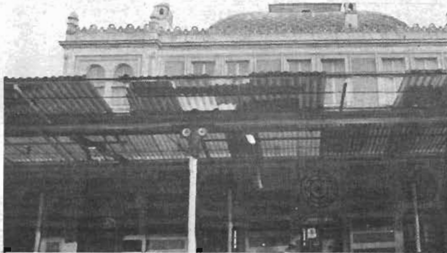
Evet, büyüğün küçüğü, güçlünün zayıfı, paranın tüm değerleri ezip geçmesi hesapları, işte hesapta olmayan böylesi gelişmelere de yol açıyor. D.Almanya 18 Mart seçimlerine bu gelişmelerin boy verdiği bir ortamda giriyor...❑

Bu mesleği de unutmayalım

TURİZM, DOĞAL ÇEVRE VE PROFESYONEL REHBERLİK

❑ Osman Sefa Şişman

Türkiye'de her yıl bir **"turizm patlaması"** beklenir, her yıl aynı teranelerle turizm sezonu açılır. Oysa turizmin ve turistin büyük yükünü omuzlarında taşıyan profesyonel rehberlerin yaptığı iş hâlâ bir meslek olarak kabul edilmiyor ve bu meslek kurumlaşabilmiş değil. Profesyonel rehberlerimizin önemli çoğunluğu da olaya ikinci bir iş gözüyle bakıyor. Bir **rehber,** turistin Türkiye'ye girişinden çıkışına dek tüm aşamalarda çok ağırlıklı görevler üstlendiği halde, ne bir sosyal güvenceye ne de kendi haklarını gereğince savunabilecek bir örgüte sahiptir.

Herkesin kabul ettiği gibi doğal ve tarihi çevre turizmin en büyük sermayesidir. bu sermaye birkaç tane **"sit alanı"** ilan etmekle korunup geliştirilebilir mi? Böyle olacak olsaydı kıyılar holdinglere peşkeş çekilmez, Pamukkale'nin travertenleri tahrip edilmez, Orhaneli'nde olduğu gibi tabiat harikasının ortasına termik santral dikilmesi düşünülmezdi. Bu tür olumsuzluklar karşısında duyarlı çevrelerin beklemeksizin ve doğrudan tepki göstermesi gerekiyor. Hele konuyla çok yakından ilgili profesyonel rehberler ve onların dernekleri bu olumsuzluklara karşı sessiz kalıyorsa, bu affedilemez.

Turist Türkiye'ye doğal ve tarihsel-güzellikleri görmeye, öğrenmeye geliyor. Bunların yağmalanmasına, tahrip edilmesine göz yumarsak önümüzdeki yıllarda turiste ne göstereceğiz? Hepsinden önemlisi bizden sonraki nesillere kocaman bir sıfırımı miras bırakacağız? Onlara masal anlatır gibi, "bir zamanlar burası yemyeşildi, asit yerine berrak bir yağmur yağardı" türünden nostalji mi aktaracağız?

İspanya, Fransa, İtalya ve Yunanistan örnekleri önümüzde. Betonlaşma, turisti bu ülkelerden kaçırıyor. Türkiye doğal ve tarihsel güzellikleriyle onlar için hala çekici. O ülkelerin hatalarından ders çıkarmamız gerekmiyor mu? Turistik tesis kurulmasın demiyorum. Elbette turisti isteyen onun konaklama sorunlarını da çözmelidir. Fakat bunu yaparken önümüze çıkan her yere "beş yıldızlı" otel dikmek hastalığından kurtulmak gerekiyor.

Profesyonel rehberler ivedi olarak örgütlü ve kararlı biçimde olayların üzerine gitmeli, tarihsel ve doğal çevrenin tahribi ve yağmalanmasına karşı taraf olmalıdırlar. Bazı acenta patronlarıyla dirsek temasını yeğleyen şimdiki dernek yönetimine alternatif, gelişen çağın koşullarına uygun yeni bir yapılanmaya gitmelidirler. Böylesi bir örgütlenme, özellikle kıyı şeridinde yaşayan halkın da katılımıyla tarihsel ve doğal çevrenin korunması ve geliştirilmesi doğrultusunda etkili çalışmalar gerçekleştirebilir. Turizm meslek liselerinde ve diğer turizm okullarında nitelikli öğretmenler eliyle nitelikli dersler verilmesi konusunda etkili olabilir. Bu konularda çevre kuruluşlarıyla geniş işbirliğine gidebilirler.

18 Mart'ta **İstanbul Profesyonel Rehberler Derneği**'nin kongresi var. Değişen dünyamızın gereklerine ayak uyduracak yeni bir anlayış ve daha kapsamlı bir çalışmayla donanmış bir örgütün, tarihsel ve doğal çevremiz için bir kazanım olacağına inanıyorum. ❑

Gelenekseli aşan, bugünü yakalayan

BEYKOZ'UN GENÇ ÇINARLARI

Beykozlu TBKP'liler Yeniçeltek'te göz göre göre ölüme gönderilen 68 maden işçisinin anısına 68 çınar fidanı diktiler. Keskin bir basın bildirisiyle, ateşli bir korsan eylemle ya da bir yürüyüşle "protesto edemezler miydi bu katliamı?

Beykoz Çayır Durağı'nda Küçük Belediye Dükkanları karşısına, asırlık çınarların yakınına dikilen genç çınarlar camiden çıkan dedelerin, okul çocuklarının, çevre esnafının elleriyle sulanıyor hergün. Çınarlar salt bir anı olarak kalmayacak, Beykoz Çayırı'nı yeşile düşman arsa spekülatörlerine karşı da koruyacak.

Beykoz, ceviziyle ünlüydü. Kimbilir Beykoz'un gelecekte 68 çınarıyla da anılmayacağını? Beykozlular 68 canın anısını yüzlerce yıla taşıyacak 68 genç fidanla şiddet dışı anlamlı bir eylem örneği sundular. Ne güzel! ❑

"Çevre konulu fotograf yarışması"

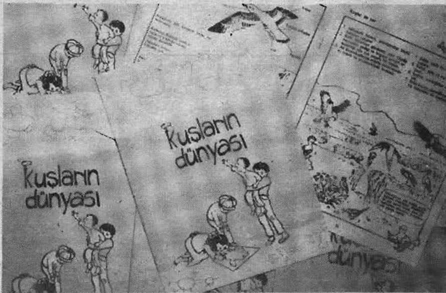
TMMOB Kimya Mühendisleri Odası istanbul Şubesi, Fotoğraf Dernekleri ortak çalışma gurubunca desteklenen "Çevre" konulu bir fotoğraf Yarışması ve Sergisi düzenliyor. Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'nce yapılan açıklamada, geçen yıl aynı konuda düzenledikleri karikatür yarışmasının büyük ilgi görmesi üzerine, bu tür sanat yarışmalarının düzenlenmesinin sürdürüleceği bildirildi.

Amatör ya da profesyonel bütün sanatçılara açık olan yarışmaya son katılma tarihi 30 Nisan 1990. Yarışmada dereceye giren ve sergilenmeye değer kazanan eserler 5 Haziran 1990 Dünya Çevre Günü'nde İstanbul'da, daha sonra da diğer illerde sergilenecek ve Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi arşivinde saklanacak.

Yarışmaya katılma ve yazışma adresi ise şöyle: **TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, Mis Sokak NO: 22/4 Beyoğlu/İstanbul. Telefonla bilgi almak isteyenler için; Tel: 149 00 09-151 01 65.**

TEŞEKKÜR

Almanya'daki Adımlar Okurlarımızın, aralarında topladıkları dayanışmayı aldık. Başta, Harbuettereuberge olmak üzere tüm Baden Vürtenberg li Adımlar okurlarına teşekkür ederiz.

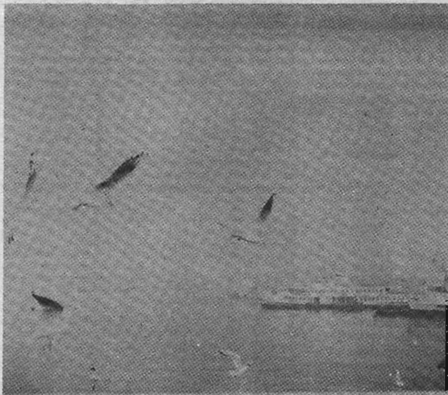
KUŞLARIN DÜNYASI

Doğal Hayatı Koruma Derneği, (DHKD), çevre eğitimi çalışmalarının önemli bir bölümü olan ve "Uluslararası Kuşları Koruma Konseyi" ile ortak basılan 72.000 adet kuş kitabının, Türkiye'nin önemli kuş alanlarında dağıtımına başladı.

DHKD, Türkiye'nin batısından doğuya kadar çeşitli önemli kuş alanlarını kapsayan bu özgün dağıtım programına, Milli Eğitim Bakanlığı'nın izin ve desteği ile yurdumuzun başlıca sulak alanlarından olan ve ağır avcılık ve su kirlenmesi tehdidi altında bulunan Edirne ili Enez ilçesindeki Gala Gölü yöresinde başlamıştır. DHKD Kuş Bölümü kitapları posta ile yollamak yerine, yörelerde slayt ve video desteği ile uygulamalı eğitim yöntemiyle çalışıyor. Hisarlı Köyü ve civarındaki ilk okullar ile başlatılan bu uygulama; kitapların Enez ilçesine bağlı 1500'ü aşkın tüm ilk ve ortaokullardaki öğrencilere dağıtılmasıyla tamamlanacak.

"Kuşların Dünyası" ve "Kuşları Tanıyalım" adlı kitaplar ilkokul çağındaki öğrencilere, ekolojik dengenin çok değerli bir parçasını oluşturan kuşları tanıtmak, ülkemizin uluslararası ornitolojik önemini anlatmak; kuş gözlemciliğini benimsetmek ve kanunsuz avcılığa karşı bilinçlendirmek amacıyla, DHKD tarafından özel olarak Türkiye için hazırlanmıştır. Öğrencilerin kitapları iyi değerlendirmelerini sağlamak üzere DHKD bir bilgi yarışması hazırlamış, en başarılı üç öğrenciye verilmek üzere de ödüllerini öğretmenlere teslim etmiştir.

1975 yılında kurulan ve üye sayısı günümüzde 800'ü aşan DHKD, çevre bilincini çocuk ve gençlerin yanısıra toplumun her kesimine ulaştırmak amacıyla yaptığı eğitim çalışmaları ile birlikte, aktif olarak doğayı koruma kampanyaları yürütüyor ve bu konularda kamuoyu oluşturmak için faaliyet gösteriyor. Derneğin başlıca projeleri olarak Dalyan'daki deniz kaplumbağalarının korunması; Göksu Deltası'nın ve Türkiye'deki sulak alanların koruma altına alınması sayılabilir. ❑

Tüketici bilinci

Talat Ulusoy

Cumhuriyet gazetesinde sayın **Meral Tamer**'in ilginç bir dizi-röportajını izledik: **Tüketici olmanın sırları."** Dizinin ilk bölümünde yazar şu görüşü öne çıkarıyordu: "Türkiye'de 55 milyon insanın tümünün birleşebileceği tek ortak nokta 'tüketici olmak'. Öyleyse biz 55 milyonluk bir aileyiz. Haydi birlik olalım ve boynu bükük, kaderine razı tüketici tipini terkedelim. Hak aramaya başlamanın zamanıdır." Sayın Tamer'e katılıyorum.

Aldığım mal verdiğim paranın karşılığı mı? Mal bozuk çıkarsa ne yapmalıyım? Dayanıklı tüketim malları için bir garanti süresi gerekmiyor mu? Kimilerini sayın Tamer'in de yönelttiği bu sorulara benzerleri eklenebilir. Bunlar tüketicinin dolaysız sorularıdır. Ancak çağdaş tüketici bilincinin, salt kalite ve fiyat sorgulamasına değil, tüketilen malların insan ve çevre üzerindeki dolaylı ve dolaysız etkilerinin sorgulanmasına da dayanması gerekiyor.

Beyazın da beyazı var

Çevre ile tüketim malları ilişkisini çamaşır tozları somutunda örneklemek istiyorum. Bir çamaşır tozunun kalitesinin tek ölçütü daha iyi temizlemesi, beyazı daha beyaz yapması mıdır? Eğer çok iyi temizleyen çamaşır tozunun içindeki kimi maddelerin çevdeye zararı varsa tüketicinin tavrı ne olmalı?

Örneğin çamaşır tozları içindeki **fosfat** kimya sanayiinde bol miktarda yan ürün olarak kullanılıyor. Bu yan ürün çamaşır tozlarında aktif temizleyicilerin dağılımını sağlamak için dolgu maddesi olarak kullanılıyor. Fosfatın ilk bakışta insana bir zararı yok, çamaşıra da bir yararı yok, yani temizleyici değil. Ama çevreye ve dolayısıyla insana zararı çok büyük. Akarsulara, göllere, denizlere atık sularla karışan fosfat, aşırı yosunlaşmaya yol açması ve tabanda balçık oluşturması nedeniyle bu sularda yaşayan canlıların ölümüne yol açıyor. Bu yüzden pek çok ülkede çevre ve tüketici örgütlerinin elbirliğiyle fosfat çamaşır tozlarından çıkarıldı. Ya Türkiye'de?

Dışı cebi, içi canı yakar

İçtiklerimizde, yediklerimizde pek çok renk verici, tatlandırıcı ve dayanıklılığı arttırıcı maddeler var. Bunların bazıları zararlı. **Perrier** suları içinde bulunan **benzel** gibi...Tüketici olarak bunları nasıl bilebiliriz? Zararlı madde içerdiği saptanan bir ürüne karşı nasıl bir tepki gösterebiliriz?

Tüketim maddelerini kamu adına inceleyecek ya da resmi incelemeleri denetleyecek, soruçlarını açıklıkla duyuracak, bürokrasinin ve firmaların etkisine kapalı bağımsız sivil kuruluşlarımız yeterli değil. Üniversiteler, elbet özerk olabilseler, buna uygun kuruluşlardır. Çevre konusunda sürdürdükleri kamu yararına çalışmalarla haklı saygınlık kazanmış meslek kuruluşları bu alanda daha büyük projelere yönelemezler mi?

Türkiye'de insan ve doğa sağlığı için yaygın bir tüketici örgütlenmesi gerekiyor. Başlangıçta kalite ve fiyat endişesinin ağır basması anlaşılır bir şey. Örgütlenmeye paralel yükselecek tüketici bilinci sağlıklı kalkınmanın ve demokarsinin de güvencelerinden bir olacaktır. ❑

SBKP 28.Kongresine hazırlanırken...

YENİ PARTİ TARTIŞMALARI YOĞUNLAŞIYOR

SBKP içindeki farklı eğilimlerden 100-200 arası resmi ve "gayrı-resmi" parti liderlerinin ve bazı akademisyenlerin katıldığı iki günlük tartışmalar, parti yapısına ilişkin dört ayrı model ileri süren ideolojik platformların karşılaştırılması ve konsensüs arayışı biçiminde gerçekleşti.

Merkezi Moskova'da bulunan "Perestroykacı Komünistler" Klübünce ülkenin 102 kentinden gelen 250 delegenin katıldığı bir konferans toplandı. Demokratik Platform adı altında bir koalisyonun oluşturulduğu konferansta yeni bir parti programı ve tüzük değişiklikleri için taslaklar oluşturuldu. Demokratik Platform, ana amacının partide iktidarın aparatın elinden alınıp sıradan üyelere devredilmesi olduğunu vurguluyor.

Dış Haberler Servisi- Sovyetler Birliği'nde birikmeye devam eden ekonomik sorunlar, patlak veren etnik çelişkiler ve gelişen politik çoğulculuğun çok-partili sistem yönünde evrimlenmeye başlaması, son Merkez Komitesi plenumunda erkene alınan SBKP 28. Kongresi hazırlıklarının yanısıra, SBKP'nin kendini yenilemesi ve yeni partiler üstüne tartışmaları giderek ön plana çıkarıyor.

Geçen Ocak ayı ortasında Moskova'daki Novosti Basın Ajansı binasında **"Hukukun Üstünlüğü Yolunda Parti-Tercih Durumu"** adı altında iki günlük bir tartışma toplantısı düzenlendi. SBKP içindeki farklı eğilimlerden 100-200 arası resmi ve "gayrı-resmi" parti liderlerinin ve bazı akademisyenlerin katıldığı iki günlük tartışmalar, parti yapısına ilişkin dört ayrı model ileri süren ideolojik platformların karşılaştırılması ve konsensüs arayışı biçiminde gerçekleşti. Parti içinde gerçekleştirilen sosyolojik bir araştırmanın sonucunda ortaya çıkan bu dört model şunlardı:

1. Model -"Tutucular": Parti, öncü ve yol gösterici güç, politik sistemin çekirdeği olarak kalır. Köklü gelenekler ve geniş yığınların politik deneyim ya da bilinç eksikliği göz önünde tutularak, toplum tek parti yapısını korur. Parti çalışmasının biçimleri ve yöntemleri daha fazla esneklik ve çeşitlilik yönünde evrimleşirken, demokratik merkeziyetçilik ilkesi yürürlükte kalır ve daha da güçlendirilir. Parti içinde farklı platformlara, gruplara ya da fraksiyonlara izin verilmez.

2. Model - "Ilımlılar": SBKP, çeşitli politik hareketlerle aktif bir karşılıklı etkileşime girerek, tartışmalarda sağlam argümanlar geliştirme süreci içinde öncülük kazanır. Parti içi demokrasi, azınlığın haklarını ve karar alma sürecinde tercihi güvenceleyecek biçimde geliştirilir.

3. Model - "Yenilenmeciler": SBKP, fiili çok-partili durumu hukuken de tanımak zorundadır. Parti üyeleri arasındaki mevcut politik platformlar (örneğin, ortodoks komünist, sosyal demokrat, popülist gibi) toplumun sosyalist doğrultuda gelişimini güvence altına alacak olan sol yönelimli üç ya da dört parti biçimde legalize olmak zorundadır.

4. Model - "Radikaller": Koşullar, partinin ideolojik geri planını, örgütsel ilkelerinin, toplumdaki yeri ve rolünün gözden geçirilmesini gerektirmektedir. SBKP ideolojik tekelciliği bırakır ve geniş bir partiler ve hareketler yelpazesini barındıran bir çok-partili sisteme geçiş gerekliliğini kabul eder. Yığınlar üstündeki etkisini korumak için SBKP kendisini -yalnızca çeşitli platformlara değil, aynı zamanda fraksiyonlara sahip olan- parlamenter tipte bir partiye dönüştürür.

Haftalık **Moskova Haberleri** dergisinin 1990 yılı 14. sayısında belirtildiğine göre, tartışmalar sonucunda tarafların uzlaşma yanlısı olmadıkları görülürken, çok-partili sistem düşüncesinin ve toplumun insancıllaştırılması amacının büyük çoğunluk tarafından benimsendiği ortaya çıktı. SBKP 28. Kongresinde en çok başarı şansı olan eğilim "ılımlılar", en az başarı şansı olan eğilim ise "tutucular" olarak belirleniyordu.

Öte yandan, merkezi Moskova'da bulunan "Perestroykacı Komünistler" Klübünce 20-21 Ocak günlerinde ülkenin 102 kentinden gelen 250 delegenin katıldığı bir konferans toplandı. **Demokratik Platform** adı altında bir koalisyonun oluşturulduğu konferansta yeni bir Parti Programı ve Tüzük değişiklikleri için taslaklar oluşturuldu. Demokratik Platform, ana amacının Partide iktidarın aparatın elinden alınıp, sıradan üyelere devredilmesi olduğunu vurguluyor.

Sosyal Demokrasi Örgütleniyor

SBKP içinde farklı eğilimler arasında savaşım 28. Kongreye doğru yoğunlaşırken, ülke çapında Sosyal Demokrat örgütlenmeler de SBKP dışında bir alternatif oluşturmaya yöneliyor. **Moskova Haberleri** dergisi, Gürcistan, Letonya, Litvanya ve Estonya Sosyal Demokrat Partilerinin geçenlerde Estonya'nın başkenti Tallin'de **Sosyal Demokrat Birlik Kurucu Kongresi**'nde güçlerini birleştirerek, Rusya Sosyal Demokrat Partisi Örgütlenme Komitesi oluşturduğunu duyurdu. Daha baştan, bu parti SSCB Yüksek Sovyeti içinde 72 sandalyeye sahip bulunuyor.

Sosyal Demokrat Birlik Yürütme Komitesi başkanlarından, Halk Vekili **Nikolay Tutov** şöyle konuşuyor: "Süper-idelojik model çıkmazdadır. Bu model, emekçilerin çıkarlarının yerine, iktidara sımsıkı sarılan bürokrasinin ardına gizlendiği bir perde olan 'devlet' çıkarlarını başa almıştır. Mevcut sistemin ideolojisi ve pratiğinden uzak duran bizler, ülkemizin geleceğine karşı sorumluluğumuzun bilincindeyiz. Biz en başta politik, ekonomik ve sosyal demokrasi istiyoruz. Diğer demokratik hareketlerle birlikte, tutarlı ve radikal reformları savunuyor ve şiddetin bütün biçimlerine, insan onurunun aşağılanmasına, tercih yapma hakkı üstünde tekel sahibi olma çabalarına karşı çıkıyoruz. Uzlaşmalardan ve karşılıklı saygıdan yanayız. Ancak bu yolla ülkenin yeniden uygarlığa dönmesine ve özgürlük, dayanışma, adalet toplumu yaratılmasına itki kazandırılabilir."

Kurucu Kongre ve Sosyal Demokrat hareketin geleceği üstüne, Estonya Komünist Partisi liderlerinden **Mikk Titma** ise şu görüşleri dile getiriyor: "Sosyal Demokrasi hakkında gerçekten ciddi bir biçimde konuşulmalıdır. Nitekim, komünist hareketin kökleri de burada yatıyor. Ayrılık, temel bir konu üzerinde gerçekleşmişti. Klasik sosyal demokrasi, geleceğin modelinin demokratik bir biçimde, sivil toplum temeli üzerinde kurulması gerektiğine inanırken, komünist hareket proletarya diktatörlüğü üstüne bir teori ortaya attı. Bu teori baştan bütün şiddet biçimlerini onayladı. Ancak şimdi bu yanılsama tam bir fiyasko ile sonuçlanmış bulunuyor. Sosyal demokrasi, komünistlerle olan tarihsel tartışmayı kazanmıştır. Şimdi bu kabul edilmek zorundadır.

Fakat gerek komünistler gerekse sosyal demokratlar sivil toplumların gelişiminde ulusal biçimleri küçümsediler, aynı biçimde evrensel insani değerlerin ve kültürün ancak ulusal biçimlerde ortaya çıkabileceğini anlayamadılar. Ulusal etmenin küçümsenmesi en çarpıcı biçimde 'Bütün Ülkelerin İşçileri, Birleşin!' belgisinde görülür. Bugün totaliter bir rejim altında yaşamış olan herkesin karşısında duran, sol ya da sağ bir alternatif değil, demokratik bir politik sistem oluşturma gereksinimidir. Sosyal demokrasi gelenekleri bu bakımdan azımsanmayacak bir rol oynayacaktır." ❍

Onyıllarca tek tip düşünce yerleştirilmeye çalışıldı ama...

SOKAKTAKİ MOSKOVA'LI ARTIK FARKLI DÜŞÜNÜYOR

-Ekonomik durum gitgide kötüleşiyor,
-Yeniden yapılanma süreci hızlanmalı,
-"Kapitalizm", "komünizm" gibi kavramlar tartışmalı,
-Gorbaçov'un başlattığı yeni politikalar başarıyla sonuçlanacak,
-Sovyetler Birliği, Doğu Avrupa ülkelerinin Batı tipi bir ekonomik model izlemesine de, Varşova paktından ya da KEYK'ten ayrılmasına da karşı çıkmamalıdır.

Perestroika ilerliyor

Dış Haberler Servisi- Moskova'daki Siyasal ve Toplumsal Bilimler Merkezi'nin Fransız **L' Expansion** gazetesinin ve **France-Inter** radyosunun talebi üzerine 1989 sonunda Moskova halkı arasında yaptığı bir kamuoyu araştırması, onyıllar boyunca tek tip düşünmeye zorlanan sokaktaki Sovyet insanının bağımsız düşünme yeteneğini yitirmediğini bir kez daha ortaya koydu. Sözkonusu kamuoyu yoklamasının haftalık **Moskova Haberleri** dergisi tarafından da yayınlanan sonuçlarından bazıları şöyle:

Moskova'lıların yüzde 82'si Sovyetler Birliği'nde geçen 3-4 yıl içinde ekonomik durumun daha da kötüleştiği kanısında iken, yüzde 11'i değişmediğini, yüzde 4'ü ise daha iyileştiğini ileri sürüyor. Perestroyka politikasını olduğu gibi onaylayanlar yüzde 17 oranında, eski politikalara dönülmesinden yana olanlar yüzde 5 ve kararsızlar yüzde 7 iken, değişimin daha hızlı olmasını isteyenler yüzde 71 gibi büyük bir çoğunluk oluşturuyor.

Eskiden en çok standart yanıtların alınabileceği ideolojik konularda ise sokaktaki Moskovalının kafası bir hayli "karışık" görülüyor. Belirli kavramların nasıl çağrışımlar yaptığı konusunda yanıtlar şöyle bir tablo ortaya çıkarıyor: Komünizm (yüzde 37 olumlu, yüzde 30 olumsuz, yüzde 33 kararsız), sosyalizm (yüzde 61 olumlu, yüzde 17 olumsuz, yüzde 22 kararsız). kapitalizm (yüzde 34 olumlu, yüzde 38 olumsuz, yüzde 28 kararsız). Ancak bu ortalamalardan göze çarpar bir sapmayı daha "ortadoks" konumlarda olan 50 ve özellikle 60 yaş ve üzerindeki kesim oluşturuyor. Yaşlı kesim, ilginç bir biçimde aynı ortodoksluğunu Gorbaçov'un başlattığı yeni politikaların başarısına olan inancıyla da ortaya koyuyor. Bu konuda ortalamalar; kesinlikle evet (yüzde 26), büyük olasılıkla evet (yüzde 31), büyük olasılıkla hayır (yüzde 19) kesinlikle hayır (yüzde 14) biçiminde iken, 50 yaş ve yukarısı için aynı oranlar sırasıyla 39, 27, 13 ve 10 biçiminde değişim gösteriyor.

Geçmişte Sovyetler Birliği ile "kopmaz bağlarla" bağlı olduğu düşünülen, ülkenin güvenliğiyle ilintilendirilen Doğu Avrupa ülkelerle ilişkiler konusunda da, sokaktaki Sovyet vatandaşı artık oldukça liberal düşünceler taşıyor. Bu ülkelerin Batı tipi bir ekonomik gelişme modeli izlemesine, Karşılık Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'nden (KEYK) ayrılmasına ya da Varşova paktından çekilmesine Sovyetler Birliği'nin karşı koyması konusunda düşünceler sırasıyla şöyle bir dağılım gösteriyor: Hayır (yüzde 80, 76, 64), Evet (yüzde 11, 15, 23), Kararsız (yüzde 9, 8, 13). ❑

SOVYETLERDE BAŞKANLIK SİSTEMİNE GEÇİŞ ONAYLANDI

Yüksek Sovyet'in 27 Şubat toplantısında tarihi bir kararla başkanlık sistemine geçilmesi büyük bir oy çoğunluğu ile onaylandı.

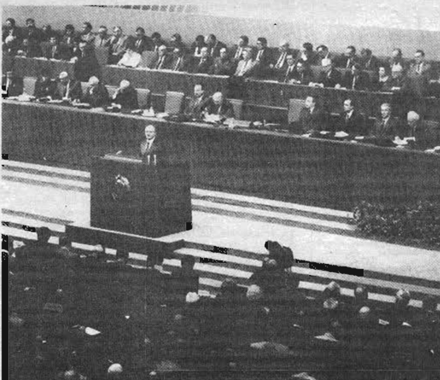
Yüksek Sovyet, ülkenin asıl yasama organı olan 2250 üyeli Halk Temsilcileri Kongresi'nin de başkanlık sistemini onaylamak ve ilk devlet başkanını seçmek üzere 12-13 Mart 1990 tarihinde olağanüstü toplanmasını benimsedi.

Yüksek Sovyet'te yapılan oylamada, başkanlık sistemi 34'e karşılık 347 oyla kabul edildi. 43 milletvekili çekimser kaldı.

Alexander Yakevlev, tasarıya ilişkin olarak yaptığı konuşmada başkanlık sisteminin, **"demokratikleşme sürecini güçlendirmek için zorunlu olduğunu"** belirtti.

Kabul edilen yasa tasarısına eklenmiş geçici bir madde, seçim düzenleme zamanı olmadığından, yürütme gücüne sahip ilk devlet başkanının, SSCB'nin en yüksek iktidar organı Halk Temsilcileri Kongresi tarafından dört yıllık bir süre için seçilmesi öngörülüyor.

Bu geçici maddenin dışında, tasarının getirdiği asıl biçimiyle ise devlet başkanının halk tarafından doğrudan ve 5 yıl süreyle görev yapmak için seçilmesi öngörülüyor. ❑

SSCB'DE ÇOK PARTİLİ SEÇİM YAPILDI

Sovyetler Birliğinde 1917 Ekim devriminden sonra ilk kez çok partili seçim Litvanya'da yapıldı.

Litvanya'da yapılan seçimlere komünist partisi ikiye ayrılarak katıldı. SSCB'ye bağlı KP ile, SSCB'ye bağımlılığa karşı çıkan KP'nin yanı sıra yeşiller, Sosyal Demokratlar SAJDIS (Halk Cephesi) ve bağımsız adaylar seçimlere katıldı.

Litvanya parlamentosunu Sajdis kontrol eder hale geldi. Parlamentoya giren komünistlerden 17'sinin Sajdis'in desteklediği adaylar olduğu ve diğer 10 komünistin reform yanlılarının desteği ile seçildi. Litvanya'nın bağımsızlığına karşı çıkan komünistler ise yanlızca 4 üye ile girebildiler.

Öte yandan 28. parti kongresi için delege seçimleri tek dereceli, gizli oyla ve çok adaylı "klüplerin" varlığına izin verilmesini öngören tüzük değişikliği çalışması yapılıyor. ❑

Duvarlar kimin için yıkılıyor?

YENİDEN BİRLEŞİK "BÜYÜK" ALMANYA'YA DOĞRU

Geleceği yakalamak için

Dış politika servisi: Sosyalist sistemdeki dönüşümler bugün en yüksek noktasına Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde ulaştı. ve kısaca "duvar yıkıldı" şeklinde formüle edildi.

Evet. Berlin'i ortadan Doğu ve Batı olmak üzere ortadan bölen duvarın 1961 yılındaki inşasından bugüne kadar duvarın varlığı "doğu" ile "batı" arasındaki ideolojik tartışmalarda, diplomatik ilişkilerde sürekli önemli bir yer tuttu. Tartışmanın ilginç yanı, "batı" duvarın hemen kaldırılmasını istiyor, "doğu" ise duvarı ortaya çıkaran koşullar (burada özellikle soğuk savaş koşulları kastedilmekteydi) kalktığı zaman duvarında kalkacağını, ama bunun uzunca bir süre alacağını söylüyordu.

Ve özellikle ADC'de 1989 yılında gelişen olaylar sonucu 9 Kasım 1989'da Doğu-Berlin'deki tüm sınır kapılarının hiç hesapta olmayan bir şekilde ve kimsenin beklemediği bir anda Batı-Berlin'e açılmasıyla "tarihi" Berlin Duvarı kayıtsız-koşulsuz yıkılmış oldu. bugün duvar maddi olarak varlığını hâlâ sürdürüyor, ama fonksiyonu tamamen değişmiş olarak. bugün Berlin'in tarihi değerlerine bir yenisinin eklendiğinden bahsedilebilir. Evet duvar bugün bir anıt. Bir daha hiçbir yerde yaşanmaması gereken olayların, günlerin anıtı... Stalinizmin, soğuk savaş döneminin hâlâ kilometrelerce uzunlukta, tel örgülü, nöbetçi kuleli anıtı.

Özellikle duvarın ve ADC'nin tüm sınırlarının açılması, ADC halkı arasında zaten var olan "Birleşik Almanya" istemini artık önüne geçilemez bir hale getirdi, ama bugüne kadar "duvar hemen yıkılsın" çağrısı yapan Federal Alman kamuoyu ve yönetimi hiç tahmin etmediği bir anda bu istemin gerçekleşmesiyle şu an şaşkına dönmüş bir durumda. Zira bu birleşmenin nasıl olacağı, hangi adımların hangi hızda atılabileceği karmaşık bir sorun olmaktan öte, bu birlik süreci iki Alman devletinin üstünde, yani onları da aşan bir konu. İşi zorlaştıran etkenlerin, başında Almanya'nın iki Dünya Savaşı'na yol açmış olduğu gerçeği ve 1937 sınırları içindeki serüvenci "Büyük Almanya" idealinin hala F.Alman politikasını belirliyor olması geliyor. F.Almanya uluslararası hukuk açısından bağlayıcı olarak, başta Polonya olmak üzere komşularından toprak talebinden hala vazgeçmiş değil. Ve özellikle bu nedenden dolayı Almanya'nın birleşmesi konusu komşularını derin endişelere itiyor.

Bu endişeleri gidermenin herhalde biricik yolu birlik sürecinin "Birlik Avrupa Evi'nin Kurulması" süreciyle birleştirebilmek, yani sorunun çözümünü sadece alman ulusunun kısa erimli öz çıkarları temelinde görmekten bir an önce kurtulmaktır. İki Almanya'nın komşularından toprak talebi bulunmadığını ortaklaşa açıklaması, bu konuda gerekli garantileri vermesi ve özellikle kamuoyunun bu ruhta düşünmeye yönlendirilmesi bugün hemen atılması gerekli adımlardır.

Birleşme sürecinin belirleyici faktörlerinden birisi de, bu birleşmenin aynı zamanda öznesi ADC'deki gelişmelerdir. ADC'nin bu sürece kendi katkısının ne olabileceği sorusu özellikle 18 Mart'ta yapılacak ADC tarihinin ilk, belki de son gerçek özgür seçimleriyle yanıtlanacak. bu seçimlerin sonucuna göre ya bugüne kadar ADC'nin sürdürdüğü komşularıyla barışçı ilişkiler gelenek olarak "yeni bir almanya"nın kurulması harcına katılacak ve böylece birleşmeye Avrupa'lı bir çerçeve kazandırmaya güçlü bir etkide bulunacak ya da ADC'nin kayıtsız koşulsuz Federal Almanya'laştırılması eğitimi güç kazanacak, bunun sonucu olarak da birleşmenin niteliği ve Avrupa'daki gelişmeler bugünden öngörülemeyen faktörlerin etkisine teslim edilecek.□

İki Almanyadan tek almanya'ya hızlı gidiş devam ediyor.

Kıbrıs görüşmeleri, Newyork'ta BM'lerin camlı gökdeleninin 38'inci katında başladı. **Perez de Cueller, Rauf Denktaş, YorgoVasilliu** üçlüsünün bir araya geldiği görüşme, NewYork'un karlı dondurucu soğuğunda, sıcak biçimde sürüp, olumlu bir sonuca ulaşabilecek mi? Dünya bambaşka sorunlarla uğraşıyor. Kıbrıs halkı yıllardır süren diplomatik görüşmelerin iki halkın çıkarına sonuçlanmasını bekliyor.

NİKARAGUA'DA FSLN KAYBETTİ Mİ?

□ Hüseyin Çakır

19 Temmuz 1979, Nikaragua'da yarım yüzyılı aşkın bir süre iktidarda kalan Somoza hanedanı yıkıldı.ABD'nin "arka bahçem"dediği Nikaragua'da Sandanista iktidarı çok zorlu günler yaşadı.Soğuk savaş rüzgarlarının estiği,ABD'nin Panama'yı işgal ettiği bir dönemde Nikaragua demokrasi yolunu seçti.Seçim sonuçlarından sonra bir konuşma yapan Ortega "seçim sonuçlarına tam bir itaat gösterdiğini ve saygı beslediğini"belirtti.

Sandinistler seçimlerde yüzde 44 oy aldılar.İktidarda bulundukları süre içinde yapmak istediklerinin çok azını yapabildiler. Sandinist yönetim, 11 yıllık iktidar döneminde Kontraların yıkıcı saldırıları ile uğraşmak zorunda kaldı. Öte yandan ABD'nin ekonomik ambargosunun yarattığı problemleri çözmek için yürüttüğü çalışmalara karşın enflasyonu yüzde 1900'lerden aşağıya çekemedi. Ancak tüm bu süreçlerde Sandinist yönetim sorunları demokrasi yoluyla çözme kararlılığından vazgeçmedi ve bu doğrultuda adımlar attı.

Sandanistler kaybetti mi? Nikaragua'da demokrasi kazandı.Sorun şimdi demokrasiyi geliştirmek yaşatmak. Elbette Latin Amerika'da Nikaragua'nın ayrı bir önemi vardı. Kuzey Amerika'nın saldırgan politikasına karşı başkaldırmış bir ülkeydi Nikaragua.

Ortega seçimlerde yüzde 44 oy aldı. demokrasi devam ediyor

Nikaragua'daki seçim sonuçlarının düşündürdüğü bir başka nokta,yenilenmenin ve demokrasinin bedelinin olacağı, ancak cesaretle bu bedele katlanmak gereğidir.Bu sonuç seçimle iktidara gelip, seçimle iktidardan gitmenin somut bir örneğidir.Bu süreçte demokratikleşmeyi yolundan saptıracak her türlü müdahaleye karşı çıkılmalı.Bu sorun tüm ülkelerin sorunu olmalı.Eğer bu başarılabilirse, Nikaragua demokratikleşmenin yeni bir örneği olabilir.

Bir başka düşündüren nokta da, insanların geleceği değil bugünü yaşamak istemeleridir.Onlara gelecekte ne kadar güzel cennet vadederseniz edin,kararlarını bugüne bakarak veriyorlar.Bu aslında günümüz insanlarının azla yetinmeyen,daha iyi yaşama isteminin bir göstergesi. Eğer bugünden insanlara verecek bir şeyiniz yoksa, halk, sloganlarla, vatan, millet'le kimsenin ardından gitmiyor.

Nikaragua kendine özgü olan bir ülke, gelişiminin kendi özgün yanları olduğu kadar, Doğu Avrupa'daki gelişmelerle bağlı olan genel yanlarını görmek gerekiyor.Bir Fransız kuruluşunun yaptığı araştırmaya göre, Doğu Avrupa'daki halkların çoğunluğu komünist parti yönetiminde bir iktidar istemiyor. Ve az bir kesimi kapitalizmi benimsiyor. Nasıl bir rejim sorusuna şöyle yanıt veriliyor. "Serbest piyasa ekonomisini sosyal haklarla en iyi bağdaştıran, eşitsizlikleri azaltan, sosyal güvenlik sistemi ile özgürlükleri güvence altına alan bir rejim." Yapılan bu araştırmada sosyal demokrat bir rejim isteyenler ortalama yüzde 45-50. Sosyaldemokrasiyi ise,"adaletli gelir dağılımı, sosyal denge ve barışın güvencesi" biçiminde algıladıklarını belirtiyorlar.

Nikaragua'da FSLN kaybetti mi? Ben kaybedildi olarak görmüyorum. Aslında bu, yeni düşüncenin pratikte ortaya çıkan bir somacu. Politikada, ideolojide politik kültürde yenilenmenin gelişmesi için Nikaragua'nın özgür ve karışmasız demokrasi yolunda ilerlemesine yardımcı olmak gerekli. Nikaragua'da demokrasi kazandıysa, bu, herkesten çok Sandinistlere ait bir başarıdır.□

NİKARAGUA'DA DİKTATÖRLÜKSÜZ YILLAR

Dış politika Servis: 25 Şubat'ta yapılan seçimlerle Nikaragua'da 11 yıldır iktidarda bulunan Sandinist'ler yüzde 44 oy alarak ikinci oldular. 19 Temmuz 1979 dan 25 Şubat 1990'a kadar Nikaragua hangi süreçlerden geçti.

19 temmuz 1979 - Somoza Diktatörlüğünü deviren Sandinistler yönetime el koydular.

Kasım 1980 - Somoza yanlısı muhafız güçlerinin oluşturduğu kontrolar Sandinistlere karşı savaş açtılar.

Şubat 1981 - Nikaragua, ABD'nin Kontralara yardım ettigi gerekçesiyle uluslararası mahkemelere başvurdu. ABD, mahkemenin kararını tanımayacağını açıkladı.

10 Ocak 1985- Seçimler yapıldı **Daniel Ortega**, Nikaragua Cumhurbaşkanı oldu.

1 Mayıs 1985- ABD başkanı **Reagan** Nikaragua'ya ticari ambargo koydu.

27 Haziran 1985- Uluslararası mahkeme, Kontralara ABD yardımının BM'nin kuruluş beyannamesine aykırı olduğunu bildirdi.

13 Ağustos1985- **Reagan** senatodan kontrolara yardım paketi geçirdi.

5 Ekim 1986- Bir ABD uçağı Sandinistler tarafından düşürüldü. Ele geçirilen **Eugene Hasenfus**, Kontralara ABD yardımının içinde CIA'nın da bulunduğunu itiraf etti.

25 Kasım 1986 - ABD Federal Savcısı Amerikan silahlarının İran'a satışından elde edilen gelirin kısmen Kontralara gönderildiğini doğruladı.

3 Şubat 1988 - Sandinistler Kontralarla yoğun girişimler sonucu ilk kez barış görüşmeleri için bir araya geldiler.

1 Nisan 1988 - 60 gün süren bir ateş kes başladı.

30 Ocak 1988 - Ortega, dünya rekoru kıran Enflasyona son vermek için bir program başlattı.

28 Nisan 1988 - ABD'nin yeni Başkanı **Bush**, Kontralara "öldürücü olmayan" yardıma başlar.

7 Ağustos 1988 - 5 Orta Amerika ülkesi, Kontraların Honduras'taki üslerini sökmelerini amaçlayan bir anlaşmaya vardılar.

1 Kasım 1989 - **Ortega**, saldırıların artması üzerine 19 ay süren ateşkese son verdi.

12 Aralık 1989- Ortega ve 4 Orta Amerika Cumhurbaşkanı, gerek Sandinistlerin, gerekse kontraların silahlarını bırakması çağrısında bulundular.

Geçen 11 yıl boyunca Ortega, Nikaragua'da kontralar'ın dıştan ve içten saldırılarını durdurmak ve Nikaragua'nın ekonomik kalkınması için ve demokrasinin yerleşmesi yolunda Latin Amerika, ve Avrupa'da yoğun temaslarda bulundu.

25 Şubat1990- Nikaragua'da çok partili, demokratik seçim yapıldı. □

HALKIMIZA

TBKP Yöneticilerinin açık, politik kimlikleriyle yasal, yığınsal çağdaş demokratik KP yaratılması hedefine yönelik olarak, marksist parti, gurup ve kişilerle birlikte yasal KP kuruluş çalışmalarını başlatmak üzere açığa çıkıp marksist parti, gurup ve kişilerle birlikte çalışmalara başlayacağını ilan etmesini, halkımız gibi bizde bu kararı çoşkuyla karşılıyoruz ve selamlıyoruz.

İnanıyoruzki halkımız böylesi bir geniş birlikteliğe sahip çıkacak onu destekleyecektir. Halkımız bu birlikteliği başından beri istiyor ve destekliyordu. Bundan sonrada gereken desteği vereceğine inanıyoruz.

Ülkemiz marksistlerinin tarihinde yeni bir dönem başlıyor. Yeni bir sayfa açılıyor. bu sayfaya birlikte imza koyacağız.

Biz, İsviçre'de yaşayan TBKP'liler olarak ülkemiz marksist hareketinin birliği içinde, ülkemizde ki bu, yeni sevindirici girişimi desteklediğimizi bildirir, ülke dışında bu alanda kendimize, bizlere düşen görevleri yerine getireceğimizi ilan ederiz.

Halit Altuncevahir - Yasin Dursun- Ali Üregen- Mustafa Özer-Kâmil Karakuş- Nejat Balyoz- Ali Sarıbaş- Kemal Yorulmaz- Rıza Koç- Hasan Taş- Halil İbrahim Yaşar- Mustafa Yaşar- Emin Şahin- Hasan Demircan- Gülperi Kaya- Ömer Adil Onbaşıoğlu- Mustafa Aydın- Necmettin Meriç- Mehmet Boz- Ergin Polater- Mustafa Yılmaz- Cumali Adır- Ünal Doğan- Ökkeş Yazgül- Vehbi Baysal- Serdar Ataman- Dursun Altuncevahir- Demo Temirci- Metin Baysal- Ahmet Özsoy- Galip Durşen.

BULGARİSTAN KP'si TEMEL PARTİ ÖRGÜTLERİNİ KALDIRDI. ADINI DEĞİŞTİRMEYİ KABUL ETTİ

Bulgaristan'da Komünist Parti'nin en büyük muhalifi olan demokratik Güçler Birliği (UDF) yönetimin demokratikleşme sürecini yavaşlatmasını sürekli büyük gösteriler düzenleyerek protesto ediyor.

Muhalefetin Komünist partinin ayrıcalıklı konumunu kaldırması yolundaki talebi üstüne bulgaristan Komünist Partisi temel parti örgütlerini dağıtma kararı aldı.

Bu arada KP yönetimi, partinin adını "sosyalist Parti" olarak değiştirmeyi kabul etti. Parti yönetiminin bu kararı halk oylamasına sunacak.□

Dr. Ataman Tangör ile söyleşi

Eski ile yeni arasında insan

"YENİ DÜŞÜNCE YENİ İNSANLARLA BAŞLAYACAK"

21. yüzyıl insanı giderek daha yaratıcı, özgür, kendini gerçekleştirici, kendi varoluşunu tanıyan, farkındalığını bilen, nevrotiklikten, doyumsuzluktan giderek daha az nasibini almış ve daha insan olan bir birey halini almaya başlıyor.

□ Füsun Öztürk Baysan

Geçtiğimiz sayılarımızda "Toplum" sayfalarımızda 21. yüzyıla doğru giden dünyamızda geleceğin kültür bileşenleri ve toplumsal sorunları üzerine **Onat Kutlar** ve **Emre Kongar** ile söyleşi yapmıştık. Bu sayımızın konuğu psikiyatrist Dr.**Ataman Tangör**. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu olan, Ege Üniversitesi'nde 1978 yılında psikiyatri doçenti olan Tangör, 1402 sayılı yasayla 1983 yılında görevinden uzaklaştırıldı. Çeşitli kültür ve sanat dergilerindeki yazılarından da tanıdığımız Tangör'le değişen dünyada eski değerlerle yeni değerler arasındaki insanı, yeni insanın özgürleşme çabalarını konuştuk. "21. yüzyıl insanı, yeni insan tek kelimeyle özgür insandır" diyor Ataman Tangör.

- Geçtiğimiz on yılda yaşadığımız toplumsal değişimlerin bir çok sonuçları oldu. Getirdikleri ve götürdükleriyle bu on yılın sizce tek tek insanlar ve onların yaşadığı sorunlar anlamında nasıl bir etkisi oldu? Yaşanılan sorunlardan yola çıkarak ortak noktalar belirlemek mümkün mü?

Ataman Tangör: Evet kuşkusuz mümkün bence. Çünkü 12 Eylül'den sonra toplumsal yapılarda olduğu kadar, bireysel yapılarda da oldukça farklılıklar oldu. Şöyle de bakılabilir, 12 Eylül birçok deri getirmiştir insana. Yani anti demokratik, bazılarınca faşizan denebilecek bir yığın uygulama getirmiştir. Bir yığın davalar açılmış, cezalar verilmiştir. İnsan haklarına aykırı bir yığın şey yapılmıştır, hala da yapılmaktadır. Bu işin bir yanı, isterseniz biraz arabesk yanı diye bakabiliriz. Bir tarafıyla bakıldığında 12 Eylül insanların, hani derler ya şok tedavisi diye, bazı şeyleri görmesi ve kavraması açısından olumlu diyemeyeceğim - bu kelimeyi kullanmak hiç hoşuma gitmiyor ama -şok tedavisi etkisi de yapmıştır. 12 Eylül öncesi dönem -ben daha çok ilerici demokratik çevreler için kullanacağım bu kelimeleri- kendimizi bir yerlerde varsaydık ve o yerlerde bir şey olduğumuzu sandık. Çoğumuz için söylüyorum bu bir genelleme değil ama bunu yaşadık. İnsanlar bunu yaşadılar ve sandılar ki o gruplar, o örgütlenmeler içersinde bir şeydiler, bunu sandılar. Ve onun sarhoşluğunu yaşadılar, o dönemlerde o kadar yoğun bir sarhoşluktu ki bu, onun dışında başka bir hayat düşünülemiyordu bile. Yani birey nerdeydi, kişi nerdeydi o belli değildi. Öyle şeyler yaşadık ki, onun sonucunu şimdi alıyoruz, çiftler birbirlerini o örgütlenmeler ve yapılanmalar içerisinde tanıdıklarında birbirlerine aşık olduklarını ve birbirleriyle herşeyi paylaştıklarını sandılar. Aslında paylaşılan birşey yoktu, çünkü bireyler birşey paylaşmıyordu. Paylaşılan yalnızca ortak yaşanılan bir kollektifti. Bunu da farkedemedi insanlar, birçok şey farkedilemedi. O bakımdan 12 Eylül bir şok darbesiydi diyorum. İnsanları "dur bakalım ne oluyor" diye bir düşünmeye sevketti. Bu düşünme bazılarımızca hala yaşanmıyor kuşkusuz. Hala insanlar "Kahrolsun Faşizm" edebiyatına devam ediyorlar ama bu daha nereye kadar devam eder bilmiyorum. Ama bazı insanlara "ben neredeyim acaba" sorusunu sordurdu. Bu soru Türkiye insanı açısından çok önemli bir soruydu. Hatta, şunu söyleyebiliriz, belki biraz uç bu söyleyeceklerim ama, davalar, *bir yığın dava görüldü*. Bu davalarda sanki Kafka'nın davasına benzer olaylar da yaşandı. Kişi suçlanıyor, neden suçlandığını bilmiyor elinde ve tam bir abuk sabuk dava, neden yargılandığı belli değil. Ve kişi kendisini hatta savunmada hissediyor, neyle suçlandığını bilmeden. Tam bir kör döğüşü yaşandı ortada. Bu kör döğüşü içinde kişiler davalar içinde "yahu ben neyim acaba" sorusunu kendilerine sordukları zaman, "ben acaba bunun ne kadarını bilinçli yaşıyorum, ne kadarında akıntıya kapıldım" sorusunu sordukları ölçüde davalar önem kazanmaya başladı. Bu soruları soramayan insanlar için de davalar Kafka'nın davasından öteye gitmedi.

Bu bakımdan 80 sonrası insanı, bireyi, kendini, kendi sorununu, kendini, nerde, ne için, nasıl yaşadığını sorgulayan insan olmaya başladı. Bunu geleceğimiz açısından son derece yararlı, gerekli ve umutlandırıcı görüyorum.

Bence 80-90 arası insanı belki gerçekten ilk kez gerçek anlamda hayali olmayan, illüzyonları, varsanıları olmayan bir gerçeği yakalamaya başladı. Belki zor öbürüne göre, zor, yani örgütlü bir beraberlik kuşkusuz çok daha kolay. O örgütün içinde insanların toplanması çok daha kolay bir şey. Burda yavaş yavaş gelişen bir şey var. Bu çok daha sağlıklı bence.

Tangör, örgütlülük kollektiflerinin bireyin özgürlüğünün çok gerisinde gittiğini söylüyor.

- İnsanlar birey olduklarını farketmeye başladılar. Bireysel yaratıcılıklar gelişmeye başladı, özgür birey olma isteği gelişti. Ama örgütlerde var yine. Örgütlü insanlar için söylüyorum bunu. Şimdi örgütlü insan yapısıyla, bu bir yanıyla kendini, birey olarak da önemini keşfetmiş, özgür olmaya çalışan insanın örgütlülüğüyle, özgür birey olma isteği arasında bir çelişki oldu ve çoğu zaman da örgüt yapıları içinde olan insanlar bu özgür kişiliklerinden bir anlamda tavizler vermek durumunda kaldılar, kalıyorlar. Bir anlamıyla kendilerini ne kadar geliştirmeye, yeniye açık bireyler de örgütlülük yanlarıyla çelişen psikolojiler yaşıyorlar. Bu kendini tam olarak gerçekleştirememe konusunda ne düşünüyorsunuz?

Tangör: Burda bir şey var gibi geliyor bana, bu benim sezgim, kanıtlayabileceğim bir şey değil ama, bizde örgütlülük kollektifi geriden gidiyor. Birey özgürlüğünün çok gerisinden gidiyor. Onun içinde yalnız bizde değil, bütün dünyada bu böyle belki, yani örgütlülük bir yerde bireyin özgürlüğünü kısıtlar duruma geliyor. Kimin olduğunu bilmiyorum ama birinin bir sözü var; "Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki, kendileri daha varolamadan örgütü yönetenler, varolmamış insanları varedebileceklerini sanıyorlar." diyor Orada bir müddet sonra öyle bir kısır döngü oluşuyor ki, birey belli bir örgütün içinde kendini buluveriyor. Ve orası da bireyin kendi olamadan girdiği bir örgüt oluveriyor nedense. Ve orada kendini ait bir çok bireysel doyumsuzluğu da beraberinde getiriyor. Ve sanıyor ki, o örgüt bütün doyumsuzluklarını giderecek bir alan onun için. "Hah ben burda varım işte" diyor. "Ben buraya girdim, ben buyum" diyor. Aslında o, o değil, örgütün sunduğu ilkeler (isterseniz adına program deyin, tüzük deyin) onun doyumsuzluklarının tam tatmin odakları olmuş oluyor. Ve bu ilkeler ne kadar kesin ve katıysa kişi o oranda mutlu olduğunu sanıyor. Ve bu mutluluğu yaşarken, aslında o doyumsuzluklarını gidermeye çalıştığını göremiyor. Örgüt bunun farkında değil. Geriden gidiyor dediğim bu. Hiçbir zaman bireyin psikolojik yapılanması dikkate alınmıyor. Bunu 12 Eylül öncesinde de yaşadık. Doktor olarak bize bir sürü insanlar geldi.

Şimdi ne yaşanıyor? Bugün yaşanılanlar konusunda tam bir bilgilerim yok ama, kanımca bugün de örgütler bireyin arkasında gidiyor. Bu yalnızca politik örgütlenmeler anlamında değil. Mesela feminist örgütlenmeler anlamında da bunu söyleyebiliyorum. Bu kadar vahşice, saldırgan, Kahrolsun sloganıyla çıkan bir kadın hareketinde iki hazılanma tanık oluyorum, bunun hepsi için söylemiyorum- şunu düşünmek zorunda kalıyor insan, yani bu kadın acaba ne kadar doyumsuz, ne oldu, neden saldırıyor insanlara erkeklere diye düşünmek zorunda kalıyorum. Yani bunun mücadelesi kendiyle mi, erkeklerle mi? Böyle bir feminist demek, örgütlenme kurulacak olursa o zaman bunun acaba bireyi özgürleştirmedeki yararı ne olur? Gene aynı şeylerin devamı demeyeceğim, çok şeyler de aşıldı eskiye göre ama, yine sanki o örgütlenme biçimleri içinde, yine aynı hastalıklar var gibi geliyor bana. Hani bazıları çok ekstreme gitmişler, "nerede örgüt varsa ben ordan kaçarım" diyen düşünürler var. Bunun doğruluğunu söylemek istemiyorum burada, ama böyle bir şey söyleniyorsa düşünmek lazım.

- Buradan örgütsüzlüğe gidemeyiz sanıyorum. O halde kişiliğini, kimliğini özgürlüğünü korumak isteyen bireylerin, örgütlerle her zaman bir çelişkisi olmayacak mı, özellikle örgütlerin yazılı değil yazılı olmayan, içselleşmiş, bir kültür haline gelmiş kurallarıyla çelişkileri olmayacak mı? O zaman belki örgütsüzlükten değil, bütün bunları içine sindirebilen yeni örgüt modellerinden söz etmek gerekiyor belki.

Tangör: Belki ben de onu demek istiyorum. Çünkü örgütün bir yönetici kadrosu oluşuyor bir süre sonra. Bu yönetici kadro birçok şeyi belirler hale gelmeye başlıyor. Ne kadar demokratik örgütlerse de diyelim yönetici kadro bir müddet sonra elitleşiyor. Elitleşip, bir takım ahkamlar kesmeye başlıyor ister istemez. Bütün mesele insanların özgürleşmesinde. Bireyin özgürleşmesini gerçekleştirmiş olan bir yönetici kadro gelmedikçe bir örgütte diye düşünüyorum, o örgüt gene farkında olmadan eski düşünceli yönetici kadronun etkisi altına girip, ne kadar mükemmel biçimde çıkarsa çıksın o örgüt yapısı, gene de kapanıp kendi içinde elitlerin kadrosuna dönüşmeye başlıyor.

Kuhn'un birşeyi var bilimsel paradigmalardan sözederken, diyor ki belirli bir yaştan sonra, bu yaşı hatırlamıyorum 40 galiba, insanın düşünce biçiminde yeni bir paradigmaya, yeni bir aşamaya geçmesi çok zordur. Onun için bu kişiler yeni bir bilim yaratamazlar, yeni bir bilim alanına geçemezler, çok zordur diyor. Yani yeni bir düşünce biçimi yeni insanlarla başlayacak. İster istemez böyle olacak. Bu yeni düşünceyi oluşturmak için yeni insanların yeni

yapılanmalarına gereksinim var. Ondan sonra bir aşamaya doğru gidilebilir. Onun için her anlamdaki örgüt yöneticilerinin o örgüt yapısı ve insanının özgürleşmesinde önemli fonksiyonları var.

- Değişen dünyada yeni politikalar, yeni açılımlar ve yeni düşüncelerden sözediliyor. İnsana, tek tek kişilere verilen değer önem kazanıyor. Sizin dediğiniz gibi yeni düşünceleri yeni insanlar yaratacaksa, ya da tersinden yeni düşünceler de yeni insanlar yaratacaksa, yeni insan nasıl bir insan olacaktır? 21. yüzyıla giderken, yeni çağın insanı kimdir?

Tangör: Yeni insan çok dar ve tek kelimeyle söyleyeyim, özgür insan, özgür bireydir. Giderek özgürleşen bir yüzyıla doğru gidiyoruz. Özellikle bireysel anlamda da özgürleşmeye çalışılan bir yüzyıla doğru gidiyoruz. Bu tarihsellik açısından baktığımızda da doğru. Gidiş özgürleşme gidişidir diye düşünüyorum. Sosyalizmin amacı da bu. Yani insanı bireysel olarak özgürleştirmek. Ama bugüne kadar yapılan neydi diye düşünüyorsunuz geriye dönüp bakınca. O zaman sancılar yine gündeme geliyor. Çünkü insanı bireysel olarak özgürleştirmek adına bazıları çıkıp "bunu biz yaparız" diyorlar. O kişiler kendileri adına bireysel olarak özgür değiller. İşte sorun burda. Bakıyorsunuz o insanları özgürleştireyim adı altında farkında olarak ya da olmadan bir müddet sonra baskı altına almaya başlıyorlar. Ve yeni bir baskı modeli gelişmeye başlıyor. Yani belki anlam çok güzel ama amaç oluşmuyor.

Çok sevindirici bir şey yaşanıyor bugün dünyada, insanlar birbirileriyle iletişim, paylaşma, anlaşma, baskılamama yönünde ortak noktalar aramaya başlıyorlar. Bu bir rastlantı değil, bu yine tarihsel sürecin bir gelişimi diye bakıyorum. Çünkü insanın giderek özgürleşmesi gibi bir gereksinimi var. Yani buna insanın insan olması gereksinimi deyin, bu bir gereksinim ve ister istemez insanı o noktaya doğru götürüyor. Tabi bunun ekonomik, toplumsal boyutları da var. Onlardan bağımsız demiyorum ama, bence 21. yüzyıl ve giderek daha sonraları insanın giderek daha yaratıcı, özgür, kendini gerçekleştirici, kendi varoluşunu taşıyan, farklılığını bilen ne yaptığını bilen, nevrotiklikten, doyumsuzluktan giderek daha az nasibini almış ve daha insan olan bir birey halini almaya başlıyor yavaş yavaş. O yüzden ben 21. yüzyılı çok daha coşkuyla karşılıyorum ve öyle de görüyorum.

- Yeni insan özgürleşmeye çalışırken bir çok kaos da yaşıyor. Yeni değerleri benimsemeye çalışırken, eskiyle çatışıyor, sorgulamalar istediği sonuçları almasına yetmiyor. Ancak kendi partiğinde aşabildikleri "yeni" oluyor onun için, aşamadıklarına kapalılığı sürdürüyor. Yenileniyorum diyor eskiyi yaşıyor. Bu da kişiliğinde, davranışlarında çelişkilere, iç çatışmalara neden oluyor. Bir birey olarak yenilenmeye çalışan insan bunları nasıl aşabilir?

Tangör: Bunu kendi pratiğimde ben de yaşıyorum. İnsanların rahatsızlıklarının bir kısmını yaşarken, görürken burada bunları da birlikte tartışıyoruz. Evet bu çelişki çok yoğun. Bir yandan yeniye ait bir parçası var insanın onu ortaya koyabiliyor ama bir yandan eskiyle bağlantılarını koparamıyor onun getirdiği çelişkiyi yaşıyor ve "hangisi doğru acaba, ne yapmam gerekiyor, nasıl davranmam gerekiyor, bütün değerlerim yıkıldı, kafam karıştı" gibi deyimler var. Aslında yanıtı korkmamak diye düşünüyorum. Korkmamak iyi bir şey. Bu yaşanılanlar çok güzel bence.Çünkü bu çelişkiler olmazsa insan ileriye doğru bir aşama yapamaz. O çelişkiden korkmamak ve o çelişkiyle birlikte yaşamak çok daha güzel. Çünkü korkmadığı takdirde süreç onu bir ileriye doğru götürüyor zaman içinde. Nereye kadar onu bilemiyorum. O kişinin geriyle olan bağlantısını ileriye doğru açılmasının getireceği boyutlara kadar. Bilemiyorum. Korkulduğu zaman insan kendi korkusunun içine hapsolup kalıyor ve o zaman bir tehlike daha var, bu korkudan kurtulmak için kişi farkında olmadan tutucu değerlerine yapışıp kalıyor. Bu doğruymuş, iyi bir şeymiş galiba ben bundan vazgeçmeyeyim deyip, geri bir adım attığının farkında olmuyor. İleriye doğru adımları atamıyor ve hatta orada militanca da çalışabiliyor.

Ben Demokrasi Kurultaylarına burda bir iki defa katıldım. Ordaki tartışmalar bu çelişkiyi çok iyi yansıtıyor. Yani bir yanda "hayır eskisi çok doğru aman bırakmayalım bunu" derken o kaygıyı yaşıyor, "ey-

devamı 22.sayfada

"KAYBOLAN TARİHİN YAŞAYAN TADI"

❑ Kerem İnanç

İnsanlık tarihine bakıldığında, kültürel gelişimi içinde insanlığın bazı devirlerde ani çıkışlarla çağını aştığı, tarihi ileriye doğru hızlandırdığı görülür. Eski taş devrinde ateşin bulunması, yeni taş devrinde tarım'ın ortaya çıkması, tunç devirlerinde ilk devletlerin gözükmesi, 18. yy sanayi devrimi, 60'lı yıllarda Ay'a gidilmesi gibi örnekler kısa zaman dilimlerinde gerçekleşmiş, devrim niteliği taşıyan çıkışların en çarpıcı örnekleridir. Elbet de bu olgular köklü bir tarihsel birikime sahiptir ve uzun süreçlerin sonucudur. Ama ortak noktaları hızlı, etkili ve geriye dönülmez oluşlarıdır.

Yaşadığımız 20.yy'ın ikinci yarısı da, işte bu tarihin hızlı yazıldığı dönemlerden biri olarak gözükmektedir. Geriye bakıldığında 10 yıl önce konuşulması bile imkansız olan olaylar bugün gerçeklik sahnesindedir. Ülkemizin de insanlığın yazılan tarihinden "nasibini alıp almadığı" tartışmalı bir konu olsa da, genel kültürel ve teknolojik gelişim çerçevesi içinde, tüm insanlıkla beraber ilerlemesi de yadsınmayacak bir gerçekliktir.

Gelişirken ve çağı aşmaya çalışırken gösterdiğimiz özeni ne yazık ki, tarihimize ve geleneksel yaşantımıza karşı göstermiyoruz. Büyük kentlerde yaşanan hava kirliliği, besinlerin, suların sağlıksızlığı, gelişmenin göstergesi araçlardan insanlara nefes alacak, adım atacak yer kalmaması hepimizin içinde yaşadığı sorunlardan. Bir yandan, gelişmek ve hızla yeni iş alanları açmak için tahrip edilerek yok edilen tarihsel değerlerimiz, öteki tarafta yazılı olamayan geleneksel kültürümüz. Çarpık sanayileşme, endüstrileşmenin yanlış uygulanması, içimize işleyen arabesk yaşam, kültürümüzün en zayıf yerine durmadan saldırıyor. Bu, yazılı olmayan, somut olamayan kültürümüz, yaşantımızdır.

Yukarıdaki fotograf işte bu anlamda önem taşıyor. Geleneksel kültürümüzün göbek dansıyla özdeşleştirildiği günlerde belki de tek avuntumuz bu ve bunun gibi birkaç resimde gördüğümüz nostalji tadı veren anlardır. Belki de can çekiştiği bir kaç yerden birisi "Köprü altı'dır" (Galata köprüsü). Son zamanlara kadar sokaklarda gördüğümüz sırtlarında yoğurt satan yoğurtçular, su taşıyan sakalar, çocukların sevgilisi macuncular, arabalarıyla zerzevat satan bostancılar ve nargilelerini fokurdatanlar artık yok denecek kadar az. Bunun yerini katkı maddeli besinle, pet şişede sular ve binbir çeşit şekerleme almış durumda. Ufak gibi görünen ve burada hepsi sayılamayacak kadar çok olan bu toplumun özellikleri, kültürel yaşantımızın parçasıdır. Teknoloji ve gelişme elbet ki başlattığını insanlık yararına sürdürecektir. Ama bu, tarihsel dokumuzu yok etmemizi gerektirmemektedir. Kültürümüz konusunda duyarlılığımız daha çok somut tarih eserlerinde yoğunlaşmaktadır. Talan edilen İstanbul boğazı, yıkılan tarihsel yapılar, yok edilen antik yerleşmelerin dışında daha somut bir örnek görmek isterseniz gidip Dolmabahçe sarayının hemen üstündeki sırtlara inşa edilen dev iş merkezine(!) bir göz atabilirsiniz. Ancak göz ardı edilmemesi ve yok olması daha da kolay olan ve bazen hiç iz bırakmadan yokolup giden "yazılı olmayan tarihimiz"e de hakettiği önemi vermeliyiz. Sürüp giden arabeskvari yaşam içinde yarın-ki insanlara sahip olduğumuz değerleri aktarabilmeliyiz. ❑

Dalga dalga yayılan etki

1980-1990: KADINLARIN SESİ YÜKSELİRKEN

Kadınların kurtuluşu için aktif olarak mücadele edenlerin ve onların seslenebildiği kadınların sayısının fazla olmaması, kadın kurtuluşunun ideolojisi olan feminizmin ve kadın kurtuluş hareketinin yankı uyandırmadığı, toplumun çeşitli kesimlerinde etkili olmadığı anlamına gelmiyor.

❑ Gülnur Savran

1980'lerin ortasından bu yana Türkiye'de kadınlar hakkında giderek daha çok söz söylenmeye başlandı. kuşkusuz kadınlar, günlük basından magazin dergilerine, televizyona, sinemaya kadar, geniş kitlelere seslenen bütün kitle iletişim araçlarında her zaman "malzeme" olarak kullanılmışlardır. Ama son yıllarda bu söyleme bir ek boyut katıldı: Artık kadınlardan söz edilirken, aile içinde, sokakta, çalışma hayatında, hukuk alanında, siyasette kadınlara salt kadın oldukları için uygulanan ayrımcılık ve baskı da gündeme geliyor. Toplumun çok çeşitli alanlarının erkeklerin sahipliği altında ve kadınlara kapalı oluşuna en azından bir 'sorun' olarak işaret ediliyor.

Bu konuda gereksiz bir alçakgönüllülüğün ikiyüzlülük olacağına inandığım için, hiç çekinmeden, 1980'lerin başlarında tek-tük ve cılız çıkan feminist seslerin bu süreçteki belirleyici yerini baştan vurgulamak istiyorum.

1984 yılında "Kadın Çevresi" kimliği ile ortaya çıkan feministler başlangıçta, oldukça dar bir gurup olarak, çeşitli çevrelerden kendilerine yöneltilen alay, aşağılama ve saldırılara maruz kaldılar. Bu yalıtılma ve saldırı iki-üç yıl kadar sürdü. Muarızlarının umutlarının tersine, ben bu dönemin feministler için oldukça önemli bir birikim süreci işlevi gördüğü kanısındayım. 1986'ya gelindiğinde, "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"nin uygulanması için gerekli yasal değişikliklerin yapılmasını talep eden dilekçeyi 3000 kadın imzalıyor, içinde feministlerin de yer aldığı bir kadın derneği kuruluyor, feminist dergiler çıkmaya başlıyordu. Feministlerin bir hareket olarak ilk ortaya çıkışları ise, "Dayağa Karşı Dayanışma Kampayası" ve bu kampanyanın düzenlediği yürüyüştü.

O günden bugüne feminizm ve kadın kurtuluş hareketi belki çok yaygınlaşamadı; kadınların kendi özgül ezilmişlikleri temelinde politika yapan sürecine belki çok fazla kadını katamadı. ama ben bunda şaşılacak pek bir şey görmüyorum. Kitlesel politika yapmanın devlet tarafından böylesine engellendiği bir ortamda kadınların kurtuluş için mücadelenin hiç bir ayrıcalığı olmazdı; olmadı da. Yürüyüşlere izin verilmiyor, verildiğinde de yaygın bir biçimde duyuru yapılması engelleniyorsa; fahişelerle mesleği fahişelik olmayan kadınları bölmeye ve bütün kadınların ırzına geçilmesini kolaylaştırmaya yönelik ünlü 438. madde'yi protesto etmek için genelevin önüne gittiğimizde, ya da zührevi hastalıklar hastanesinde, fahişelerle aramıza bir duvar çekiliyorsa; sokaklarda cinsel tacizi protesto etmek için tasarladığımız eylemler her seferinde bir yasal engele çarpıyorsa, bu kadar yeni bir hareketten yüksek bir militanlık ve kitlesellik düzeyi beklenebilir mi?

Ne var ki, kadınların kurtuluş için aktif olarak mücadele edenlerin ve onların seslenebildiği kadınların sayısının fazla olmaması, kadın kurtuluşunun ideolojisi olan feminizmin ve kadın kurtuluş hareketinin yankı uyandırmadığı, toplumun çeşitli kesimlerinde etkili olmadığı anlamına gelmiyor. Günlük, haftalık, aylık basına baktığımızda, erkek egemenliğini yeniden-üretmeyi amaçlayan "kadın köşeleri"nin ve kadın dergilerinin yanısıra, kadınların gerçekliklerini yansıtmaya çalışan kadın sayfaları ve dergileriyle de karşılaşmaya başladık. Televizyonda çok nadiren olmakla birlikte, kadın açısından söz söyleyen kadınlara yer veriliyor. Sol dergilerin hemen hepsi, çok farklı amaçlarla da olsa, kadınlarla ilgili bir şeyler söyleme zorunluluğunu hissediyor. Sendikalarda, kadınların temsil ve söz hakkı yeni yeni tartışma gündemine giriyor. SHP önce Kadın Bakanlığı'nı, şimdi de kadınlar için kotayı gündeme getiriyor. İmren Aykut "Çalışma Hayatında Kadın" konulu konferanslar dizisi düzenliyor. Çağdaş Yaşamı Koruma Derneği panellerinde feminist kadınlara yer veriyor. Ve hepsinden önemlisi, feminist kadınların Kadın Sığınağı ve Kadın Kütüphanesi kurma girişimleri bir yerlerden destek buluyor, gerçekleşme aşamasına geliyor.

Bütün bunlar, halka halka yayılan bir etkinin ifadeleri. erkeklerin toplumun her alanındaki egemenliğini kökten sorgulayan kadınların yaptıklarının ve söylediklerinin toplumdaki yansımaları. aynı zamanda da bir massetme çabasının belirtileri.

Bu son noktanın oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Her hangi bir egemenlik biçimine karşı çıkan ideolojilerin ve hareketlerin toplum düzeyinde yankı uyandırması, kaçınılmaz olarak bu ideoloji ve hareketin kurulu düzen içinde eritilmesi çabalarını da beraberinde getirir. Kadınların erkek egemenliğine karşı mücadelesini massetme çabaları kimi zaman bu isyanı formalize etme, denetleme biçiminde ortaya çıkıyor; örneğin SHP'nin her iki cinse de %25'lik kota tanımasında olduğu gibi. Kimi zaman da bu denetleme kaygısı kadınların söyledikleri sözlerin düpedüz onlara karşı kullanılması biçimine bürünüyor. İzmir Anakent Belediyesi'nin 1988 yılında Huzurevi bünyesinde kurduğu "Kadınlar İçin Barındırma Ünitesi" massetmenin bu özel biçiminin bir örneği: Sonradan kapatılan bu ünitede, ailelerinden kopan kadınların, yaşlı bakımı ve dikiş-nakış gibi işlerle bir yandan emeklerine el konurken bir yandan da namusları korunuyordu...

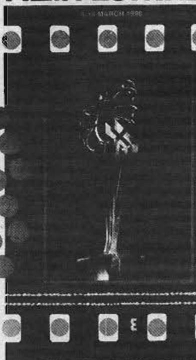
Bunların yanısıra, massetmenin çok daha ince ve karmaşık bir biçimi var. o da kadınların kurtuluş mücadelesini eşitlikçi ya da muhalif başka bir ideolojiye tâbi kılmak. Bunun en çıplak örneğini 438. Madde ile ilgili tartışmalarda gördük. çeşitli kesimlerden kadın ve erkek, bu maddenin hak eşitliğine, insan haklarına aykırı olduğunu yeniden ve yeniden yazdı, söyledi. Kuşkusuz bu "yanlış" değildi: Gerçekten de bu maddenin hukuksal eşitlik açısından bir utanç belgesi olduğu açık. Ama bunu söylemek eksik şey söylemek olduğu için yanılsamalara yol açıyordu: Hukuk zaten gerçeklikte var olan egemenlik ilişkilerini gizlemez mi? İnsan haklarından söz ettiğimizde, kadınla erkeğin aslında aynı derecede "insan" olmadığını, bu haklarını tanınmasıyla kadınların erkek egemenliğinden kurtulmayacağını unutmuş olmaz mıyız? 438. Madde konusunda bizim feministler olarak söylediklerimiz çok özgül bir baskı-egemenlik ilişkisini ve buna uygun bir mücadele biçimini dile getiriyordu. bu yüzden de, kendi sözümüzü başkalarınınkinden ayırmaya özen göstermemiz çok doğruydu.

Sözünü ettiğim bu massetme biçimine bir başka örnek ise Çağdaş Yaşamı Koruma Derneği'nin laiklik ve 'çağdaşlaşma' söyleminde kadınlara ayrılan özel yer. Laik ve 'çağdaş' bir düzenin bizi kurtarmayacağını çok iyi bildiğimiz için, erkeklerin kadınları ezmesinin tümüyle laik ve gayet de 'çağdaş' biçimlerini yakından tanıdığımız için, bu tür bir ideolojiyi de sürekli eleştirmekten geri durmadık ve durmamalıyız.

Ve nihayet, bize en yakın yerlerde, solda, liberaller ve 'demokratlar' arasında, çoğu kez, kadınların kurtuluş mücadelesi daha genel bir özgürleşme demokratikleşme mücadelesinin bir alt-bölümü olarak nitelendiriliyor ve bu biçimde kurumsallaştırılıyor. Toplumda baskı gören kim varsa hepsinin ardarda sıralandığı bir dizide kadınlar, çocukların, özürlülerin, ezilen ulusun, eşcinsellerin yanısıra, genel bir özgürlük ve demokrasi mücadelesinin alanı içinde sayılıyor. Tıpkı "insan hakları" konusunda olduğu gibi, burada da, kısmi doğruların gerçekleri gizlemesi olgusuyla karşı karşıyayız. Demokratik hak ve özgürlüklerin, kadınların özellikle kamu alanındaki yaşamlarını, ya da en azından erkek egemenliğine karşı mücadelelerini kolaylaştırdığı açık. Öte yandan, genel bir özgürlükçülüğün kadınların bir kesiminin üzerinden bir takım baskıları kaldıracağı da yadsınamaz. ancak, soyut bir özgürlükçülüğün de, belirlenmemiş bir demokratizmin de, hiçbir zaman, ezenlere sağladığı olanakları ezilenlere de eşit biçimde sağlamadığı unutulmamalı. Kaldı ki, kadın kurtuluşunu, demokrasi gibi devlet biçimine ve kamu alanına ilişkin bir kavramın çerçevesi içine sığdırmaya çalışmak, erkek egemenliğinin asıl kalesi olan 'özel alan'ı dönüştürmenin politikasını doğru yerlerde temellendirmemizi engelleyecektir. Erkek egemenliğinin ve cinsiyetçiliğin özgül bir güç ilişkisi olarak tahlil edilmesi ve sorgulanması için, erkeklerle kadınların taraf olduklarını gizleyen soyut, 'evrensel' ideolojilerin ötesine geçmek gerekir.

Yaygınlaştıkça, yankı uyandırdıkça, kaçınılmaz olarak massedilme çabalarıyla karşılaşıyor, yer yer kendi sesimizin yankılarına yabancılaşıyoruz. Ama bu çok doğal. bu çelişkili gelişme karşısında telaşa kapılmamız için hiç bir neden yok. Yeter ki, gerçek hedefimizi gözden kaçırmamanın güvencesini terk etmeyelim. Bu güvence, kadın kurtuluş hareketinin kendi özgül ideolojisini ve bağımsız politikasını korumasında ve güçlendirmesinde yatıyor. ❑

3 ANKARA FILM FESTIVAL

BİLAR - MÜLKİYELİLER BİRLİĞİ VAKFI - BİLİM VE SANAT ÇANKAYA BELEDİYESİ

9-18 Mart 1990 tarihinde gerçekleşecek

3. ANKARA FİLM FESTİVALİ BAŞLIYOR

Mehmet Güzel (Ankara)- Üçüncüsü bu yıl yapılacak olan **3. Ankara Film Festivali,** 8 Mart'ta yönetmenliğini **Tevfik Başar'**ın yaptığı, 1989 Strasbourg Filim Şenliği Büyük Ödülü'nü alan ve başrol oyuncusu **Zuhal Olcay'a** "En iyi Kadın Oyuncu" ödülünü kazandıran **Yanlış Bir Cennet Elveda** filimiyle Ankaralılara "Merhaba" diyecek. Şenlik, 18 Mart'ta ödül törenleriyle sona erecek.

Geçen yıl düzenlemesini **Bilar-AŞ, Bilim ve Sanat dergisi ve Mülkiyeliler Birliği'**nin yaptığı şenliğe, bu yıl **Çankaya Belediyesi** de düzenleyici olarak katılıyor. Çankaya Belediyesi bu yıl dağıtılacak ödülleri de üstlenerek, ödüllerin adını **Çankaya Ödülü** olarak belirledi.

Geçtiğimiz yıl siyasal sinemanın ağırlıkta olduğu şenliğe bu yıl, Dünya Sinemaları bölümünde İsveç, Macaristan, Küba, Çin, Sovyetler Birliği, Almanya ve İtalya'dan filmler katılıyor. Bu yılın ödüllü filmleri arasında İngiliz yönetmen **R. Attenbordugh'un** "Gandi" ve "Cru Freedom" , Fransız yönetmen **Luis Bunuel'in** "Özgürlük Hayaleti" ve "Burjuvazinin Gizi", Sovyet yönetmen **rezanov'un** "Fülit için unutulmuş Melodi" si ve "Amansız Roman"ı da Ankaralı sinema izleyicisine gösterilecek.

Bir çok sinema oyuncusu ve yönetmeninin katılacağı panellerin konularından bazıları ise; "Amerikan Sineması ve Etkisi", "80 Sonrası Türk Sineması" ve "Şenlikler".

Şenliğin **Yarışma** bölümü ise, Kısa ve uzun metrajlı filmler olarak iki dalda verilecek. Kısa metrajlı filimler geçen yılki gibi Video, 8 mm, canlandırma ve 16.35 mm dallarından oluşuyor. Uzun metrajlı film yarışmasına katılan filmler ise şunlar: **Sessiz Fırtına** (Yönetmen: Oğuz Yalçın), **Şah ve Mat** (Yılmaz Atadeniz), **Ben de Yaşıyorum** Eser Zorlu), **Fazilet** (İrfan Tözüm), **İkili Oyunlar** (İrfan Tözüm), **Fotoğraflar** (İrfan Tözüm), **Gülbeyaz** (Avni Kütükoğlu), **Sis** (Zülfü Nivanelli), **Gülen Adam** (Kartal Tibet), **Filim Bitti** (Yavuz Özkan)- **Büyük Yanlızlık** (Yavuz Özkan), **Kırmızı Fistan Mor Kadife** (Ahmet Yüzüak), **Medcezir Manzaraları** (Mahinur Ergun), **Yağmur Başladı** (Eser Zorlu), **Ponente Feneri** (Şahin Gök), **Kan Çiçeği** (Şahin Gök), **Ekran Aşıkları** (Ömer Uğur), **Gömlek** (Bilge Olgaç), **Bütün Kapılar Kapalıydı** (Memduh Ün), ve **Sevgiler Düşlerde Kaldı** (Ümit Efekan). ❑

Ruhi Su Sanat Gecesi

"SABAHIN SAHİBİ VARDIR"

İstanbul'da 5 Mart 1990 Pazartesi günü Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda **Ruhi Sanat Gecesi** düzenleniyor. **"Sabahın Sahibi Vardır"** adıyla düzenlenen gecenin sunuculuğunu **Genco Erkal** yapacak. Ruhi su'nun Avusturalyada verdiği konserin de video kaydının gösterileceği gecede, **İsa Çelik** Ruhi Su dia gösterisi sunacak. **Dostlar Korosu** Ruhi Su'nun türkülerini seslendirecek. Gecede ayrıca geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz **Sümeyra Çakır'**la ilgili bir dia gösterisi de yapılacak. ❑

8 Mart Dünya Kadınlar Günü Kutlanıyor

KADINLAR MİS SOKAK'TA

8 Mart Dünya Kadınlar Günü çeşitli etkinliklerle kutlanıyor. Son yıllarda kadın hareketinin giderek etkinlik kazanmasıyla birlikte sayıları hızla artan çeşitli kadın grup, çevre ve oluşumlarca 8 Mart için birçok etkinlik düzenlendi. Siyasi partilerin kadın komisyonları toplantılar yapacaklar. ankara, İzmir, Adana, İzmit, Muğla gibi yerlerde kadın hareketinden kadınların katılacağı paneller düzenlenecek. Sendikalarda çeşitli eğlenceler ve sohbet toplantıları gerçekleştirilecek.

İstanbul'da çeşitli kadın çevrelerinden oluşan Kadın Platformu da Beyoğlu Mis Sokak'ta yasal işlemler tamamlanabilirse iki günlük bir etkinlik düzenleyecekler. 9-10 Mart günlerinde düzenlenecek etkinliklerin programı bir hayli yüklü.

İzin alınabildiği takdirde iki gün boyunca Mis Sokak oldukça hareketli olacak. Kadınların etkinliklerinin, çeşitli eylemlerinin görüntülerinden oluşacak bir fotoğraf sergisi açılacak. Müzik yayını yapılıp çeşitli eğlenceler düzenlenecek. Stantlar açılacak ve çeşitli konularda söyleşiler düzenlenecek. Kötü hava şartlarını da dikkate alan kadınlar gerekirse sokağın üstünü de kapatmayı düşünüyorlar. düşünülen söyleşi konuları ise şunlar; 438. madde ve cinsel taciz, şiddet ve dayak, aile reisliği ve aile, kız ve erkek çocuğu yetiştirmek, aşk ve cinsellik, kadın hareketi ve feminist olmak. ❑

Özgür bir Türkiye için

KOMÜNİST ADI MEŞRUİYET KAZANDI MI?

□ M. Ata Uçum

Güney Afrika, KP üzerindeki yasağı kaldırdı. Avrupa'nın gerisindeki Türkiye, şimdi Afrika'nın da gerisinde. Bu yalnız KP üzerindeki yasaktan dolayı değil. 12 Şubat 1990 tarihli Sabah gazetesinde yayınlanan özgür ülkeler sıralamasında Türkiye birçok Afrika, Asya ve Okyanusya ülkesinin gerisinde yer alıyor. "Vanutu"nun adını ve yerini çoğu kimse bilmez. Ama bu ülke Türkiye'ye özgürlük yarışında fark atmış. Dünyanın sayılı ülkelerinden biri olma iddiasında olan Türkiye olduğu yerde durarak, hattâ geriye giderek, "dünyanın özgür olmayan sayılı ülkelerinden" biri olma yolunda hızla "ilerliyor"!

İşte bazı örnekler: Muammer Aksoy'un cenaze töreninde polis gazeteci ve katılanlara "vurun komünistlere" çığlıklarıyla dayak atıyor. İnter yayınlarının bastığı Lenin'in bir kitabı "komünizm progagandası" yapıldığı gerekçesiyle toplatılıyor. M.İlhan Erdost, bir kitaba yazdığı önsözde "bölücülük propagandası yaptığı" iddiası ile gözaltına alınıyor. TBKP yöneticisi ve taraftarı 105 kişi "izinsiz toplantı ve komünizm propagandası" yaptıkları gerekçesiyle gözaltına alınıyor.

Son beş-on günün özgürlükler açısından tipik örnekleri olduğu için bunları seçtim. Daha birçok örnek var. Tüm bu uygulamaların ortak yanı ise TCK'nın 141 ve 142. maddelerine dayanılarak gerçekleştirilmesidir. Bu maddeler iki biçimde işlev görüyor. Saldırı örneğinde olduğu gibi "perdeleme", gözaltı ve toplatma kararlarında olduğu gibi özgürlük karşıtı uygulamalara "kanunilik" kazandırma.

"Alışkın olduğumuz" bu örnekler yaşanırken, son haftalarda ülkemizde komünist adının ağırlıkla TBKP'nin girişimleriyle artık "meşruiyet" kazandığını, artık ad konusunda ısrar etmenin anlamlı olmayacağının dile getirildiğini hatırladım. Bir de, siyasi şube yetkililerinin gözaltına alınan avukatlarla yaptıkları "sohbette" komünist adından vazgeçilmesi yolundaki ısrarlı çabaları aklımdan hiç çıkmıyor.

Bunların bana düşündürdüğü şu: Ülkemizde son iki yılda komünist adının meşruiyeti yolunda önemli bir gelişme sağlanmıştır. Fakat kazanılmış bir meşruiyetten söz etmek için henüz erkendir. Devamla, komünizme meşruiyet kazandırmanın reel bir hedef olduğu açığa çıkmıştır. Ancak, öznel yetersizlik yani politika eksikliği henüz aşılamamış olduğundan, hedefe ilerlemek daha sancılı ve zor olmaktadır. Öte yandan komünizmin meşruiyeti ülkemizde özgürlüklerin kazanılmasında kilit meseledir. Bu kilit açılmadan, bu kapıdan girilmeden özgürlükler dünyasına adım atmamız imkansızdır. Bu nedenle bu hedeften "kazanıldığı gerekçesiyle" vazgeçmek "onurlu bir geri dönüş"ten başka birşey olmayacağı gibi, demokrasi ve özgürlükler mücadelesini de geriye götürür.

Bu yüzden "komünizmin meşruiyet kazanmasını" avuntularla değil, somut olgularla garanti altına almak zorunludur. Kanımca, meşruiyetin garantileri, biri yasallık, diğeri de yığınsallık olmak üzere ikilidir. Bu iki olgu birbirine sıkıca bağlıdır. Ancak mevcut durumda yasallık ayağı öne çıkmıştır. Yasallık kazanılmadan, meşruiyeti tamamen kazanmanın da, meşruiyeti güçlendirmek için zorunlu olan yığınsallığa ulaşmanın da imkanı yoktur.

Ortaya çıkan bir başka gerçek ise, ister "reel olmadığı", ister "gerek kalmadığı" isterse "karşı olunduğu" için yani hangi argüman olursa olsun yasal KP hedefine karşı çıkanlar, subjektif niyetleri bir yana, pratikte objektif olarak özgürlük karşıtı konuma düşüyorlar. Bu, özellikle özgürlüklerin baş savunucusu olması gereken marksistler açısından çok ciddi ve acilen çözülmesi gereken bir meseledir. Çünkü söz konusu olan teorik bir tartışma konusu değil, pratik bir olgudur. Yani yasal KP karşısındaki tutum, tamamen güncele ilişkin ve pratik bir tutum olmak zorundadır. Eğer desteklemiyorsan (biçimi önemli değil), istesen de, istemesen de karşısındasın demektir. Öte yandan bu mesele ne marksistlerin bir iç sorunudur, ne de TBKP'nin tekelinde bir sorundur. Bu tüm ülkenin, özgür bir Türkiye isteyen herkesin sorunudur.

Şunu da ekleyerek bitirmek istiyorum: Kanımca, yasallık kazanılmadan Türkiye'de marksistlerin o çok özlediğimiz ve istediğimiz gerçekten "geniş birliğini" kurmak da mümkün değildir. Onun için, "gerçekçi olup imkansızı isteme"nin yanında yine "gerçekçi olup imkan dahilinde olanı da isteyelim". İşte o zaman pratiğin "olağanüstü becerisi" sayesinde "imkansız" olanın içinden, imkan dahilinde olan, bütün görkemiyle açığa çıkacaktır. □

GENÇLİK POTANSİYEL TEHLİKE

Gençlik Servisi- 12 Şubat 1990 günü, Ankara'da, üst düzey emniyet yetkilileri ve 71 ilin Emniyet Müdürleri biraraya gelerek teröre karşı alınacak "önlemleri" saptamak üzere toplantı düzenlediler.

Emniyet Genel Müdürü Sebahattin Çakmakoğlu, toplantıda yaptığı konuşmada, "ülkemizde terör olaylarının odak noktasını öğrenci kesiminin" teşkil ettiğini vurgulayarak, tedbirlerin, 29 üniversitenin bulunduğu yere göre belirlenmesi istendi. Çakmakoğlu'na göre, "potansiyel güç, üniversite öğrencilerinin içindedir".

Hemen ardından, 19 Şubat 1990 günü, Güneş gazetesinde yayınlanan bir haberde, konuyla ilgili görüşlerine başvurulan beş üniversite Rektörü, "Üniversiteleri terör odağı olarak görmenin kabul edilebilir olamayacağı"nı belirterek, söz konusu saptamanın "tehlikeli" olduğuna dikkat çektiler.

1989 yılında basına yansıyan haberlere göre, 70'i aşkın öğrenci eyleminden 60'a yakını doğrudan polisin üniversitedeki tutumu, uygulamaları ve varlığına yönelik oldu. Polisin müdahale etmediği ya da edemediği öğrenci eylemlerinde olaylar hep büyümeden, bazısı tarafların anlaşmasıyla, bazısı da anlaşmazlığıyla sona erdi.

80'li yıllarda polisin üniversitelerdeki keyfi ve yasadışı varlığı; en temel insan haklarını kullanmak isteyen öğrencilere karşı cop, sopa ve işkence yöntemlerini kullanması, öğrencilerin tutuklanmasına neden olması, üniversitelerin karışmasında polisin rolünü göstermektedir. Öğrenci derneklerini yasadışı ilan eden, hazırladıkları düzmece raporlarla bazı öğrencilerin okuldan atılmalarına neden olan, ajanlık teklifleriyle, tehdit ve izlemelerle öğrenciler arasında ayrılık ve gerginlik yaratan, bazı olaylarda açıkca ortaya çıkan tertiplerle huzuru bozan ve böylece üniversitelerde terör rüzgarları estiren, gene polis olmuştur.

Bu gerçekler ışığında soruyu baştan sormak gerekiyor: Terörü besleyen üniversiteler mi yoksa polisin tutumu mu?

Ankara'da Emniyet yetkililerinin yaptığı toplantıda dile gelen görüşler, üniversiteler için gerçekten tehlikelidir. □

Üniversiteler kimin umurunda...

DOĞRAMACI'NIN UZMANLIK ALANI: PARRAA!

(Gençlik Servisi)- Başında bulunduğu YÖK ile birlikte haklı birçok eleştiriye uğrayan İhsan Doğramacı'nın üniversitelerle ilgili "bir çıkış yolu" aradığını sanmak büyük bir yanılgı olacaktır. YÖK'ün diri diri gömülmesine sessiz kalan bu kurumun başının, kuşkusuz daha 'önemli' şeylerle uğraşması gerekirdi. araştırınca bu saptamamızın doğru olduğunu gördük.

Bir süre önce Doğramacı'nın kurduğu vakfın şirketi olan Biltek firması bu günlerde Dünya Bankası'nın bilgisayarlarla ilgili kararını beklemektedir. bugüne kadar 10 üniversite, 6 bakanlık ve 18 kamu kurumunun bilgisayar ihalelerini "büyük bir rastlantı" sonucu Biltek firması kazanmıştı. Daha sonra ise tüm bu ihalelerin şartnamelerini hazırlayan, aynı vakfın bir şirketi olan Teksis; Milli Eğitim Bakanlığının 100 milyar liralık bilgisayar ihalesinin şartnamesini de hazırlayınca, diğer firmalar Dünya Bankasına şikayet etmişti. İhalenin finansörü olan dünya Bankası da bugünlerde bu şikayetleri karara bağlayacak.

Şikayet konusu ise, şartnameleri hazırlayan Teksis'in, Doğramacı'nın kurduğu vakfın diğer bir şirketi olan Biltek firmasının DG tipi bilgisayarlarını şart koşmuş olmasıdır. Şartnamede "Code Compateble yazılımı" maddesi konularak DG tipi bilgisayarların dışındaki bilgisayarlar dışlanmıştı.

Teksis firmasının genel müdürlüğü ile ihaleye girecek Biltek firmasının genel müdürünün aynı kişi olması; Teksis'in daha önce de MEB'e danışmanlık yapması ve Biltek'in Bakanlığa bilgisayar satması, işgal edilen makamların ne amaçla kullanıldığına yeterince veri sağlamaktadır.

İşte bu nedenlerle, İ. Doğramacı'nın bugünlerde üniversitelere kafa yoracak zamanı yoktur! ❑

DİSK DAVASININ TEK HÜKÜMLÜSÜYÜM

DİSK davasından ceza almış ve şu anda bu cezadan yatan tek kişinin ben olduğumu sanıyorum... 18 Ekim 1989 tarihinde işyerime gelen polisler tutuklayacaklarını söylediklerinde çok şaşırmıştım. Çünkü 12 Eylül'den sonra DİSK'e yönelik operasyonların hemen ardından, benim de talimatlı ifadem alındı. O günden bu yana ise tarafıma hiçbir şey bildirilmedi.

Söz konusu olan "sanıklığımın" şu nedene dayandırıldığını bildirdiler: 1975 ve 1978 yıllarında DİSK'e bağlı Yeni Haber İş Sendikasının mali sekreterliğini yaptım. 1978'den sonra bu görevimden ayrıldım ve üç yıl işsizlik çektikten sonra 1981 yılında işyerim olan Çukurova Elektrik'e girdim ve tutuklanana kadar orada çalıştım.

12 Eylül'den sonra DİSK yöneticileri tutuklandı. Ancak benim için böyle bir tutuklama kararı söz konusu değildi. Sadece 1982 yılında bir ay arayla iki kez olmak üzere İstanbul Sıkıyönetim Savcılığı'nın isteği üzerine Adana'da talimatla ifadem alındı. Hepsi bu! O günden bu yana işyerim olan Çukurova Elektrik'te çalışmaktaydım ve adresim değişmedi.

1989 Ekim ayının ortasında tutuklanınca nedenini bir türlü anlayamamıştım. Sonra öğrendim ki, mahkemenin verdiği ceza bana tebliğ edilmemiş ve avukatım da olmayınca cezaya itiraz edememişim. Bu arada itiraz edilmeyince, cezam otomatikman onaylanıyor. İşyeri adresim hiç değişmediği halde, mahkemenin verdiği cezanın neden bana tebliğ edilmediği halen merak konusudur.

Fakat hem ifadem alınırken hem de tutuklanma aşamasında beni rahatlıkla bulabilenler, acaba neden cezanın tebliğ edilmesinde bulamadılar?

Şu anda hiçbir DİSK sanığı içerde değil. Yukarıda anlattığım nedenden dolayı bir tek ben içerideyim. Sağlık durumum içerde yatmama müsait değil. İki kişinin yardımıyla ancak ihtiyaçlarımı giderebiliyorum.

Şu anda bize cezayı verenler tarafından bile "ayıp" karşılanacak olan 12 Eylül hukukunun bu haksızlığı, bireysel olarak beni zor duruma düşürmesi bir yana, çağdaş dünyada Türkiye için utanç verici bir durumdur da.

Hükümet 141-142. maddeler üzerinde halen oyalanıp duruyor. Hükümet yetkililerinden muhalefete kadar hemen herkes bu maddelere karşı olduklarını ve kalkması gerektiğini söylüyor. Ancak pratikte yasalar halen yerinde duruyor. Çünkü hem hükümet hem de muhalefet böylesi bir temel insan hakları sorununu politik çıkar meselesi yapıyor. Eğer böyle değil ise, acaba hükümet ve muhalefet partilerinin çekindiği, korktuğu bazı yerler mi var?

Anlaşılıyor ki, Türkiye Güney Afrika bile değilmiş.❑

Mustafa Yaşar Özme
Özel Tip Cezaevi C/3 Koğuşu
Ceyhan/ADANA

DEMOKRASİ VE SANAYİLEŞME

Geçen yıllarda okuduğum ve bir yazarlar kurulunca kaleme alınmış "La revolution scientifique et technique et la societe" adlı kitabın sonlarına doğru ilginç bir yorum vardı. Bu yorum sanayiini kurmamış hiçbir ülkede demokrasinin yaşayamayacağı ya da yaşamadığı şeklindeydi. İşte Latin Amerika ve bazı Afrika ülkeleri ve öteki bazı ülkeler. Bir bakıma demokrasiyi sanayinin bir işlevi olarak görmek, ikisi arasında koşutluk kurmak olanaklı.

Bazıları demokrasiyi ve sanayinin kurulmasını tarihsel uzun bir süreç olarak görürken bazıları politik ve ekonomik yönetimde usta kadroların bu süreci çok kısaltacağı hatta böyle bir usta kadronun bunda bir sıçrama sağlayacağı görüşünde. Aslında iki görüş de doğru.

Nasıl bir süreç gelişimi nasıl bir kadro?

Son yirmi yıldır dünya ekonomisinin ve Türkiye ekonomisinin bir bunalımda olduğunu kabul ederek göreli olarak kısa erimde bunalımdan çıkmak için nasıl bir yöneliş?

1929 yıllarında en keskin şeklini alan, günde düzinelerle iş adamının canına kaydığı bunalımı Amerika Keynesçi ve devletçi düzenlemelerle atlattı. Hemen izleyen yıllarda devletçiliği devletin resmi ilkesi durumuna sokan Türkiye bu bunalımdan hiçbir pay almadığı gibi bir büyüme içindeydi.

Çağdaş Türkiye'nin doğuş aşamaları devletçilik çekirdeğine göre oluşmuş. Zihinler kadrolar ona göre yönlendirilmişti. Bazıları bu doğrultu öz ardı edip Avrupa'yla karşılaştırarak devlet kadrolarının onlara göre şu kadar katı olduğunu yazıyor. Ama KİT'ler ve devlet kuruluş ve ekonomik kurumları ekonominin çekirdeği, gövdesi olagelmiş ve ne denli istemeyenler çıksa da böyle olagidecektir.

Demokrasinin ve sanayinin gelişmesi bir süreçtir. Köy Enstitüleri'nin ilk topumları Tanzimat dönemlerindeki düşün adamlarınca atıldı. Jön Türkler, İttihat ve Terakki, bugünkü ilericiliğin ilk düşün babaları oldular. Zigzaglar, gelgitler, çelişkiler içersinde, ama hep ileriye doğru akacak olan bir süreç. İleriye doğru, çünkü her kişi bir çok bakımdan ana babasından ileri çocuğundan geridir. Dünya tarihi için ilerleme adeta bir kuraldır.

Prens Sabahattin'in kapitalistleştirme düşünceleri de ilericiliği simgeliyordu. Onun bu görüşleri daha sonraları kültürel muhafazakarlarca benimsenmiş; kültürel ilericiler ise bürokrasiyle özdeşleştirilmiş; sokaktaki adamın kafası karmakarışık olmuştur.

Önümüzdeki toplumsal ve tarihsel aşamalarda yeni sentezler görülüyor.

Dünyadaki ve Türkiye'deki ilerleme sürecek. Geri ülkelerde sanayileşme sancıları çekildi, çekiliyor. Türkiye, sanayiinin zaten kurulmuş olan kısmında geleneksel teknolojileri sürdürebilir ama yeni kurulacak alanlarda en ileri teknolojilere yönelmek zorundadır.

Otomasyonun yaratılmasında bunalımın ek-o mik durgunluğun rolü olmuştur. B , özellikle, maliyet düşürücü yöntemleri ve aktarım sistemlerinde otomatikleşmeyi getirdi. Ama bu da yeni toplumsal sorunlar getirdi. Yeni sentezler yeni çözümler gelecek.

Demokrasi ve sanayileşme arasında ve bu ikisi için kadro kurma, emekçi kitlelerin çalışma, birarada bulunma ve günlük yaşam biçimleri arasında belli etkileşimler dünyanın tüm ülkelerinde yadsınmaz olgular olarak görülmektedir. Bu ise sonuçta güncel koşullara göre uzun ya da kısa erimli ileri doğru bir süreçtir. Bizler ve çocuklarımız bu süreci yaşayacağız ve ileriye doğru yeni sentezler belki de zorunlu olarak doğacak.❑

Yüksel Demirekler
Mak. Müh. /Ankara

"YENİ DÜŞÜNCE YENİ İNSANLARLA

baştarafı18.sayfada

vah ben bunu bırakırsam ortada kalıveririm, yok olurum, hiç olurum" Aslında orda kaldığı zaman varolmanın şansı kalmayacak kişinin. Yalnız kalmaktan korkmamak, aramaktan bıkmamak gerekiyor. O kurultayda iki şey çarpışıyordu. Kimisi korkmayalım bir adım atalım ileriye doğru, çünkü burada yeni yeşermeler var, bunlara da bakalım derken, öbürü aman sakın gitmeyelim orası çok olumsuz, çok kaygı verici anlamına gelen yapışıklığını sürdürüyordu. Yani insanın içinde de bu çelişki çok yoğun yaşanıyor tabiki. Ama yaşanın, korkulmasın bu çelişkiden. ❑

Temsilcilikler
YURTİÇİ

Genel Koordinatör: Abidin Sökmen, Piyerloti Cad. Dostluk Yurdu sok., Selimbey İşhanı, No: 8/12, Çemberlitaş, Tel: 516 23 27 **Bölge Koordinatörleri:** *Ankara- Ziya Yavuzeş, Sağlık 1.sok., No: 9/9, Sıhhiye * İzmir-Mustafa Karakuş, * Trabzon- Can Dirk, * Adana- Ömer Uz - Ahmet T. Türkmen, İnönü Cd., Aydın İşhanı, Asma Kat:5, No:807 Tel: 110448 **Temsilcilikler:** *Taşova (Amasya)- Ömer Ünal, Salıca Köyü * Antakya- Fatih Lif. * Bandırma (Balıkesir)-Mehmet Aydın, Kağıt Açar Cad., Dumalar Pasaj, No: 96/4, * Bursa - Nejdet Filizoğlu, Hacılar Mah., Ecesler Sok., Sema ap., No: 1/1, *Gaziantep- Halil Şalvarlı, Bey Mahb., Abdullah Edip Çiftçi Cd., No: 12/2, * Bakırköy Hamdi Eskioğlu - Vahap Ünsever, İstanbul Cd., No: 58/7, Tel: 542 41 07 * Bayrampaşa- Selahattin Sabırlı- Hayrettin Altuncevahir, Yenidoğan Mh. Numunebağ Cd. No: 30 * Beykoz- Ahmet Özgün, İsmail Yıldız, İskele Cd. No:3 Kat:3, Paşabahçe, Tel: 322 61 83 *Eminönü-Fatih -İsmail Sürücü, Yağkulumba Sk. No: 56, * Kadıköy-İlhan Özer, Osmanağa Mah. Karadut Sk. Şefik Ulaştır İşhanı No: 27/6 * Kartal- Hamit Alancı-Mehmet Malkaç, Yukarı Mahalle, Yarar Sok. No: 11/3 B Blok, Tel: 374 32 44 * Şişli- Müslüm Erdal - Mahmut Doğan, İzzetpaşa Mah., Deniz Sok., No: 5/3 * Ümraniye -Ali Şen, Alemdağ Cad, No:53/C * İzmir - Vedat Peker, 1471. Sok. No: 45/5 Alsancak, Tel: 22 67 33 * Denizli- Atilla Eneren, Doktor Cad. Memoş İşhanı, Kat: 3 Tel: 366 20 * Diyarbakır Mustafa Dağcı - İsfendiyar Eyüboğlu - Mehmet Karabulut - Salih Şimşek, İnönü Cad., Kahraman İşhanı Kat: 4 No: 32 TelX 427 32 *Kocaeli- Nevzat Cingirt, Ali İhsan Kaysılar, Ömerağa Mah. Sallam Sok. Elçiler Han., Kat: 2 Tel: 14 42 28 * Mersin- Adil Alayboyoğlu, Hastane Cad, No: 113/6 *Manisa- Ramazan Tütüncü, Kuyualan Mah. Erler Cad, No: 113/6 * Muğla Necati Demirel - Özcan Özgür - Belediye İşhanı No: 215 Kat:2 Tel:80 87 *Sakarya- Hayri Çiller, Kavalcar Cad., Sürekçioğlu İşhanı, Kat:1 No: 38/40 *Salihli- İsmail Fethi Eken, Atatürk Mah, Osmaniye Sk. İnce Mehmet İşhanı No: 10 *Çerkezköy (Tekirdağ)-Hüseyin Öztürk, Gazi Mustafa Kemal Mah. Edip Sok. * Karadeniz /Ereğli- Devrim Burhan Çakıroğlu İşhanı Kat 5 *Antakya- Ahmet Yalçın Sinan Mah. Atatürk Cad. Birlik İşhanı No: 113 * Eskişehir- İrfan Pervane - Suat Atasık, İsmet İnönü Cad. Üstün İşhanı No: 36 Daire 29 *Tarsus- Yusuf Kenan Oğuzcan, Cengiz Topel Cd. Yaramış İşhanı No: 33 Kat:3 * Zonguldak- Gazi Paşa Caddesi, Arslık Sok., Turan Apt. No: 48 Kat:3

YURTDIŞI

Genel Koordinatör: Veysi Sarısözen **Temsilcilikler:** * **Federal Almanya** - Aydın Şenesen, Moltke Str. 45, 4100 Duisburg, Fax: (49- 203) 339 229, Tel: (49- 203) 340 396 * **Batı Berlin** - Donau Str. 104, 1000 Berlin 44 * **Avusturya**- Halit Erdem, Mittelsteig 7/10, A-1040 Wien, Tel: (43-222) 568 7446 * **Belçika**- Turgay Çelikten, Chee E. Abemberg 468, 1180 Brüksel, Tel: (32-2) 345 1076 * **Danimarka**- Ayşe Coşkun, Dyringparken 122.2th, 2650 Brondy Str., Tel: (45-2) 544 262 * **Fransa**- Hayri Ata, 67 Rue de la Mare, 75020 Paris, Tel: (33-1) 434 93 639 * **Hollanda**- Semra Ulusoy, Mexico Dreef 229, 3563 Utrecht, Tel: (31-30) 62 30 29 * **İngiltere**- Cahit Baylan, 6 Stoke Newington Road, London N16 7XN, Fax: (44-1) 923 1802 * **İsveç**- Salih Salman-G.O. Köyüoğlu, Vasbringen 42 NB, 163/73 Spånga, Tel: (46-38) 6311 * **İsviçre**- Hasan Demircan, Postfach 58, 5614 Sarmenstorf, Tel: (41-67) 271 971 * **Kıbrıs**- Zeki Eralp, 19 Necmi Avkıran Sok., Lefkoşa, Tel: (90-520) 76 407 * **Yunanistan**- Gülenay Özdinçöl, 00301 2285148, Pisou Neroulou 11141, Galatsi, Athens, Tel: 19 512909

Abone olmak için aşağıda belirtilen abone bedelini "Su Basın Yayın San. ve Tic. A.Ş., Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi, Hesap No: 1068684" hesabına yatırmanız ve banka dekontu fotokopisini "Adımlar Gazetesi, Peykhane Sok., No: 54/4, Sultanahmet, İstanbul" adresine bildirmeniz yeterlidir.

Abone Fiyatları
6 aylık
Yurtiçi 25 bin TL. Yurtdışı (Avrupa) 30 DM
Yıllık
Yurtiçi 50 bin TL. Yurtdışı (Avrupa) 60 DM

adımlar

❑ Su Basın Yayın ve Ticaret A.Ş. adına: Şefik Çalık ❑ Genel Yayın Yönetmeni: Zülfü Dicleli ❑ İşletme Müdürü: Atilla Tanılkan ❑ Yazışleri Müdürü: Hüseyin Çakır ❑ Yayına Hazırlayanlar: Füsun Öztürk Baysan, Hüseyin Çakır ❑ Yönetim Yeri: Peykhane sokak, No: 44, Kat: 4, Sultanahmet, İstanbul - Tel: 516 97 65, Fax: 516 11 79 ❑ Dağıtım: GAMEDA ❑ Baskı: Son Havadis Web Ofset, 575 35 60

Üniversitelerin 'yeniden inşasında' demokratik üniversitelerin önkoşulu...

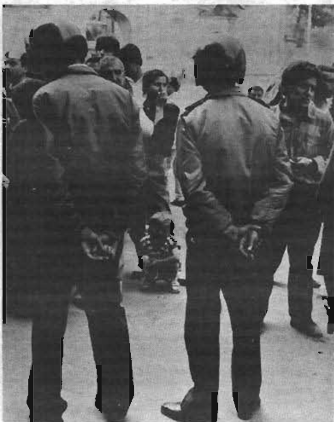
DEMOKRATİK DİSİPLİN YÖNETMELİĞİ

❑ Bülent Akbay

Her kurumda olduğu gibi üniversitelerde de kurum ile unsurları arasındaki kimi ilişkiler, yazılı kurallara bağlanmıştır. Yüksek öğrenim kurumlarında bu doğrultuda uygulanan, kurumlarda görevli memur, öğretim üyeleri ve öğrencilerle ilgili disiplin yönetmelikleri hazırlanmıştı. 13 Ocak 1985 tarihinde YÖK tarafından kabul edilen Yüksek Öğrenim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin, üniversitelerimizin demokratik ve uygar işleyişine yaşam hakkı tanımadığını düşünerek, özellikle bu yönetmelik konusunda değerlendirmelerini yapmaya çalışacağım.

YÖK'ün katı merkeziyetçi yapısının yansımalarını 1985 yılında kabul edilen, **Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nde** bulmaktayız. bu tarihe kadar her üniversitenin kendi Senato'sunun oluşturduğu disiplin yönetmelikleri ugygulanırken, yerine tüm Yüksek Öğrenim Kurumlarından geçerli bir tek yönetmelik kabul edilmiştir. Yüksek Öğrenim Kurulu (YÖK) bu yetkisin 1981 yılında yürürlüğe giren Yüksek Öğretim Kanunundan almıştır. Yüksek Öğrenim Kurulu'na bu yetkinin verilmesi kesinlikle demokratik değildir. Bunun yerine her üniversitenin "kendine özgü koşullara göre" yönetmelik hazırlaması kanımca daha doğrudur. İkinci olarak yürürlükteki yönetmeliğin hazırlanış sürecine bırakalım öğrencileri, üniversitelerin en üst yönetim organları bile (örneğin Rektörlükler, Dekanlıklar, vb.) katılmamışlardır. Buna karşılık Genel Kurmak Başkanlığı'nın seçtiği bir "asker" yönetmeliği hazırlayanlar arasındadır. Asıl ilgililer dışında kimler yok ki... Üst düzey devlet görevlileri, emekliler, Milat'tan önce rektörlük yapmış (bir değil, iki değil) tam sekiz üye...

Kaldı ki, üniversite senatolarına disiplin yönetmeliği hazırlama yetkisi verilse bile, bu kurumlarda öğrenci temsilcilerinin bulunmaması yönetmeliğin hazırlanış sürecini anti-demokratik kılacaktır. Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin hazırlanış sürecinde öğrencilerin temsilinin sağlanması ve sözkonusu düzenlemeleri hazırlama yetkisini üniversite kurumunun kendi organlarına verilmesi biçimsel (teknik) demokratikliği sağlamanın tek yoludur.

Üniversitelerde olmazsa olmaz manzaralardan biri

Yürürlükteki yönetmeliğin hazırlanış sürecine, bırakalım öğrencileri, üniversitenin en üst yönetim organları bile katılmamışlardır. Buna karşılık Gen. Kur. Bşk. nın seçtiği bir asker yönetmeliği bizzat hazırlayanlar arasındadır...

İçerikte Çağdaşlık

Yürürlükteki Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin hazırlanış sürecinde demokratik olmayan biçim, içeriğe de olduğu gibi yansımıştır. Yönetmelik bir çok konuda belirsizlikler yaratarak, öğrencinin her davranışını cezalandırabilme olanağını elinde tutmuştur. Amaç maddesindeki "... yüksek öğrenim kurumu içinde ya da dışında..." ibaresi ise öğrencinin tüm yaşantısını ipotek altında tutarak 'tek tip öğrenci' yaratma anlayışının ifadesidir. Bunların yanında yönetmeliği uygulama sürecindeki hiçbir kurulda öğrenci temsilcileri bulunmamaktadır. Uygulama sırasındaki "taraji-komik" sonuçlar ortaya çıkmıştır. En temel insan hakları ayaklar altına alınmıştır.

İlk olarak belirsizliklerden başlayalım: Öğrenci Disiplin Yönetmeliğin'de sık sık **"öğrencilik sıfatı", "öğrencilik itibarı", "öğrencilik şeref ve haysiyeti", "güven duygusu", "huzur ve düzeni bozmak", "kararlar aleyhine konuşmak veya bu fiillere teşebbüs", "demeç vermek", "sözlü veya yazılı propaganda"** yapmak gibi kesin tanımlanmayan ve insan etkinliğinin her biçimini suç kapsamına alan ibareler yer almaktadır... Yetkili kurumların kişisel düşüncelerine terkedilen tanımlamalarla bir öğrencinin 'kaderini' belirleyen düzenlemeler anayasaya, kanunlara ve insan haklarına aykırıdır. Disiplin Yönetmeliği'nin yeni suçlar yaratamayacağı açıktır. Nitekim gündelik yaşamın kendisi, yürürlükteki yönetmeliğin uygunamayacağını defalarca göstermiştir. Hiç mi uygulanmıyor? Kuşkusuz hayır. Öğrenci sorunlarını dile getiren, tartışın 'kalıp dışı' öğrencilerin önemli bir kısmına uygulanıyor. Çünkü bu öğrenciler kurumun sorunlarını dile getiriyor, çözüm öneriyor ve böylece üniversitelerde değişiklik istiyorlar. Bu saptamanın doğruluğunu çoğu uygulama kanıtlıyor. Örnek vermek gerekirse, 1988 öğretim yılında İÜ. 'de açılan 182 soruşturmanın 179'u polis raporlarına dayanmıştır ve öğrenci sorunları *için şu yada bu biçimde hareketle*nen öğrencilere ilişkindir.

Belirsizlik yalnızca tanımlamada değildir. Bir öğrencinin herhangi bir hareketini 'kınama' ile cezalandırma mümkün olduğu gibi aynı hareketten dolayı o öğrenciyi kurumdan 'süresiz uzaklaştırma' da olasıdır. Ayrıca 'masumiyet karinesi'ni her an atlama yetkisi uygulayıcılara verilmiştir.

Söz konusu belirsizliklerin yasal düzenlemelerde bulunmaması gerekmektedir. Aksi takdirde keyfiliğin önünü almak olanaklı değildir. Bu nedenlerle yönetmelikteki amaç maddesi dahil her davranış ve karşılığı olan hüküm açık olarak tanımlanmalıdır. Ayrıca uygulayıcıların takdir yetkisini mümkün olduğu kadar kısmak zorunludur.

İkinci olarak öğretim kurumları dışındaki davranışları, bir disiplin yönetmeliği denetlememelidir. Öğrenciler kurumdışı yaşantılarında ülkenin yasalarına ve genel düzenlemelerine tabidirler. Bunu atlamak 'genel hukuk'u atlamaktır.

Üçüncü olarak 'siyaset yapmak', 'toplantı yapmak', 'demeç vermek', 'dernek kurmak'... vb. gibi Anayasa ile güvence altına alınmış temel hakları hiçbir yönetmelik cezalandırma ve bunları kısıtlama olanağına sahip değildir. Üniversitelerin demokratik işleyişini ve öğrencilerin özgür gelişimini sağlamak istiyorsak, çağın çok gerisinde kalmışy hükümlerin tümünü düzenlemelerden silip atmak gerekir.

Dördüncü olarak, disiplin yönetmeliğini uygulayacak yetkili kurumlar içerisinide 'eşit haklı' öğrenci temsilcilerinin bulunması gerekmektedir. Disiplin cezası vermeye yetkili kılınacaklar kişiler değil, kurullar olmalıdır.

Beşitci olarak, disiplin cezası almış her öğrenci, cezası ne olursa olsun, idari yargıya başvurarak, iptal ettirme hakkına sahip olmalıdır. Öğrenci disiplin yönetmeliği uyarma ve kınama cezalarına idari yargı yolunu tıkamıştır. Buna karşılık 'tekerrür' kurallarının uygulanmasına herhangi bir sınır getirmemiştir. Oysa bir yandan kimi cezaların iptal yolunu tıkamak, diğer yandan bu cezalara tekerrür kurallarını uygulamak adil bir çözüm değildir.

Altıncı olarak, varolan disiplin yönetmeliği, öğrencinin bulunduğu kurumdaki öğrenciliğine son verme cezasını öngörürken, o öğrencinin bir daha yüksek öğrenimde okuma hakkını elinden almaktadır. Oysa her vatandaşın öğrenim görme hakkı anayasal güvence altına alınmış olduğundan, yönetmelikle bu hakkın sınırlandırılması, temel hakların *bir tecavüzüdür.*

Son olarak bugüne kadar söz konusu yönetmeliğin açtığı yaraları biraz sarmak ve yeni yanlışların önünü tıkamak için pratik kimi önerilerde bulunacağım.

-Polis raporlarına dayanarak açılan tüm soruşturmalar durdurulmalı ve bu raporlara dayanarak açılmış soruşturmalar ve cezalar iptal edilmelidir.

-Tekerrür hükümleri uygulanmamalı ve çıkarma cezasının bu koşullarda uygulanmaması sağlanmalıdır.

-Çağa uygun ve demokratik bir disiplin yönetmiğinin hazırlanması için tartışmalar başlatılmalı ve tüm tarafların katılımının olanakları yaratılmalıdır.

-Yeni bir disiplin yönetmeliğinin hazırlanması için üniversite idareleri talepte bulunurken disiplin yönetmeliğinde somut olarak tanımlanmamış ve çağın gerisinde kalmış hiçbir ceza uygulanmamalıdır. ❑